

PIATRĂ DE HOTAR

VASILE VILCU,
prim-secretar
al Comitetului județean
Constanța al P.C.R.

Oamenii muncii din județul Constanța, alături de întregul popor, participă cu profunde sentimente patriotice la aniversarea a 125 de ani de la Revoluția burghezo-democratică din 1848, eveniment de excepțională însemnătate, piatră de hotar pe drumul cuceririi libertății sociale și naționale, al progresului și civilizației patriei noastre. Revoluția de la 1848 a zguduit din temelii vechile rânduiri feudale care frînau mersul înainte al societății românești, a marcat începutul unei noi etape în dezvoltarea economico-socială a Țărilor Române în lupta pentru libertate și o viață mai bună, împotriva exploatarei și asupririi maselor muncitoare, pentru realizarea unității naționale, formarea statului național unitar român, scuturarea jugului dominației străine și cucerirea independenței și suveranității patriei noastre.

Frământările social-politice ale anului 1848 au cuprins o mare parte a Europei, unde relațiile de producție capitaliste începuseră să ia amploare. Deși în țările noastre această evoluție a fost mai încetă datorită condițiilor specifice de aici — mai ales menținerii dominației străine —, cerințele obiective ale dezvoltării economico-sociale au determinat apariția și aici în secolul al XIX-lea a relațiilor capitaliste. Aceasta determină schimbări radicale în raportul de forțe politice și de clasă. Boierimea, clasa dominantă, era reacționară; țărănimea, clasa majoritară, suferea greul exploatarei și asupririi feudale. Apar însă și încep să se afirme pe scena politică noile clase în ascensiune: burghezia — interesată să sfărâme îngrădirile feudale — și clasa muncitoare direct interesată în cucerirea de largi drepturi și libertăți democratice, în înfăptuirea de reforme menite să deschidă drum larg dezvoltării economico-sociale a țării. Aspirațiile și interesele maselor populare și-au găsit un puternic ecou în conștiința unor militanți revoluționari ca Nicolae Bălcescu, Avram Iancu, Alexandru Ioan Cuza, Mihail Kogălniceanu, Ion Eliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Simion Bărnuțiu ș.a., care au fundamentat teoretic revendicările maselor, au organizat și condus lupta revoluționară pentru emanciparea socială și națională a poporului român.

Deși desfășurată separat — în Moldova, Transilvania și Muntenia — revoluția de la 1848 a avut un program unitar, în centrul căruia se găsea desființarea servituților feudale și eliberarea țăranimii iobage, introducerea libertăților democratice burgheze, scuturarea dominației străine, realizarea unității și independenței naționale. Acest program a atras în luptă cele mai largi mase populare: meseriași, meșteșugarii, țigoveții, țărănimea și intelectualii animați de ideile progresiste ale vremii.

Pornită în Moldova — unde reprimarea brutală determină pe revoluționari să părăsească țara fără însă să înceteze lupta, revoluția începe să cuprindă masele de la sate. Un document pomeneste de un corp de luptă format de circa 10.000 de țărani, care urmau să se îndrepte spre Iași. Puțin timp după declanșarea în Moldova a mișcării revoluționare, încep să se agite masele populare în Transilvania, unde se organizează întruniri, se difuzează manifeste cu revendicări revoluționare: abolirea privilegiilor feudale, a robiei iobăgiste, dezvoltarea nestingherită a activității economice, comerciale, financiare, libertății democratice. Datorită dominației habsburgice, revoluția din Transilvania capătă un pronunțat caracter național. Deosebită însemnătate are adunarea populară de la Blaj a cărei rezoluție proclama națiunea română

(Continuare în pag. 3)

● GH. LABIN, Afiș 1948

„În centrul eforturilor întregului nostru popor va sta continuarea consecventă a industrializării pe baza cuceririlor revoluției tehnico-științifice contemporane”.

NICOLAE CEAUȘESCU

SENSURILE NAȚIONALIZĂRII

GHEORGHE TRANDAFIR,
secretar al Comitetului județean Constanța al P. C. R.

Se împlinesc 25 de ani de la actul naționalizării principalelor mijloace de producție industrială din România, eveniment de deosebită însemnătate în viața poporului nostru, a clasei muncitoare, moment de fundamentală importanță politică, socială, economică, în procesul revoluționar de instaurare a orînduirii socialiste în țara noastră. Din perspectiva pătrunderii de secol scurs de la acel memorabil 11 iunie 1948, actul naționalizării, înscris într-un context istoric de evenimente care stau la temelia României Socialiste de azi, ne apare în toate semnificațiile sale ma-

jore. „Naționalizarea — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — a deschis o etapă nouă în istoria relațiilor de producție din țara noastră, a dus la lichidarea marii burghezii industriale și financiare, la crearea unui puternic sector socialist de stat în economie, a permis trecerea la conducerea planificată a economiei naționale”. Înăptuită de poporul nostru sub conducerea clarvăzătoare a partidului, naționalizarea a dat naștere unor noi relații de proprietate, care s-au extins apoi în toate sectoarele economice, asigurînd unirea forței de muncă cu mijloacele de producție, a

deschis largi perspective pentru dezvoltarea economică și socială, a accelerat procesul transformărilor revoluționare prin care a trecut societatea noastră. O dată cu crearea și generalizarea proprietății socialiste pe ansamblul economiei naționale, a fost înăptuită una dintre cele mai de seamă cuceriri — reunirea în persoana fiecărui membru al societății, alături de calitatea de producător, și pe aceea de proprietar al mijloacelor de producție. Încredințarea principalelor mijloace de producție în mîinile clasei muncitoare, conștiința că fabricile aparțin poporului, că roadele muncii intră în totalitate și nemijlocit în patrimoniul celor ce muncesc, au amplificat elanul revoluționar al maselor populare în opera de făurire a societății socia-

(Continuare în pag. 3)

AUREL TITA

triptic bălcescu

1. SOLUL

Tot bîntuit de vitregia sloatelor,
sufletul gloatelor
— de veacuri mocnită
furtună cumplită —
se-adună-ntr-unul singur —
nestăvilită forță —
și îl preschimbă-n torță
ca să deschidă vrerilor acerbe
drum trainic, prin tenebre,
și să arunce — punți peste genune —
nădejdi spre zarea unei lumi mai
bune...

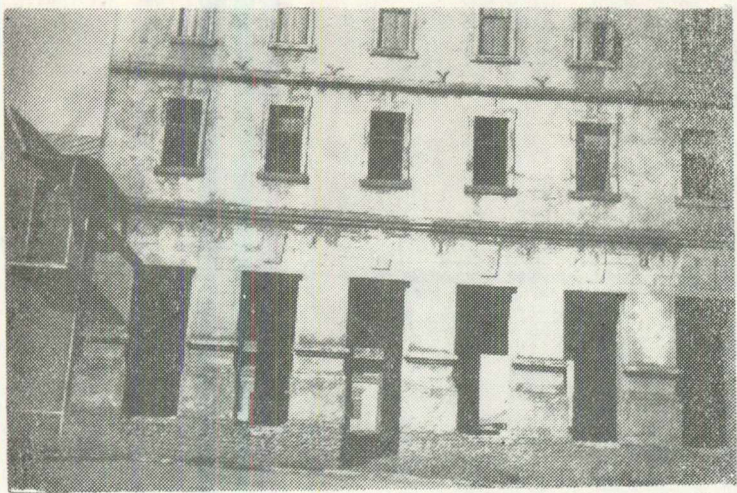
2. SOLIA

Se stinse solu-n noaptea surghiunului,
adîncă...
Nu, soarele dreptății nu răsărise
încă...
Dar Fenixul din rugul cu mistuiri de
stea
se mistuia
zvîrlind de zor în urma lui scînteie
— sămînța roditoare
a lanurilor vaste de idei
dintr-o recoltă încă viitoare...

3. APOTEOZA

Bălcescu-i azi în cartea de aur a
istoriei
— o vatră de jeric pururi
spornică —
amiază fără pată în cumpănă
statornică
și ne arată drumu-n urcuș spre
culmea gloriei.

POPORUL HOTĂRĂȘTE...

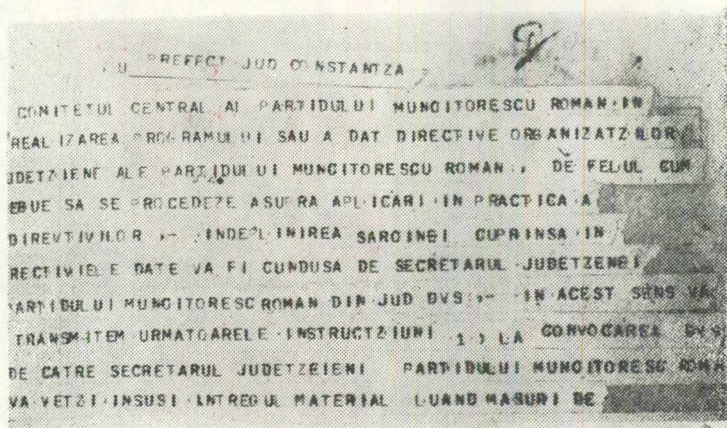

1948...

Printre fotografiile care ilustrează articolul nostru, una nu intră, în chip hotărât, în cadrele înțelegerii cititorului sub treizeci de ani. Nu este vorba de percepția lucrului ca atare — o clădire pustie, fără uși și cu goluri oarbe, negre, în locul ferestrelor nu poate fi decât ceea ce este. Vede oricine. Cheia „neînțelegerii” stă în omniprezența și omnipotența, azi, a altei ordini a lucrurilor decât atunci, în acei ani de când există fotografia. Binaua prăpădită, cu ziduri coșcovite — altfel mare, putînd ușor adăposti un atelier de dimensiuni mijlocii — reprezintă o piesă din „moștenirea” trecutului. În iunie 1948, cînd poporul a săvîrșit, sub îndemnul și sub conducerea directă a partidului, actul istoric al naționalizării, clădirea cu pricina simboliza, într-un anume chip, ceea ce li se smulse capitaliștilor, în temelul unei drepte restituiri: o economie de mari posibilități, aflată însă sub apăsarea viciului fundamental al proprietății private. Cei care s-au născut în anii aceia trăiesc integrați într-un regn al producției caracterizat prin înalte ritmuri de dezvoltare, printr-o creștere accelerată în toate domeniile. N-au cum să-și închipuie ceea ce a fost, altfel decât din documente. Istoria i-a scutit de contactul direct cu starea de înăpoiere de atunci. A vorbi, acum, de peisajul industrial al Constanței, al Dobrogei, de platformele industriale, de fluxul tehnologic de ultimă oră, pus sub semnul competiției economice universale, a vorbi de textile în Dobrogea, de alumina în Dobrogea, de transoceanice într-un șantier dobrogean, de hîrtie și celuloză la Palas, de uriașe fabrici de conserve la Tulcea și la Constanța pare de la sine înțeles. Documentul de arhivă, îngălbenit de scurgerea anilor, cît au încăput în mai bine de un sfert de veac, arată că n-a fost întotdeauna astfel. Că etapa de azi înseamnă un capăt de drum, al unui drum anevoios, de-a lungul căruia succesele au alternat cu greutățile, cu truda, cu eforturile supraomenești. Fotografia aceasta, carea pe bună dreptate îi putem spune de epocă, este un memento.

☆
La 30 decembrie 1947, oamenii muncii de la noi, conduși de Partidul Comunist, obținuseră o mare victorie: înlăturaseră monarhia, cel mai puternic stîlp de susținere al burghezo-moșierimii. În februarie 1948, a fost creat partidul unic al clasei muncitoare, iar în martie, în urma succesului în alegeri, a fost constituit și forul suprem de conducere a statului, Marea Adunare Națională. Poporul dispunea acum de instrumentele prin care să treacă la marile hotărîri. În țară entuziasmul creator cuprindea masele. Campania de muncă voluntară și patriotică, pe cîmp, pe șantiere de drumuri, pe marile

șantiere naționale, cuprinsese toată țara. Se dezvoltase puternic conștiința celor ce muncesc că țara le aparținea, că făuritori ai ei, că numai cei ce produc direct pot fi stăpîni produsului lor, că burghezul, moșierul — spoliatorul, într-un cuvînt, nu are ce căuta nici în conducerea producției, nici în cadrul proprietății asupra mijloacelor de producție, nici în redistribuirea venitului. Conștiință pe care o sădiseră în sîngele și-n sufletul proletariatului versurile de foc ale Internaționalei, cu multe decenii înainte, și care prindea, și în

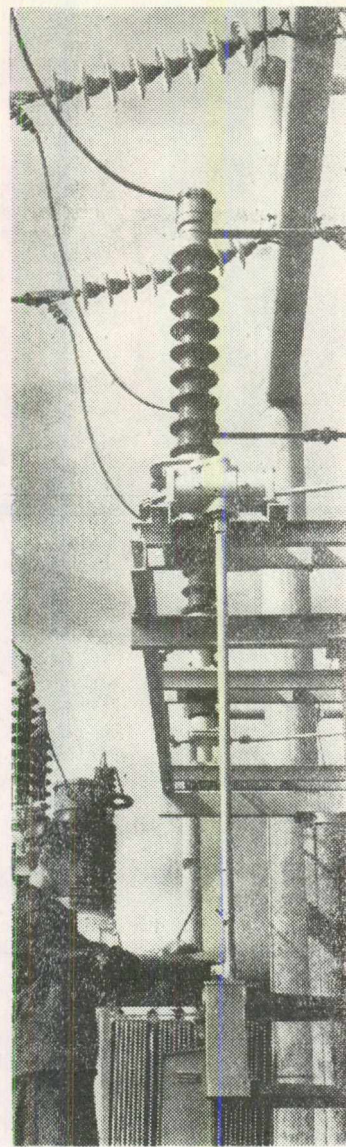
1948...

România anilor '48, să se întruchipeze în faptă. Practic, ce „reușise” burghezia să creeze aici, la Constanța și în județ, pînă în 1948? Fabrici, în înțelesul actual al cuvîntului, nu existau, cu excepția „Cimentului” și a „Fabricii de șuruburi”, amîndouă la Cernavodă, înființate cu capital străin pe la sfîrșitul secolului trecut. (Grosul acționarilor l-au format, pînă în clipa naționalizării, capitaliștii străini — belgieni). În orașul Constanța, „industria alimentară” era reprezentată de cîteva „fabrici” de biscuiți și produse zaharoase și mori. Mai erau două țesătorii mecanice — biete ateliere cu cîte 50—60 de muncitori, număr niciodată stabil... Privite din perspectiva lui „astăzi”, lucrurile au chiar aspecte hilare, fie măcar în temelul enormei discrepante dintre formă și conținut: o „fabrică de articole de tinichea și ambalaje” era intitulată, răsunător, „Steaua Română”, o sifonarie ceva mai mare se chema „Societatea minerală de ape gazeoase”, o bumbăcărie mecanică unde lucrătoarele-și îmbrăcau plămîni cu praf și scame, fusese botezată „Societatea cooperativă Sănătatea”. Și așa mai departe. Era o stare de lucruri care, sub presiunea actelor istorice înfăptuite, începînd cu insurecția națională antifascistă armată, de către mase, nu mai putea să dureze. Încă din

1945, de la Conferința națională a partidului, se pusese stringent problema dezvoltării industriei. Iar condiția sine qua non a dezvoltării era trecerea în patrimoniul statului a principalelor mijloace de producție, în scopul înlăturării haosului economic, a sabotajelor practicate de patroni. Partidul a inițiat calea unor măsuri progresive, printre care instituirea controlului muncitoresc și a controlului de stat asupra întreprinderilor cu capital privat. Aici, la Constanța, ca și în județ, controlul muncitoresc a fost pretutindeni prezent — la fabrica de ciment din Cernavodă, la fabrica de șuruburi, la fabricile de biscuiți și produse zaharoase „Hamanzadé”, „Bela Gusta”, „Frații Pandelaris”, la țesătoria mecanică „Gurdichian” — într-un cuvînt, peste tot. Echipile de control își impuneau punctul de vedere în cele mai diverse probleme, de la producție și pînă la salarii, informînd cu promptitudine organele de partid și de stat locale asupra situației concrete din întreprinderi. Iau naștere, încă înainte de 11 iunie 1948, primele unități economice de stat înființate de comuniști. Ca să contracareze specula, vînzările la negru, do-

de azi, „Marea Neagră”, fost „Capato”, „București”, „1 Mai” — azi „Păltiniș”, „Vraja Mării”, pe faleză, și „Mamaia”, în stațiunea omonimă. De toate, au fost 15. Era nevoie de ele, într-o vreme cînd vînzătorii la negru doseau mărfurile prir pînă și cereau pe-un litru de ulei sume exorbitante, mai mult decât costa un costum de haine. O altă rațiune a înființării: statul democrat-popular începuse să trimită la odihnă grupuri de oameni ai muncii a căror subzistență trebuia, laolaltă cu a populației localnice, asigurată. Toate acestea sînt momente ale unei lupte acerbe împotriva speculei, împotriva dezorganizării circuitului mărfurilor. Rămînea însă deschisă problema-cheie, problema cea mai acută a economiei românești: înlăturarea proprietății private asupra principalelor mijloace de producție, cu toate urmările ce decurgeau din această formă de proprietate. Trebuia definitiv înlăturată mîna fabricanților de pe întreprinderi, trebuiau stîrpite odată pentru totdeauna sabotajele patronilor, încercările lor de a micșora producția. Cronica acelor vremuri abundă în mărturii privind reaua-credință a industriașilor. La Cernavodă, directorul fabricii de șuruburi și uneltele lui încearcă să scoată din circuitul producției niște mașini („Cuget liber” din 18 august și 21 noiembrie 1947); la întreprinderea „Tomis” și la S. A. R. „Metalchimic”, muncitorii demască tentative de sabotaj (ibid., din 2 aug. 1946 și 1 iulie 1947); la „Dobrogeana”, sabotajul era însoțit de speculă și de sustragerea de mărfuri (ibid., 8 iunie și 24 sept. 1946). Forța politică a maselor muncitoare, aderarea totală a acestora la opera de reconstrucție a țării implica o acțiune hotărîtă în sensul instaurării proprietății populare asupra mijloacelor de producție principale. Întrunirile organizate de regionala Dobrogea a P.C.R., printre care largă adunare populară de la 23 mai 1947 în care secretarul regional, un tînar foarte energic, pe nume Nicolae Ceaușescu, a expus programul Blocului Partidelor Democratice, relevă hotărîrea muncitorilor de a nu îngădui burgheziei să frîneze producția.

Se apropia momentul naționalizării. Actul a fost pregătit de către partid cu deosebită grijă, avîndu-se în primul rînd în vedere inițierea unor nuclee de comuniști care trebuiau să realizeze practic marea preluare. Printre documentele aflate la filiala constănțeană a

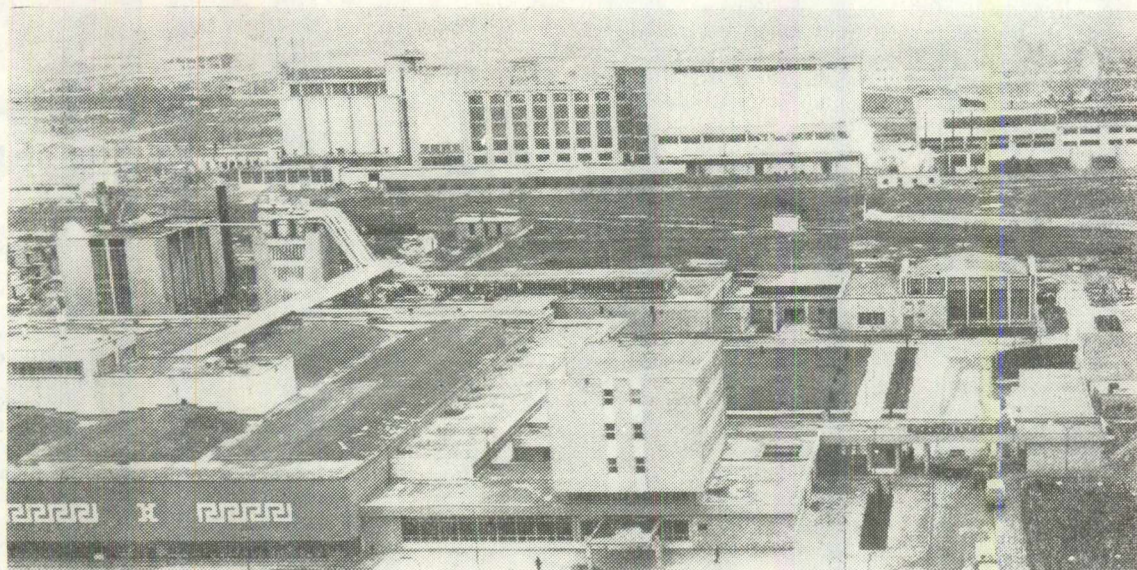

... 1973

Arhivelor Statului, se află originalul unei telegrame către Prefectura Constanței (9 iunie 1948): „Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, în realizarea programului său, a dat directive organizațiilor județene ale P.M.R. de felul cum trebuie să se procedeze asupra aplicării în practică a instrucțiunilor. Îndeplinirea sarcinilor cuprinse în directivele date va fi condusă de secretarul județenei P.M.R. din județul dumneavoastră. În acest sens, vă trimitem următoarele instrucțiuni: 1) La convocarea dvs. de către secretarul județenei P.M.R., vă veți însuși întregul material, luînd măsuri de îndeplinire a tot ce vă revine pe teritoriul urban cît și pe cel rural din cuprinsul județului. 2) Din acel moment, veți face parte din colectivul județului, condus de secretarul P.M.R. județean...” La 11 iunie, în chiar ziua naționalizării, este trimisă o altă telegramă către „comandamentul unic regional și județean”: „Actul istoric al naționalizării unor mijloace de

MARIN STANCIU
ALEX. MIHALCEA

(Continuare în pag. 11)

... 1973

(Urmare din pag. 1)

ca „națiunea de sine stătătoare” exprimând răspicat aspirația: „Vrem să ne unim cu țara!”. Teroarei dezlănțuite de nobilime, țărani îi răspund prin lupta pentru înlăturarea jugului feudal, luarea în stăpânire a unor pământuri moșierești. Lupta se întinde, și în multe localități este instalată o administrație revoluționară. În Munții Apuseni, Avram Iancu instaurează o adevărată „republică românească”. În fața teroarei dezlănțuite de curtea imperială din Viena, revoluționarii români și maghiari înțeleg necesitatea unirii forțelor în lupta contra dușmanului comun. Opinia publică internațională a apreciat că revoluția din Ardeal a fost una dintre cele mai îndelungate și mai dramatice din câte a consemnat Europa în furtunosul an 1848.

În prima decadă a lunii iunie 1848, a izbucnit revoluția în Țara Românească. Comitetul revoluționar era format din Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Ion și Dimitrie Brătianu, Alexandru și Radu Golescu, Cezar Bolliac, Ion Eliade Rădulescu ș.a. Programul revoluționar, citit și adoptat la 9 iunie la Islaz, cuprindea: egalitatea drepturilor politice, adunare generală alcătuită din reprezentanții tuturor stărilor sociale, domn responsabil — ales pe cinci ani —, emanciparea și împrăștierea clăcașilor, egalizarea drepturilor fiscale, libertatea presei, învățământ egal pentru ambele sexe.

La 11 iunie revoluția izbucnește cu vigoare în București, susținută de mii de orașeni și țărani. Sub presiunea maselor populare și în fața refuzului

PIATRĂ DE HOTAR

armatei de a trece la reprimare, domnitorul Gheorghe Bibescu fuge în Transilvania. Guvernul provizoriu trece la aplicarea programului revoluționar. Sunt desființate rangurile boierești, suprimată cenzura, eliberați deținuții politici și dezrobiți țiganii. Principalul punct al programului, împrăștierea, va intra în discuție în momentul în care va fi înțeles că revoluția a fost o mișcare de masă, revoluția se bucură de sprijinul masiv al poporului. Încurajat de acest sprijin, guvernul provizoriu afirmă drepturile de autonomie ale Țării Românești, căutând să deschidă calea spre independență. Contradicțiile care subminau conducerea revoluției au oferit teren reacțiunii și au înlesnit intervenția armatei turcești. Frunzașii revoluției au fost arestați și deportați iar revoluția a fost înăbușită în „baia de sânge de la București” (Marx). Cu sprijinul trupelor străine, (țariste, otomane și habsburgice) reacțiunea din cele trei provincii românești a reușit să înăbușe mișcările revoluționare din acea vreme.

Dar, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea de la Iași, revoluția începută în 1848 a continuat să se desfășoare sub diferite forme găsindu-și expresia în realizarea Unirii Principatelor, în înfăptuirea reformelor sociale ulterioare,

în toate transformările și mișcările revoluționare care au avut loc în țările românești, apoi în România, până la revoluția socialistă. În toată această perioadă exponentul cel mai consecvent și fidel al aspirațiilor poporului, al dezvoltării istorice a societății românești a fost proletariatul. Creșterea și acum 80 de ani propriul său partid politic revoluționar, el a ridicat pe un plan superior lupta pentru libertate națională în România. Conducătorul clasei muncitoare, poporul român a reușit să răstoarne regimul burghez-moșieresc, să lichideze vechile rânduiri bazate pe exploatare și asuprire, să facă o societate nouă — societatea socialistă...

În județul nostru, avem toate condițiile să obținem rezultate tot mai bune în toate domeniile de activitate. Însuși Nicolae Bălcescu într-o scrisoare adresată lui Ion Ghica, referindu-se la Dobrogea arată: „De acolo ni se deschide un cîmp felurit și bogat, în care putem mult semăna și mult secera”.

Noi, cei de astăzi, de pe aceste meleaguri, știm că putem „semăna” în așa fel încît roadele „secerate” atît din industrie cît și din agricultură să fie la înălțimea epocii pe care o trăim.

Sărbătorind împlinirea a 125 de ani de la Revoluția din 1848, cel mai înalt omagiu memoriei luptătorilor de atunci este angajamentul de a munci cu toată energia și priceperea pentru a îndeplini cu cinste toate sarcinile ce ne revin din politica partidului și statului nostru.

producției industriale a județului nostru în industria țării este de 2,2 la sută; contribuim cu 22,4 la sută din întreaga producție de acid sulfuric, cu 49,6 la sută din cea de îngrășăminte fosfatice, 22,9 la sută — ciment, 10,3 la sută țesături tip lînă etc. În ultimii 10 ani, industria s-a dezvoltat într-un ritm mediu anual de 15,1 la sută, superior celui realizat pe țară. Aceasta rezultă și din amplul program de investiții de care beneficiază unitățile economice, fondurile alocate în 1971—1975 fiind cu mult de 2,5 miliarde lei mai mari decît în cincinalul precedent.

Ceea ce trebuie subliniat, în mod deosebit, în procesul de dezvoltare a industriei județului este faptul că o dată cu creșterea importantă a producției industriale în ansamblu au avut loc însemnate modificări calitative concretizate în diversificarea ramurilor și subramurilor, în largirea nomenclaturii, a varietății și complexității produselor fabricate. S-a început construirea navei de 55.000 t.d.w., se produc combine de recoltat nutreț, producem acid fosforic, fluorură de aluminiu, tuburi și plăci din azbociment, hirtie înnobilită și altele. Oamenii muncii din județul nostru participă cu nestăvilit elan la marea întrecere patriotică pentru îndeplinirea înainte de termen a planului cincinal, etapă superioară pe drumul progresului și prosperității României socialiste. Rezultatele obținute pînă în prezent dau certitudinea că ei își vor îndeplini exemplar cuvîntul dat în fața partidului, că vor înfăptui și în viitor, neabătut, hotărârile Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale a partidului, politica realistă, profund științifică, verificată în practică, a Partidului Comunist Român, îndreptată spre continuă prosperitate a patriei noastre.

prîntre pescarii deltei

Restitui aceste amintiri celor nouă personaje bucolice pe care le-am lăsat la coloana a opta a Unității de exploatare a stufului „Sulina”.

Eram pe „Sanitavs 2” și colindam întinderea ceoasă a deltei. Viorile sparte ale cocorilor s-au stins de mult. Au urmat câteva săptămîni de relativă liniște, apoi au început să bată vînturile. Un timp au tăcut și ele. Hergheia de sunete s-a pierdut undeva în mlaștina abia bănuite. Veni după aceea crivățul...

Cunoșteam această geometrie invariabilă a timpului, cunoșteam și crivățul care infunda canalele cu plavii, care răscolea nisipurile Caraormanului și făcea din trunchiul bătrîn de salcie corabie noctambulă pentru îngîmfatul Eol.

Și totuși, anotimpul cel mai frumos al deltei este acela care prevestește o asemenea imagine. Desigur, patima vegetației nu mai este așa de convingătoare. Culorile nu mai au acea violență de mangrovă meridională. Dar de aici, din acest anotimp începe germinația deltei. Tot de aici încep marile ei vînașii și fabuloasa ei aventură piscicolă. Și tot de aici, de la punctul zero vegetal, începe înedita „zafră” a stufului.

Vedeam doar o parte din tranșea largă a Canalului. În stînga aveam ostrovul Ceamurlia, în dreapta — drumul solar al Caraormanului. La opt mile de Sulina am luat-o spre stînga, pe Dunărea Veche. Mai erau păsări în jur, și mai era o părere de toamnă sălbatică. Mai erau și câteva lotci întirziate, surprinse de vremea aceea neașteptată, plină de pre-

vestirea unui anotimp neasemuit de bogat. Bogat în zăpezi, bogat în nopți înalte și misterice, bogat, mai ales, în oameni.

Pentru acei oameni venisem acolo. Știu, nu mă aștepta nimeni.

Nici n-aș fi dorit să fiu așteptat de cineva. Sau, poate doar de bălțile acelea fumegoase, cu iz de pajiste de sabat în care mai colcăie amintirile atîtor petrecuți. I-am văzut deseori părăsind „continentul”, umplînd bărcile, șalupele sau barcazele cu un soi de bucurie contagioasă. Pentru mulți dintre ei aceasta era prima mare descoperire a „estuareului păsărilor”, prima evadare într-un spațiu miraculos, prima călătorie într-un teritoriu de proporții impresionante.

Este adevărat, numărul lor este din ce în ce mai mare. Dar este mare numai în perimetrul acelui anotimp în care vegetația și lumea animală ajung la o desăvîrșită opulență. Adică vara, atunci cînd viața acestui univers te surprinde în fiecare clipă; atunci cînd tu ca vizitator nu ai nevoie de eforturi deosebite s-o descoperi.

Vorbesc însă în numele acelora care nu vin aici doar din plăcerea de a culege amintiri; o plăcere ieftină și comodă de altfel.

Eram deci pe „Sanitavs 2”, undeva între lacurile Răducu și Bogdaproste. Căutam coloana a opta. Seara cădea repede, lungindu-ne umbrele. Apa era de un verde nefiresc, șocant, pervers aproape. În jur, pe kilometri întregi, o tăcere deplină.

PAVEL PERFIL

(Continuare în pag. 14)

SENSURILE NAȚIONALIZĂRII

(Urmare din pag. 1)

liste multilateral dezvoltate. Începînd cu 1948, ritmul transformărilor revoluționare a dus la profunde mutații în toate domeniile, inclusiv în structura economică și socială a țării.

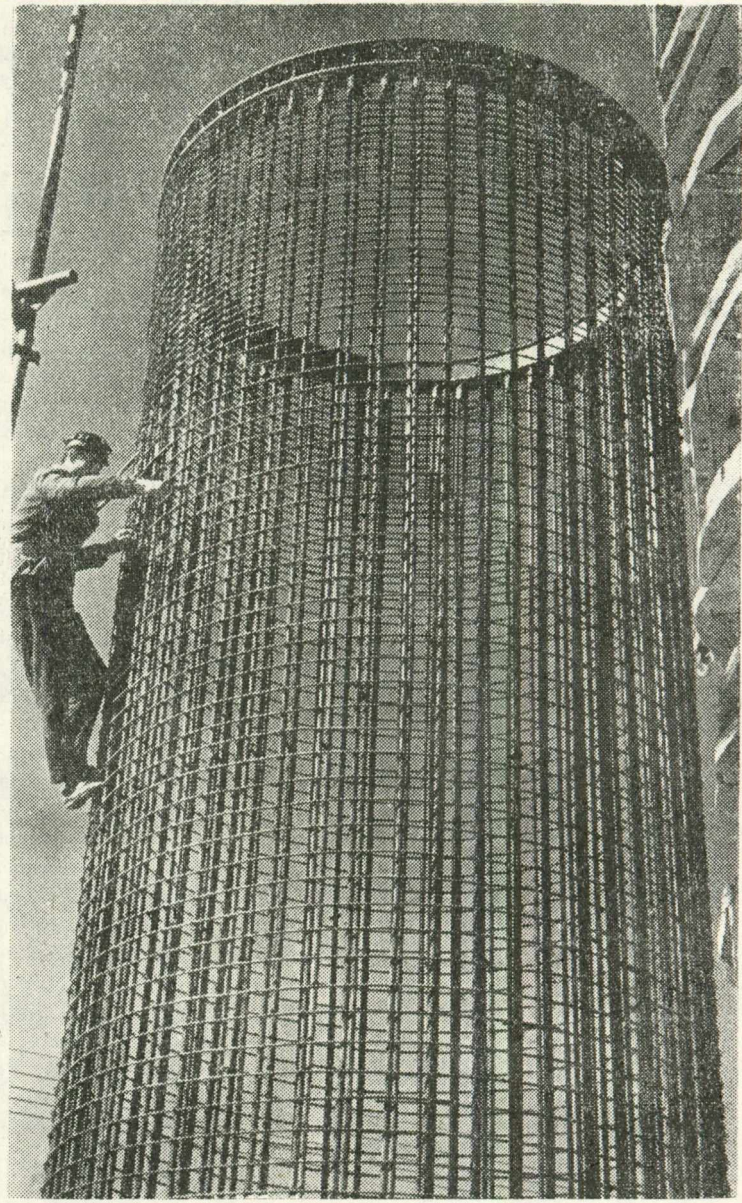
Dacă în 1947, numărul celor ocupați în agricultură depășea trei sferturi din populația țării, în timp ce salariații din industrie reprezentau abia 10,5 la sută, în cei 25 de ani de la naționalizare populația ocupată în industrie a ajuns la 26 la sută, în timp ce, în agricultură, cifra s-a diminuat la 45 la sută. Numărul muncitorilor a crescut de aproape 4 ori. Calomniilor foștilor patroni privind incapacitatea muncitorilor de a conduce fabricile, partidul, clasa muncitoare le-au răspuns făurînd economia modernă a României socialiste, caracterizată printr-un ritm de dezvoltare înalt, ce uimește și stîrnește admirația întregii lumi. Față de anul naționalizării, producția industrială globală a fost în 1972 de 24 de ori mai mare, iar venitul național realizat în 1971 în această ramură reprezintă 56,8 la sută din totalul venitului național, în raport cu 44 la sută în 1950. O puternică dezvoltare au cunoscut principalele ramuri plasate în avangarda progresului tehnic contemporan, ceea ce face să se accentueze tot mai mult caracterul modern al industriei noastre. Dacă în 1948 industria chimică și cea a construcției de mașini realizau doar 13,5 la sută din totalul producției industriale, în 1970 ele aveau 35 la sută din întreaga producție industrială, urmînd ca la finele

actualului cincinal aceasta să ajungă la 42 la sută.

În prezent, industria republicană a României realizează o producție de peste 19 ori mai mare decît în 1938, participînd în proporție de 60 la sută la crearea venitului național, iar ritmul înalt de dezvoltare a fiecărei ramuri industriale va permite ca această pondere să ajungă, în 1975, la 70 la sută. O dată cu creșterea și diversificarea ramurilor producției industriale, s-a realizat o mai bună repartizare a forțelor de producție pe teritoriul țării. Dezvoltarea Dobrogei, ritmul creșterii forțelor de producție și a numărului de salariați în județul nostru reprezintă și ele dovezi elocvente ale grijii și atenției de care s-au bucurat zonele rămase în urmă. De fapt, la naționalizare, în județul Constanța existau doar cîteva mici fabrici și ateliere în care lucrau aproximativ 1.600 de oameni.

Marile obiective industriale de pe harta județului nostru — Combinatul de lîni și azbociment Medgidia și I.M.U.M., Combinatul de îngrășăminte chimice Năvodari, C.E.T. Palas, întreprinderea integrată de lînă și celelalte mari întreprinderi de pe platforma industrială a Palasului, sînt expresia grăitoare a justei politicii partidului de industrializare socialistă, de valorificare superioară a potențialului economic al tuturor zonelor geografice, de aplicare creatoare a marxism-leninismului la condițiile concrete, specifice ale țării noastre. Abia o dată cu industrializarea socialistă, însemnatele bogății naturale ale pămîntului dobrogean au început să fie valorificate, în interesul întregului popor.

Este semnificativ că ponderea

În ziua de 31 mai 1973, în sala Teatrului de dramă și comedie din Constanța a avut loc o adunare festivă dedicată aniversării a 125 de ani de la revoluția din 1848. Expunerea primului secretar al Comitetului județean de partid, tovarășul Vasile Vilcu — pe care o publicăm în text prescurtat în pagina 1 — ca și programul artistic susținut de artiști ai Teatrului de dramă și comedie și ai Teatrului liric, de orchestra și corul Teatrului liric și de corul Căminului cultural din Cobadin, au fost urmărite cu atenție și entuziasm de numerosul public prezent în sală.

Prin **Aproapele nostru**, aproape (Ed. Eminescu, 1973), Platon Pardău își consolidează reputația de scriitor al actualității datorată romanului **Ore de dimineață** (1972). Și de data aceasta el reunește personaje diferite ca structură pentru a studia un „eșantion” de existență socială, însă momentul ales nu mai are o funcție doar simbolică, ci și una de test, deoarece, prin dramatismul său, obligă conștiințele să se manifeste și chiar să se dezmită semnificativ. În trenul abandonat de mecanic și de fochist în mijlocul cîmpiei inundate, pasagerii — ziaristul Augustus, doctorița „Nora”, activistul de partid Țabrea, conductorul, bătrînul ceferist Ilovan, maiorul Burlă și grupul de țărani printre care se detașează în primul rînd Ilarion — trebuie să renunțe brutal la obișnuitele reverii autobiografice pentru a acționa și a supraviețui. Ei nu își reneagă astfel trecutul, dar și-l subordonează unor necesități imediate. Faptele de altădată au edificat lent profiluri morale care acum se pun în valoare direct, tumultuos sau, dimpotrivă, au inhibat porniri pe care împrejurările excepționale le eliberează. În modul acesta, pentru personaje, împotmolirea trenului se transformă dintr-un accident într-un punct nodal al vieților lor care se luminează și se clarifică, întrucît luarea hotărîrilor definitive nu mai poate fi amînată. Totodată, sentimentul că aparțin unei comunități devine deodată viu și evident ridicînd probleme care cer o rezolvare tranșantă.

Romanul lui Platon Pardău debutează, prin urmare, cu o debaterie teoretică și sfîrșește cu una care se exprimă prin fapte. La început, personajele călătoresc adîncite în gînduri sau înfiripă conversații în care își fac cunoscută, mai ales la nivelul principilor, atitudinea față de viață. Romancierul confruntă, cu această ocazie, idei morale și politice proprii societății de azi, lăsîndu-l pe cititor să discearnă și, eventual, să participe la disputa de opinii. De această natură este, de pildă, divergența care apare la un moment dat între Țabrea și Ilovan, primul înclinînd să ascundă oamenilor adevărul motiv al opririi trenului, pentru a evita panica și pentru a-și asuma în liniște responsabilitatea acțiunilor de salvare, iar cel de-al doilea propunînd, dimpotrivă, conform unei morale empirice, populare, respectarea dreptului tuturor de a-și cunoaște condiția. Asemenea confruntări se caracterizează printr-o tensiune dilematică, captivantă în plan pur teoretic, dar, într-o oarecare măsură, neverosimilă în roman. Pare nefiresc ca oameni care nu s-au cunoscut în prealabil și care nu au, decît cu cîteva excepții, preocupări intelectuale în viața curentă, să schimbe dintr-odată replici cu implicații filozofice, pe un ton grav și meditativ. Ca și în romanul **Ore de dimineață**, Platon Pardău tinde să uniformizeze limbajul personajelor, atribuindu-le rolul de participanți la o masă rotundă sui-generis. Este vorba, în fond, de predispoziția lirică a romancierului, care se travestește cu greu în diferite personaje și care adesea le obligă să exprime patetic propriile sale reflecții.

Cu toate acestea, Platon Pardău este un bun observator al realității sociale și psihologice. Dacă nu realizează dialoguri individualizatoare, el reușește în schimb să sesizeze gesturi și atitudini caracteristice, „luînd pulsul” stării de spirit colective și fixînd, cu asemenea procedee, fizionomiile. În acest sens, sînt memorabile paginile care consemnează modificarea mentalității țărănești ca urmare a contactului cu viața orașului. Lucrînd pe șantiere sau în fabrici, adaptîndu-se ritmului modern, țăraniîmprumută ceva din configurația morală a orașeanului, care trăiește în mari aglomerații și care, din cauza aceasta, nu poate parti-

**PLATON
PARDĂU :**

**aproapele
nostru, aproape**

**ILEANA
MĂLÂNCIOIU :**

poezii

cipa afectiv la dramele tuturor celor din jur. Moravurilor, altădată bine precizate, ale țăranilor, li se substituie astfel un sentiment al relativității, al acceptării diversității comportamentelor: „Erau toți oameni cam în jur de patruzeci de ani, din același sat, în aceeași brigadă pe șantier, țărani ca obîrșie, dar, acum, mai mult cu numele, pentru că legătura cu vechea indeletrică rămăsese s-o țină femeile și copiii care făceau zilele muncă în c.a.p. și lucrau lotul personal. Și nu numai indeletricierea lor se schimbaseră, dar parcă se schimbaseră și ei, ceva înăuntrul lor era altfel”.

Din cîteva trăsături, Platon Pardău schițează și portrete distincte sau compune scene care îi consacră definitiv pe protagoniști. O asemenea scenă, păstrată mai mult timp în obiectiv pentru a i se putea examina în liniște detaliile, este aceea în care Ilarion, cu disprețul său înnăscut față de demagogi și ipocriți, îl obligă pe Manciu, exaltat mistic și propovăduitor al sfîrșitului lumii, să stea într-un picior chiar în momentul în care își rostește una dintre predicile sale întunecate. Poziția grotescă a lui Manciu și îndîrjirea cruntă a lui Ilarion, reflexele acestei situații pe fețele țăranilor-spectatori — iată elemente care compun un tablou de o mare expresivitate.

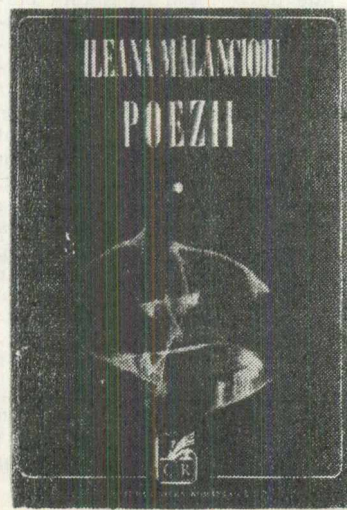
Un argument în plus că aerul teoretic al unor conversații se datorește lirismului specific moldovenesc și nu insuficienței materialului epic îl constituie faptul că în roman sînt înregistrate fugitiv numeroase întîmplări care ar putea forma singure nucleul unor alte lucrări în proză. Țăranii își amintesc, de exemplu, că un consătean al lor, Vasile Drăgan, a construit în timpul primului război mondial un „avion acționat cu pedale ca o bicicletă” și că în timpul unui zbor experimental el s-a prăbușit, deoarece, „uimit de mersul prin văzduh, uitase să mai învîrtă din pedale”. Peste un episod ca acesta, adevărat filon de semnificații, romancierul trece însă cu nepăsarea celui care mai are de povestit multe lucruri ciudate.

Pe măsură ce personajele își abandonează introspecțiile și discuțiile pentru a înfrunta în comun puhoaiile care cresc și amenință să răstoarne trenul, romanul cîștigă în valoare artistică. Ca de obicei, viața surclasează declarațiile, impunîndu-și propria dialectică. Ea confirmă, printre altele, concepția lui Țabrea cu privire la necesitatea inițiativelor ferme, dar, totodată, îi dă dreptate și lui Ilovan, care susținuse că oamenilor trebuie să li se respecte dreptul de a alege. Totul e ca unul dintre ei să intuiască sensul general și să preia la momentul oportun rolul de conducător pentru a reprima sporadicele dar primejdioase manifestări iraționale și pentru a depăși momentele de ezitare. Acest rol și-l asumă Țabrea. Lucidul activist de partid nu mărturisește nimănui că deține o importantă funcție politică, dovedind astfel că autoritatea

sa nu se bazează pe o convenție, pe un titlu, ci pe însușiri reale de conducător. „Domnul inginer” — cum îl numește Ilovan — grupează forțele în jurul său, luînd măsuri energice și, uneori, invățînd din mers care sînt măsurile și argumentele cele mai eficiente în rezolvarea unei situații ieșite din comun. În modul acesta, romancierul evită idealizarea. În fața primejdiei, caracterelor se divulgă. Din dorința de a-și răscumpăra un trecut incert, Augustus participă la acțiunile comune, însă ca simplu executant. Conducătorul, obsedat de amintirea unor umilințe, se transformă pe neașteptate, dintr-un ins modest și respectuos, într-un răzvrătit transfigurat de plăcerea de a-i sfida pe cei din jur. Răspunzînd unor imperative înțelese mecanic, maiorul Burlă încearcă, fără succes, să străbată singur ținutul inundat. Ilovan, care părea un mizantrop de neconciliat cu lumea, își împarte pîinea cu Manciu. Toate personajele, într-un fel sau altul, trăiesc un moment al autenticității.

Cuplul Augustus — „Nora”, din care Platon Pardău încearcă să facă una din liniile de forță ale romanului, rămîne pe un plan secundar. Doar biografia doctoriței, cu injustițiile pe care le conține, are, cu adevărat, relief. De altfel, Platon Pardău este pretutindeni un moralist aspru. Toate evenimentele, de la cele petrecute în familie și pînă la cele politice, sînt supuse unor evaluări morale. Subordonîndu-și talentul dezbaterii și ilustrării unor idei de actualitate, el își revendică meritul de a se adresa, și prin **Aproapele nostru aproape**, publicului larg.

ALEX. ȘTEFANESCU

Poezii (editura Cartea Românească, 1973) adună laolaltă cărțile publicate pînă acum de Ileana Mălăncioiu și anume **Pasărea tăiată** (1967), **Către Ieronim** (1970) și **Inima Reginei** (1971). Ediția are meritul de a face și mai vizibile contrastele între care pendulează deocamdată lirismul acestei poezii. Reeditarea integrală în defavoarea unei ediții selective, probabil că nici n-a avut alt scop.

Poezia Ilenei Mălăncioiu este marcată în general de tendința de depășire a unui lirism descriptiv de foarte largă inspirație rurală, pentru unul care să fie rezultatul spiritulizării al meditației asupra marilor teme care fac obiectul poeziei. Aspirația nu este scutită de o doză de bovarism, cu atît mai mult cu cît poeta o dublează de la un moment dat cu o recuzită compensatorie — în lipsa aptitudinii pentru speculație — insuficientă însă să-i modifice înclinația de fapt în datele esențiale. În **Pasărea tăiată** și pe alocuri în **Către Ieronim** ritualul autohton este asimilat pînă acolo unde el își pierde caracterul funcțional, aureola tradițională, devenind un gest poetic personal și expresiv.

Poezia, în poemele cele mai bune, depășește momentul unui descriptivism vulgar, al unui folclorism regional, situîndu-se în centrul afectiv al unei sensibilități de excepție, doritoare pe de o parte să-și conserve castitatea intelectuală, rezumată prin condiția ei la aparențe, și dispusă pe de altă parte să reconstituie cu rezultate absolute palpabile ceea ce este dincolo de aceste aparențe și anume lumea fecundității eterne a spiritului. A c e a s t ă stare lirică este expresia celei mai directe încercări de a forța pragul cunoașterii imediate. Pentru a cuprinde esența, poeta cartografiază cu minuție suprafețele. Extrema concizie a descrierii provoacă, prin rigorea fiecărui detaliu, o puternică atmosferă fantastică („B o u l j u p u i t”). În fața corpului j u p u i t, dizolvat apoi misterios într-o „lumină rece”, poeta suferă de o curioasă orbire care o lipsește parcă de înțelegerea capitală a însăși semnificației vieții, de perceperea aceluia element de care este imbibat fiecare element al tabloului. Există aici un stil o r i g i n a l de meditație, a b a n d o n a t ulterior după cum se va vedea, și pe care autoarea îl va căuta de la o vreme aiurea uitînd că îl posedă. Mai poate fi vorba aici și de o insuficientă abilitate a Ilenei Mălăncioiu de a permanentiza o vîrstă lirică sub forma unei atitudini spirituale, scoțînd-o la timp de sub imperiul devenirii biologice la care este atît de sensibilă feminitatea. Important ar mai fi de spus că poeta nu încearcă în acest gen de meditație d e s c r i p t i v ă decît să

îndepărteze stratul aparențelor, sub care se a s c u n d e diafana „lumină dinăuntru” a obiectelor forțată mereu să se revele. Deocamdată însă, marile întrebări ca și răspunsul lor se agită pudic în subterană: „Boul jupuit atrîna cu picioarele în sus, / Pielea nu mai învelește carnea lui cea muritoare / O lumină dinăuntru și-o lumină dinafară / Lasă coastele să facă cercuri albe de răcoare (...) Eu rămîn tăcută-n preajma trupului ce se lungește / Și se leagănă în aer parcă-anume ca să știu / Că din el se vede doar o umbră și-o lumină / Dată de acea putere de-a fi fost odată viu”. În ordinea cunoașterii, cu un eșec asemănător se soldează și tentativa din „Pasărea tăiată”.

C o n v e n Ț i a este prea evidentă pentru a fi ignorată, așa încît senzațiile și ideile întîrziate să anunțe sensurile majore ale acestui eveniment existențial. Totuși poemul are gravitate prin simpla enunțare a problemei, al cărei răspuns pare să iradiază discret chiar din gesturile solemne ale poetei: „M-au ascuns bătrînii după obicei / Să nu uit de frica păsării tăiate, / Și ascult prin ușa încuiată / Cum se tăvăleşte și se zbate // Strîmb zăvorul subrezit de vreme / Ca să uit ce-am auzit, să scap / De această zbatere...”

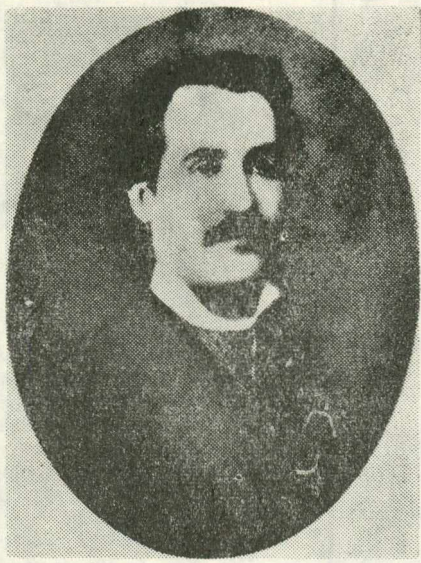
Cu aceeași curiozitate inconștientă venită din inocență este asistată cerboalca în timp ce naște („Nașterea cerbului”). Deși este immortalizat un mister etern în înfățișarea lui cea mai carnală, semnificația pare iarăși depărtată, aproape imposibil de descifrat, deoarece monumentalitatea singeroasă și agresivă a scenei ocupă întreaga atenție: „Stau la marginea pădurii și ascult gemînd cerboalca / Naște pentru prima oară și nu știe ce se-ntîmplă / Cînd ceva din ea încearcă pîn-tecul să i-l sfîșie / Ca un pui ce are coarne din picioare pînă-n tîmplă, // Și-a lipit de pietre burta și-și lungeste gîtu-n iarbă / Și pe bot îi pică lacrimi și se simte gustul sării / Și mi-e frică să m-apropii să nu vrea să se ridice / Chiar în vremea cînd durerea îi arde șira spinării. (...) Și rămii la capul său și mă uit cum și-l apleacă / Și e noapte și mi-e frică și aștept ca să dispară / Geamătul care s-aude pe cînd cerbul care vine / Printre rînilor făcute scoate coarnele afară.” Experiența erotică este și ea în chip asemănător anticipată, presupusă, prin simulacre la care iau parte apariții mitologice ale lumii animale („Ursul”, „Apa de pe valea noastră”).

Poezele din aceste două cărți, în care sentimentele ca și reflecțiile sînt mascate cu grijă, iar ficțiunea poetică este dispusă echilibrat și pictural, într-o lumină calmă, chiar clară, adeseori în contrast cu violența fabulei, respiră un aer de clasicitate. Curînd însă maniera clasică este părăsită în favoarea uneia romantice.

De la **Către Ieronim** la **Inima Reginei** în poezia Ilenei Mălăncioiu se instalează ceva din istorisirile „basmelor” lui Bolintineanu, dar legănat ades de ritmuri eminesciene. Ritualul, constrîns de împrejurări, oferă o parte din puterea lui expresivă, poeziei. Supranaturalul gotic însuflețește sentimentele pe măsură. Toate acestea sînt chemate pentru a figura, pe un plan imaginar,

aventura conștiinței prihănite:
„Tu cu spaima ta de rege pe
un tron rîvnit într-una / Stai
închis numai curtenii pragul
tău de taină-l știu / Glasul meu
de sol din viață și din moarte
niciodată / În cămara ta nu este
așteptat la ceas tîrziu. // Am
pătruns prin uși secrete care-
ncet mi s-au deschis / Mai
cu glasul din adîncuri, mai cu
semnele din noapte / Și la capul
tău, iubite, pîng cu glasul
ei curat / Și mă rog să nu îți
fie frică de-ale mele șoapte.
(...) Dară tu m-alungi, iubite,
mingiindu-mi fruntea rece / Și
cu frică sărutînd-o ca pe-o
frunte de copilă / Peste care
umblă mina moartei și privi-
rea ei / De regină care iartă
trista regelui idilă.“ (Solie)
Poezia devine, apoi, însă,
rodul unei simțiri anxioase
care se lansează în complicate
ceremonialuri erotice, incapabilă
să mai existe înafara obiectului
simțirii ei. Epica se află în
exces, se poate vorbi chiar de o
intrigă, retorica înfloreste
alimentată de un limbaj facil
romantic. Inspirația își pierde
în aceste împrejurări lejeritatea
deoarece poezia este investită
maniatic într-o unică direcție.
Ieronim, Natanael, Ierodesa
devin treptat personajele unei
lamentății plicticoase și artificiale,
căreia recuzita baladei romantice
excelind în îngeri, morți frumoși
sau demoni, ca și „metafizica“
dramei (numai în aparență,
deoarece compromisul moral nu
poate genera tragedii ci
dramolete sau vodeviluri) nu
sînt suficiente pentru a-i acorda
spiritualitatea, marea elevație.
Acestui soi de mimetism i-aș
spune că „sîngele albastru“, cu
oricîtă osteneală, nu se dobîndește
cu una cu două: „Nu
semăn eu, Natanael, cu iubita
cea moartă / Și nu am să semăn
mai mult în curînd? / Simt
sîngele-albastru urcîndu-mi în
tîmple / Mai cald ca oricînd. //
Ia-mi fruntea în palmele tale-
nghețate / Răceala din ele încet
să îmi treacă / În fruntea încinsă
de sîngele tînr / Cînd tristă se-
apleacă. // Nu sîntem noi singuri
în lumea aceasta / Și nu-i nebunia
cumințe / Cînd frunțile albe ori-
cum ni s-apleacă / Sub sîngele
nostru fierbinte? // Ia-mi frun-
tea în palme și-ncet o înalță /
Cu liniște-n suflet și-n gînd /
Nu semăn eu, Natanael, cu iu-
bita cea moartă / Și nu am să
semăn de tot în curînd?“
(Ia-mi fruntea în palme).
Meditația este e c l i p s a t ă
de descrieri maestuoase. Poezie
se află în unele incantații
respectuoase, de un ceremonial
cavaleresc: „Doarme Ierodesa
pe un dîmb de pămînt / Lung
cît trupul său subțire și cald /
Și ca un șarpe i-a intrat în
ureche / Fluviul în care mă
scald. // „Doamnă, treziți-vă
pentru o clipă / Și porunciți să
se oprească frumoasele / Lui
Ieronim, de atîta joc / I s-au
frînt oasele. // Acum stă drept
ca stîlpul unui templu / De
marmură cu vene străvezi“. (Ierodesa).
Poezia purității dornice de
adevăruri ultime devine astfel
poezia maturității dezolate,
avidă de puritate. Ileana Mălăncioiu
era mult mai personală și mai
interesantă ca eventual destin
poetic în primele ei două cărți.
Tot atît de adevărat este însă
că în **Inima Reginei** ea a dobîndit
în delicatețe și în tonul elegiac,
feminin, calități care nu pot fi
ignorare dar care, iarăși, nu
spun prea mult în lipsa unei
formule lirice originale.

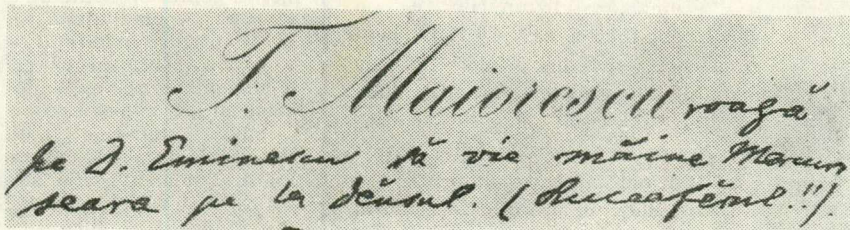
MIRELA ROZNOVEANU

Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

Luceafărul lui Eminescu, la 90 de ani de la apariție, departe de a-și fi scuturat podoabele și de a fi îmbătrînit, își sporește, înaintea celei de-a patra generații, admirația cititorilor din țară și de peste hotare pentru caracterele exemplarității lui poetice în excelsior.

Cu amintiri nostalgice și spontaneitate, ca ori de cîte ori strălucitul clasic a fost solicitat de tineri, el îl trimisese în toamna 1882, prin Titu Maiorescu, Societății Academice social-literare „România Jună“ din Viena, comunitate în care, alături de Slavici, activase spornic cu mai bine de un deceniu înainte. Studenții i se adresa, din depărtare, cu deferență și căldură pentru colaborare la primul lor almanah și Eminescu le-a răspuns atent prin poemul la care muncise mai bine de nouă ani, și care avea să rămînă monumentul sintezei sale lirice. Suferințele, tumultul, crasele neînțelegeri și abandonul — partea celor mai mulți poeți altădată — revenind în acest avatar și pe Eminescu, fratele amarnic al lui Edgar Poe și Baudelaire, după ce, fără a violenta

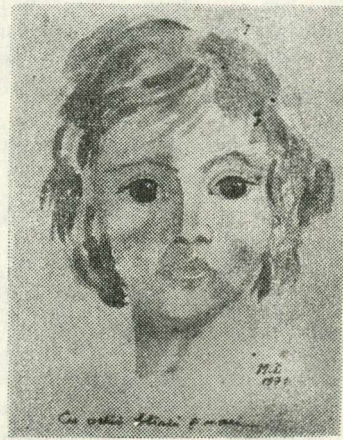

Ilustrații
din
colecția
autorului

EMINESCIANA

Ca un omagiu adus Luceafărului poeziei românești, expoziția de acuarelă a Mariei Dima, **Eminesciana**, deschisă în aceste zile la Casa corpului didactic din Constanța, este un prilej de meditație și delectare spirituală. Pictorița Maria Dima nu este o necunoscută. Acuarelele sale, inspirate de universul liric eminescian, s-au bucurat de caldă și entuziastă apreciere la cele două expoziții organizate la Dalles (1971, 1972), ca și la Botoșani, cu prilejul „Zilelor Eminescu“. Ilustrînd cu sensibilitate și fantezie coloristică poezia Luceafărului, Maria Dima a aprofundat natura artei sale, sursele de inepuizabil lirism, valențele vari ale creației eminesciene. Paralel cu aceasta, a ilustrat în culoare și linii metaforele altor poeți, un Minulescu bunăoară, intuit cu o sensibilitate modernă, cu un rafinament al atmosferei demne de remarcat. Alte aspecte ale creației sale le constituie ilustrația de carte și portretul (între cele mai realizate portrete figurînd cele ale scriitoarei H.Y. Stahl, cel al pictorului Schweizer—Cumpăna etc.).

Expoziția de față ne procură înțelegerea cu o parte din acuarelele sale inspirate de lirica eminesciană. Artista găsește corespondențe plastice deosebit de sugestive unor metafore, unor motive, unor idei din Eminescu, într-o tra-

reție transparență și din imagini, din simbolurile pe care le transpune ca posibile peisaje, ca leit-motivuri ale meditației sale. Astfel de motive persuasive sînt cel al ochilor deasupra mării, în carnea arborilor și în văzduhuri, cel al norilor, cel al cailor albaștri ai

tinerețe fără bătrînețe

revelația, omul se confruntase tragic cu realitățile esențiale, iar geniul, refugiat în poezie, s-a mistuit prin magnanimitatea **Luceafărului**, în desfăcerea misterelor existențiale. În ierarhia valorilor naționale, **Luceafărul** este, în paralela Mioriței și a **Meșterului Manole**, capodopera liricii românești, înscrind-se biruitor în antologia marilor poeme ale lumii. La început, în anii 1873—1874, Eminescu a tradus din nemțește un basm transilvănean integrat memorialului de călătorie al diplomatului german Richard Kunisch, **Bukarest und Stambul** (ed. I, 1861; ed. II, 1865; ed. III, 1869), **Fata în grădina cu merele de aur**, cules și publicat în 1845 de frații folcloriști sași Arthur și Albert Schott.

După transpoziția basmului în limba noastră a urmat prelucrarea prozodică în forme medievale și, ulterior, în cele de baladă. Prin mijlocirea textului popular devenit libret și a graiului viu de la țară, poetul a acumulat valori de prestigiu metaforic — și în cazul **Luceafărului**, pornind de la ele, Eminescu s-a ridicat la apogeu într-o capodoperă ce-i conferează concepțiile despre viață, despre iubire, despre lume.

Versiunile finale ale poemului se definitivează după o exigentă muncă de șantier, într-o cețoasă perioadă de istovire fizică și de decepții pentru creator. Se știe că în elaborarea **Luceafărului** de după 1880 clasicul rapsod a introdus, sub forma simbolurilor, elemente din cîmpul participării sale biografice, afecționale și de resort filozofic, convertind parabola la tipologia romantică, în care de fapt el se recunoaște caracterologic pînă la identificare.

Deformat prin eticheta idealismului și prin îndărătnicia ascunderii adevărurilor de viață ale traiului cotidian al lui Eminescu, pentru care **Luceafărul** păstrează destule probe în broderia conflictului, în structura morală a personajelor, în crisalida imaginilor, poemul a fost interpretat ca deduc de către două generații estetizante ca presupus refugiu al clasicului inspirat în zonele „seninătății im-

perturbabile“ și ale detașării metafizice în inefabil.

Doi contemporani, canonicul Alexandru Grama din Blaj și profesorul ieșean Aron Densușianu, au văzut dușmănos în **Luceafărul** stigmatul inepției și dezechilibrul moral, și lor li se alătură regina Elisabeta, care găsea „cîntecul cel mare“ al lui Eminescu „o proastă imitație din Alecsandri, limba și versurile rele“ — opinie căpătînd chiar atunci riposta fiicei lui Maiorescu: „creier regal!“, și în postumitate unanimitatea dezaprobarii.

Puterile artistice ale **Luceafărului** aparțin unor rezonanțe de excepțională spiritualitate și poemul, departe de a fi cîntecul de lebadă al lui Eminescu, rămîne plenară împlinire a geniului său artistic într-o eternă tinerețe fără bătrînețe.

AUGUSTIN Z. N. POP

Privea în zare cum pe mări
Răsare și strălucе,
Pe mișcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

mării dar, mai ales, cel al miinilor. Se înțelege că natura deține în arta Mariei Dima un loc esențial, natura ca meditație, ca izvor de idei, de stări afective, se înțelege că eforturile artistei tind spre o personalizare a acestor elemente luate din natură ca motive ale artei sale. Metaforele plastice: caii de spumă ai mării, norii ca niște smee, copacii care visează sub scoarța lor aspră etc. fac dovada unei vibrații lirice moderne, împreună cu o tehnică rafinată a acuarelei. Majoritatea celor ce i-au văzut expozițiile au remarcat această capacitate a pictoriței de a exprima atmosfera și plasticitatea unor versuri și motive ale lui Eminescu: **Împărat și proletar, Înger și demon** etc. În caietul de impresii am aflat aprecierile elogioase ale lui D. Murărașu, Augustin Z.N. Pop, Mihai Beniuc, Dumitru Almaș, Ioanichie Olteanu, printre alte numeroase mărturisiri de entuziasm, de caldă apreciere. „Un desen fin și un colorit de o rară finețe... Ar fi regretabil dacă această minunată colecție s-ar risipi înainte de a fi popularizată printr-un album“, notează, pe bună dreptate, nepotul de frate al marelui nostru poet, Gheorghe Eminescu. Nu sînt aprecieri de circumstanță, de complezență, nici aceasta, nici altele, ale scriitoarei Henriette Yvonne Stahl, ale pictorului Schweizer—Cumpăna, ale criticilor Emil Manu sau Gh. Bulgăr etc. „Visul poetului e ilus-

trat de un penel cu soare“, notează un vizitator, adăugînd cuvinte calde, la adresa muncii artistei. „Ca un colb de pietre scumpe, scrie un altul, parafrazănd o expresie eminesciană, îmi apare această configurație a creației celui mai mare poet al nostru“. În expoziție apar și două tablouri în care vedem motivul miinilor: miini lungi, diafane, susținînd o clepsidră ca într-o reculegere, miini de o suavă plasticitate, ca niște flori, împreunate în meditație. Lipsește din expoziție un tablou de o valoare cu totul remarcabilă: un **Portret în oglindă**, în care aceleași miini susțin o figură feminină de o rară distincție, totul contopit parcă într-o ceață a iluziei sau a timpului. Între lucrările mai noi ale artistei remarcăm compoziția pe o temă din **Împărat și proletar** din care se detașează expresiv o femeie tînră conducînd o mulțime revoltată, ilustrațiile la **Călin** (file din poezie) și la **Făt-frumos din lacrimă**, plămămirile inspirate din **Cezara și Sărmanul Dionis**. Un cap de copil sau de fetiță amintește, prin emoția ce o emană, începutul unei poezii postume de Eminescu: „o dulce înger blind / cu ochi uimiți de mari / la ce mai repari / să tulburi al meu gînd.“ Poezia se întîlnește cu pictura într-o suită de corespondențe emoționante.

G. ANTIM

CORNEL REGMAN : O singură remarcă aș mai avea de făcut în legătură cu „*thanaticul*” *Jebeleanu*. El conservă multe trăsături ale unui mod de manifestare colectiv-empiric și tocmai acest lucru ne-a îngăduit să vorbim de boceț, deși din cele ce-ai spus mai înainte ar putea reieși că renunți la această înrudire. Bocetul e expresia „naturalistă” a emoției, și în orice caz forma ei gestivă. În timp ce alte moduri ale lirismului împing pe poet la o „întâlnire de taină” cu sine însuși, prin acesta își caută sprijinul în elementele și pre-textele lumii din afară. E ca și cum durerea, care așteaptă la praguri, pîndeste clipa cînd să năvălească, să „năboae” (am mai folosit acest cuvînt) sau înălțuie ca un vrej pivotul-pretext apărut în cale și arde cu pâlălaie pînă la deplină combustie a materiei cu care a făcut un singur trup. Un scurt răgaz, apoi flacăra se întetește din nou, întreținută de un alt prilej exterior. Fiind o modalitate de „colaborare” imprevizibilă cu realul, cu obiectele, se înțelege că poezia nu e stăpînită pe obiectele și ocaziile acestea, dimpotrivă tocmai ele par a o domina, i se impun, iar varietatea, chiar disparitatea lor e legea. De aici aspectul barochizant al acestei poezii în care, pentru a ființa, sentimentul se **impurifică**, — chiar în condițiile discreției — devenind volum, belșug de forme, greu subtext indoliat: „Cu cheia care-mi tremură în mină, — pe cînd erai / puteam să deschid orișice ușă / Acum ușa ta îmi spune: stai! / și celelalte sunt de cenușă” (Uși). Am spus toate acestea tocmai spre a face legătura cu celălalt *Jebeleanu* din *Hanibal*, despre care încă n-am apucat să vorbim, poetul „parabolelor civile”, atît de deosebit la prima vedere, atît de același, la o privire mai atentă. Criticii care au comentat volumul n-au pierdut ocazia de a elogia, precum se și cuvenea, pe **bărbatul** *Jebeleanu*, omul unei conduite exemplare, dar prea multe înmuri despre **bărbat** fac să treacă pe al doilea plan creația și pe autorul ei.

Originalitatea acestei părți a volumului e incontestabilă. Poemele continuă firul mai vechilor **Cinzece împotriva morții**, dar împlinirile sînt mai numeroase, datorită abolirii discursivului, operație salutară care a făcut din „parabole” o specie de satiră unică, impulsivă și dură. „În dușmănie” — expresie populară ce califică superlativul urii nereținate, instinctive — pare a fi chiar dispoziția care prezidează aceste versuri pornite dintr-o minie zăcășă (limitată adesea în zările ei), foarte potrivită să lovească, umilind-o, forța oarbă, sumară și strivitoare, căci, evitînd subtilitățile, satira aceasta găsește forme tot atît de brutale și expeditivă în a o identifica și desfigura. În fond, cu mijloacele și temperamentul său atît de bine acordat pe o particularitate a psihologiei colective (credința în forța de a sancționa a demnității, viul sentiment al superiorității în cuget), *Eugen Jebeleanu* ilustrează prin satira sa o față a omeniei noastre. Poezia care dă titlul volumului vine cu toată duritatea cerută de trebuința de a înfățișa pe cuceritor, forța lui de anihilare e sintetizată magistral în cele două imagini — și sumare și șocante — ale elefanților ce vor fi părut celor amenințați niște îngrozitoare mașini ato-

pice; nu mai puțin fericită în necruțarea ei laconică e și replica din final — singurul răspuns potrivit: „Nimeni n-avea ceea ce avea el / superba lui trufie / și elefanții / și labele lor sfărîmînd vertebrele / acestor Alpi albiți de spaimă. // Călca, de-abia să se audă, peste stînci / și s-auzea în lună, și / nimeni nu mai văzuse trîmbițele / de piatră ondulîndă ale acestor fiare. // Și n-au învins”. (*Hanibal*).

Barochismul (care mă face să mă gîndesc la unele accente stilistice insolite, straniu așezate din poezia lui Emil Isac și a lui G. Călinescu) e prezent și aici, sub forma universului eteroclit, a ceea ce aș numi, cu o formulă care asociază contrariile, o austeritate încărcată, tipătoare. Într-adevăr, lipsa nuanțelor contribuie să dea acestor viziuni aerul de directete și de sumar, dar bogăția și disparitatea obiectelor aduc impresia de încărcătură. Adevărurile sînt esențiale, violente

actualitatea literară în dialog

MOMENT EUGEN JEBELEANU

(II)

ca un afiș, insuportabile ca o diră pe meninge, în schimb situațiile inventate și mai ales reprezentările fețelor abjecției, ca și soluțiile, uneori intenționat absurde, ale împotrîvirii la rău, cunosc detalieri în care sarcasmul se desfată, piruetează, într-un fel care amintește pe alocuri de vechile sfaturi ipocrite ale lui Geo Dumitrescu din **Libertatea de a trage cu pușca**. Iată-i pe nevrednicii huzurului și puterii, într-o imagine complicată ca tronul care o inspiră: „Mulți sînt inecații / în apele jîlțurilor cu ghiare de foc / și capete de lei”. Unii ca aceștia — sfătuiesc blind poetul — „trebuie să ajutați să se cîntească / pentru că tiarele lor sînt niște / măsele sparte bătute de o lumină stearpă, / și cine a văzut om sfruntîndu-și semenii / fără să fie ajutat / să plece acolo unde clipească stelele broaștelor / și unde se încilcesc fără oprire / jilavele plete roșcovane / ale uitării-n rușine”. (*Mai sînt*). Un **Coșmar** îmbogățește acest barochism sarcastic cu o mare claritate și adresă a mesajului:

„M-au invitat — în somn — vreo șase / mari procurori, ca să mă-ntrebe / de ce-mi plac fetele frumoase / și nu frumoasele cu ghebe // ... // de ce sînt cu Trufia frate / ce drept să umblu mă provoacă / și nu prefer să car în spate / umblind în patru labe, o vacă, // ... // de ce săgeata fermecată / se-nîmplă să mai dea și-n proștii / ce vor să-nghită lumea toată / vîrită-n gușa mică-a ploștii...”.

Personajele de aici, altădată „perfectul acrobat”, apoi „centaurii”, apoi „Hanibal”, apoi „Apostolul”, „dihorii”, „satrapii”, „Prea Sfînta Nerușine”, cei cu „priviri de solzi de-oțel”, „privighetorile” ipocrite, „cel care vrea să-mi pătrundă în suflet cu biciul”, „heruvul caligraf cu aripi lucind de gomină” etc. etc. sînt numai o mică parte din intruchipările acestui sarcasm civic de-o speță cum poezia românească n-a cunoscut încă. Despre această parte a creației lui Eugen Jebeleanu — o constantă în neostenită modificare — sînt convinși că se va mai vorbi mult.

AL. PROTOPOESCU : Fără îndoială că se va vorbi și se va scrie despre acest teritoriu al liricii lui Eugen Jebeleanu. În *Hanibal*, acea „austeritate încărcată”, pe care o descopereai într-o excelentă formulare paradoxală, își înăsprește și mai mult conturul, chemînd de astădată în judecată nu moartea implacabilă, ci forțele nelegice în stare s-o pricinuiască. Poemul își strămută atenția spre marile răspunderi sociale și istorice, devenind un fel de contemplație, cu concluzii izbăvitoare precum: „rostul tunurilor e să bată luna-n ele”. De fapt, poeziile ciclului titular nu sînt niște parabole construite după toate regulile algebrei consacrate de acest gen. Sînt puține poemele în care autorul are răbdare să-și îngroape aluzia în anecdotă după acea tehnică a insinuării pe care Geo Bogza a dus-o la virtuozitate. Peste această tendință iese repede bi-ruitoare dorința iconoclastului de a ironiza, de a sancționa, de a turna apă tare pe racile, cu o frenezie ce amintește, cum exact observați, de poezia lui Geo Dumitrescu, neatingînd vehemența ei sprintară.

Propriu acestui capitol din creația lui Eugen Jebeleanu este un fel de **requiem epigramatic** (*Rugăciune, A doua inviere, Ursul Veta* etc.) în care imnicul „dies irae, dies illa solvet saeculum in favilla” este laicizat cu energie și sarcasm. Uneori rechizitoriul surprinde printr-un vizionarism de o copleșitoare ingenuitate, ca strofa ce formează întregul corp al „cinegeticei” **M'am gîndit**: „M-am gîndit azi ce pur e / sufletul de iepure. / Chiar cînd glonțului i-e pradă, / scoate ingeri din zăpadă”. Acest amestec de suavitate și violență, de primăveri purtînd „mască de gaze” și „lupi cu ochi de pîruze”, cu demoni născuți din glicerină și uraniu și proiectile devenite personaje ale destinului, trădează, în fond, o teribilă nevoie de copilărie. Văd această poezie, cu înseși vorbele splendide ale autorului ei, „tremurînd ca un copil cu gingii de aură dureroasă / care trebuie să muște / ca să-i poată crește dinții...”.

fragmente din „biografia unor cărți
contemporane”

o inimă fierbinte — eusebiu camilar(II)

Romanul ne oferă o scenă pusă acolo parcă înadins ca să ne ajute. Va să zică, e vară, iulie, griul, care fusese scăpat de buruiănă, a fost **hrepuit** și acum e așezat în clăi. Oamenii răsufală pînă la strînsul păpușoilor. Înduișat, cu oglinda lanului plin de coșaii care hrepcesc vrednici, geologul Nicolai merge la școală, unde se aude cînd și cînd clopoțelul sunînd recreațiile. Acolo e învățătoarea, o fostă prietenă din copilărie, tovarășă de joacă la fericita vîrstă. Mîscat, Nicolai privește pe fereastra clasei, înăuntru, aude întrebările dascălței, vede mîinile copiilor ridicate, „o pădure de mîini”, aude răspunsurile istețe.

— Bădiță, începe lectorul, cu ipocrizia funcției, cum de **hrepcesc** oamenii griul scăpat în buruiănă? Un griu scăpat în buruiănă se seceră cu seceră, se alege cu mina fir cu fir, nu se cosește cu hreapca, nici nu se bagă în el secerătoarea...

Bădița face deodată ochii mici, stringe buzele, înghite un nod. gîndește — surprins? neconvins? Face numai un semn cu capul încuviințînd scurt. Lectorul nu înțelege — adică da? se hrepcește, totuși, și griul scăpat în buruiănă? — sau da? e adevărat, nu se hrepcește și pasajul trebuie modificat? Deci, nemilos, urmează:

— Și apoi, e iulie, ce caută copiii la școală? Cel mult învățătoarea singură poate fi, pentru dări de seamă, pentru curățenie, dar nu copiii, nici clopoțelul...

Bădița închide ochii de tot, dă mărunt din cap, apoi îi deschide și șopteste, îngăduind cu discreție generozitate:

— Modific!... modific!... E clar că lectorul e cel care a cîștigat. Breșă e făcută: secretarul cu geologia e ca și pierdut; șantierul național vor fi deschise după metodologia normală. Discuția se urmează netedă: geologul Nicolai ajunge la spital, asta e logic, căci următorul lui l-a lovit puternic, pentru a-l împiedica să descopere cupru, ori pentru alte pricini — vreo răz-bunare, ori e un tîlhar, ca să prade — autorul are de găsit o soluție potrivită; Nicolai va sta mai mult în spital, ca să participe la faza primă a lucrărilor la mină, deci ca să nu fie obligat autorul să înfățișeze toate preliminariile unei astfel de întreprinderi, pe care nu le cunoaște; cele cite sînt istorisite, se înlătură; se păstrează toate scenele de foametea, cu Delta, cu dragostea frumoasei doctorițe Altin, cu invazia nocturnă a monștrilor mecanici, cu oamenii satului, cu electrica invadînd priveleștea sălbatică de altădată; se păstrează lacul și tărîmul misterios din latura lui; dar se face altfel pre-textul plecării lui Nicolai pe dealuri; nu e firesc să zică: „Mă duc nițel după petrol”, sau: „azi mă duc să caut cupru”, ca și cum s-ar fi dus după vechea tovarășă din copilărie, ori, de-o pildă, cu undița la pescuit...

Bădița înțelege totul; vine cu soluții, mai puține adaosuri și mai multe sacrificii de pasaje neverosimile; explică ce va căuta să pună în loc...

...Dar a doua zi, cînd ne întîlnim întîmplător la stația de autobuz, s-a răzgîndit.

— Nu se poate! spune el. Știi dumneata cîtă nevoie avem de cupru? O mîna de cupru se deschide numaidecît, se trece peste formalități și birocrății... Ne crapă mîna...

Înțeleg că primejdia de care mă temeam s-a ivit. Cînd nu e convins de ceva, Camilar mai bine părăsește cartea și scrie alta, adică un alt roman. Încep o lungă expunere despre romanul realist, cum e aceasta, cu geologul, și despre incidența viziunilor de felul a-celora din **Prăpădul Solobodei**, și **Avizuba** sau **Turmele**. Cum și care, cînd și unde se potrivește, cînd și unde nu. Două ceasuri în sus și-n jos pe trotuar, prin fața editurii. Nu ne trage inima pe nici unul să intrăm acolo. Acolo e teritoriul meu. Am sentimentul că intrarea ar fi capitularea Bădiței, și n-aș vrea să fie înfrînt. Aș vrea să înțelegă.

Și el ar vrea să înțeleagă. Ne despărțim, urmînd să ne mai gîndim fiecare. Să ne întîlnim, să mai discutăm. Îmi trimite însă romanul, cu ceva intervenții cu „rezolvări” — cea cu hrepuitul, cea cu clopoțelul și cu păduricea de mîini. Secretarul cu geologia e la locul lui. Și șantierul național...

Gîndurile care au trecut prin mintea lectorului nu mai au azi importanță. E clar că el s-a întărit. A ridicat decîș telefonul, cu hotărîrea secretarului de raion din roman, care a ordonat crearea celor trei șantiere naționale, — dar acela voia să înființeze ceva, nu să desființeze. Cînd s-a auzit glasul Bădiței la celălalt cap al firului, redactorul a rostit fără ezitare:

— Tovarășe Camilar, să știți că dăm drumul așa romanului, exact așa cum este — cu secretar, cu șantiere, ba și cu clopoțelul din iulie, dacă vreți. Dar odată cu ieșirea cărții în librării, eu scriu cel dintîi articol și nu garantez ce mai rămîne din ea, din cauza acestor scene, pe care le apărați atîta...

Vizionarul părinte al secretarului cu geologia de la raion a rămas mut o vreme, în timp ce redactorul său debita din nou cele știute. Apoi, cînd tirada acestuia s-a oprit, a îngăim-mat stîns:

— Acum te cred. Se vede că dumneata ai dreptate, nu eu, altfel nu-ți ieșau din gură vorbele pe care le-ai spus... Pe semne... ori vrei să mă păzești de ceva foarte greșit și rău, ceva ce eu nu înțeleg, ori amîndoi greșim... Trec mine ori poimîne să iau cartea și ți-o aduc înapoi într-o săptămînă ori două...

N-a mai venit. Peste două zile se interna în spital. Peste trei săptămîni nu mai exista...

Cartea e la mine, cu ultimele lui intervenții mărunte, nu cele mari, indispensabile. Va apărea abia în anul acesta. Nu pentru nevoia de cupru, ci pentru că sînt în ea pagini de o reală frumusețe — acelea cu satul, cu viziunile pure sau mîscate de tulburările unui suflet generos, care înțelegea Timpul în genere, istoria, legenda, — și trăia din embleme și simboluri. Iar între acestea, mai întîi era simbolul geografiei natale, al satului său, a cărui ieșire din eres și trecut o vedea, voia s-o prindă în cărți, însă nu-i reușea. Și atunci, închinîndu-se cu convingere prezentului, urca înapoi în timp, spre trecut și legendă, spre tainele pămîntului și ale firii omeniești unde era în largul său...

MIHAI GAFIȚA

hrisovul

Imi este vechi hrisovul,
semnat de mari eroi.
Il deslușesc în cetini,
în ape, cîmp și foi.

Iscălituri vestite
la Iași, Neajlov și Criș.
Cît aur este-n Pîntea
în Corbea și Opriș!

Hrisovul meu se scrie
cu sticlă, fier și rod.
Cu mina mulțumită
lungi fulgere deznod!

Și lingă orice slovă
doar o garoafă pun.
Și precizîndu-mi mersul
în noi puteri m-adun.

VLAD ANDREI ORHEIANU

poveste simplă

seara românu-și culcă cu grijă
gîndurile

și vine somnul de le-adoarme
pe urmă într-un ritual ciudat
mai-marele gîndurilor
le-mparte-n gînduri bune
și-n gînduri rele
cu subdiviziunea gînduri negre
celor bune le dă speranța-mplinirii
pe cele rele le ia prizoniere
iar pe cele negre le-neacă-n

coșmaruri
dimineța gîndurile bune se trezesc
și pleacă hoinare-n lume
se-ntîmplă să mai evadeze
și cite-un gînd rău
dar oamenii-l fugăresc la capătul
pămîntului

unde-l găsesc inconștienții
și-l iau de suflet negru
citeodată în nopțile albe
stînd românul la sfat cu el însuși
în liniștea ideilor generoase
se naște cite-un gînd-miracol
și-atunci îl ia de mină
il duce la hotarele omenirii cu
nemurirea
și-l lasă să vorbească istoriei

PETRE VLAD

spre marele solstițiu

Au înflorit cireșii pădurilor arzînd
pe vâile albastre în ramuri de lumină
și mierea se revărsă din fagurii de
gînd
împresurînd pămîntul c-o aură
divină.

S-a spart la miezul nopții un mugure
de vis
cu-atîta-nfrigurată și pură frenezie
că-nfrigurate bolțile lumii s-au
deschis
să soarbă din miracolul care le
sfișie.

Și s-a ivit din liniștea cerului o stea

POEȚII CÎNTĂ PATRIA

spre marele solstițiu purtînd cireșii-n
floare
cu freacățul pădurilor lumii viitoare,
iar de mă pierd în pulsu-i adînc,
e țara mea.

DOINA BARBU

acest anotimp

Acest anotimp nelegat și nescris
Îmi ride în ochi ca un soare imens,
Exist adevărat cu garoafe roșii în
plete,
Totul se umple în soare și-n mine
de sens.

Acest anotimp chemat de copii
Pentru sărbătoarea începutului lor,
se apleacă spre ape, se înalță spre
pleoape
și ne crește pe umerii vii —

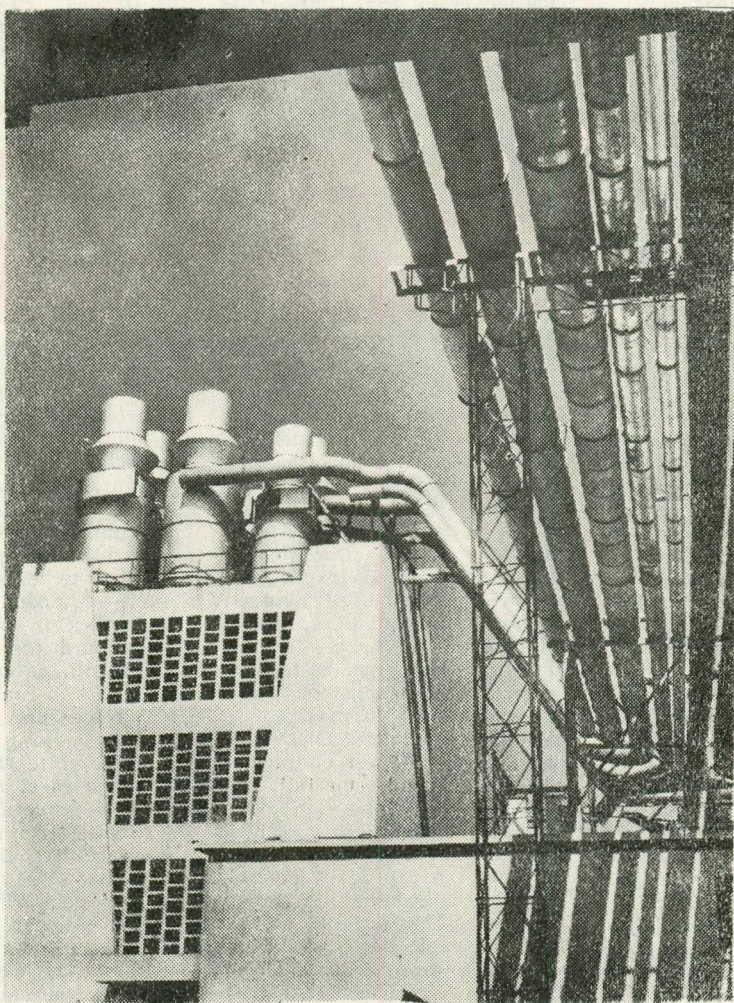
Palmele îmi cresc neașteptat
— totul se umple în soare și-n mine
de sens —
Cu gînd de înălțare și dor de
armonie,
acest anotimp nelegat și nescris
Îmi ride în ochi ca un soare imens.

LIE NOUR

pescarii

Bărbați înalți — arborii mării —
cu crengile lăsate-n adînc,
vin tainic plutînd
la chemarea serii
viața apelor vămuită călătorind...
Mișcările mari
ca-ntr-un ritual
le punctează saltul stelelor
pe creste de val
și-i petrec pînă la mal.
Stelele vin în urma bărcilor mari
și așteaptă pe ape
să revină iar...

Pescarii strîng
în pinzele bărcilor
noaptea
și o duc acasă
pentru somnul iubitelor.
Plaja rămîne cu bărcile
negre și stinghere,
cu fărîma de noapte
uitată în ele,
cu fărîma în care agonizează
răsuflul apelor.
Stelele din înalt
măsoară somnul pescarilor :
— pătrărul de cerc — ...

MIHAI PĂCURARU

cei mai aproape de inimă

Minerilor de la Altîn-Tepe

Doar ta'ta știe anii de curcubeu ai
pămîntului
cînd singur cobora în inima lui
ca un sînge curat de petale.

Inima lui era Patria lui,
era Patria mea ce mă veghea
ca pădurea copilăriei mele
nestînsă în stejari, nestînsă în corni.

Ascult secunde ce picură magma
în jocul dilatat spre rădăcini

O, ce vale cu cîntece mi-au strecurat
părinții, ce sunet greu m-a
însetat în jurul dealurilor de aur ?

Cu tata, în pustiu de bolți,
pulberea fără culoare îmi așterne
statuia.

Cîți mineri au trecut pe sub
metalul adormit cumînțenie
lingă fluviul de lumină,
inima mea și inima îi scrie

Și tata, doar el m-a adus lingă
Țară, aici între ziduri de temelie,
să ascult ecoul inimii
Patriei ce mă primea —
semn nou al primei raze.

SANDA GHINEA

înfierare

Vin dintr-un neam involburat —
și-am rămas
aici, la malul mării să mă mîntui ;
din neamul lui Burcel mă țiiu, cel tras
în cîntece de viu, ca în pămîntu-i.
Știu rănile de bici că m-au mînat
tămăduirea mării, să le-aline,
și doinele, cînd verdele cîntat
ba gălbenea, ba înverzea, în mine.
Eu sînt dintre pâlmașii ce-au venit
de-au frămîntat cîmpia în pumni
și au pătruns
ca apele ascunse țîșnind din Dobrogea
și m-au cuprins aici surori și frați,
mumă de leagăn, marea cea amară,
iar măcinații munți înduplecați
m-au pus la masa lor în țarm de țară
după- obicei din Basarabi tocmit
și-oblăduirea legii noi de aur ; —
la muncă bună, cine a fost muncit,
să bea din vin în căni cu foi de laur :
să bea atîta cer cît marea toată,
să soarbă-atîtea vise cît-i-e dorul,
să-i crească -atîta inimă curată
pe cît belșug ne va rodi ogorul.

SERBAN GHEORGHIU

palermo

Plutim spre sud, afară-i Mediterana,
În suflet ne-nchidem ca-ntr-un cort
ascultînd glasuri ciudate ce vin de
sub ape.

Haloul unui far ștregar ne face cu
ochiul,
apoi, Trinacria ne îmbrățișează cu
struguri de chihlimbare
și magistrale de mandarine cu carnea
roșie.

La coborîre ne îndreptăm pe un
drum plin de istorie
drumul lui Bălcescu la Via Butera.

Etajul urca un evantai lung de
trepte
Nepoții spălătoreșelor ne-au cunoscut,
dar nu mai cunosc chilia tovarășului
de gînduri

al lui Giuseppe Garibaldi.

Privim cartierul obosit
conturat în apa Molului Vechio,
acum fără viață,
țarmul torid al Scoicii de Aur, de
unde tu, Bălcescule,
așteptai vasul fantomă, cu vele mari
cît o sete.

Te căutăm mai departe prin orașul
urîș de humă
ce-și tace gîndurile sale, mergînd pe
urmele singelui tău
care a curs ca un val de istorie.

Intrăm în cetatea mută a capucinilor
unde lumina palidă se joacă beată
prin cranii,
îngerii căzuți printre coloane

atîrnă morți, sute de ciorchini, cu
aripile smulse și frînte,
cristii și heruvimii, la fel, uscați cu
coastele galbene înșirate.

Privirile de marmură moartă
încununat cu flori și luminări
aprinse
ne urmăresc cu lacrimi de piatră.

Un călugăr ne conduce tăcut pe
aleile
plantate cu arbori de schelete, printre
care-ți
căutăm numele zadarnic.

Dar printre aceste case funerare de
marmură platinată,
unde ard luminări și truțiile sînt
păzite
de îngeri cu ochii goi, nu te găsim,
locul tău de veci se află undeva la
marginea orașului,
în groapa comună a săracilor cu care
te-ai înțeles
și aici, departe de meleagurile tale.

Te căutăm mereu, pentru că am venit
aici
să-ți pășim urmele și să te găsim.
Locurile ne sînt cunoscute,
parcă am mai fost noi pe aici
parcă am mai fost noi pe aici odată.
În parcul lui Garibaldi,
te-am găsit.
Tovarășul tău de idei
te-a primit în casa lui de odihnă, o-
ferindu-ți loc lingă el.

Te-am privit pios, ți-am sărutat
fruntea înaltă
ce susținea soarele, apoi te-am luat
cu noi
pe nava ta albă, care te-a așteptat
atît de mult.

În golf meduzele palpitau lent
iar papagalii multicolori de pe
picioarele
Montelui Pellegrino, își dau păreri
din tufe-n tufe de palmieri.

G.G. URSU

rondelul copilului

(lui Vlăduț)

Copilul e clipa de pace,
O strună de aur în zori,
Fereastră de-azur printre nori,
Durerea-n argint ți-o desface,

Ca-n leagănul primei ninsori...
Și vîntul neliniștii tace...
Copilul e clipa de pace.
O strună de aur în zori.

Și cerul trezește viori
În crînguri de privighetori,
Sar flăcări albastre, să joace
Și-arome vibrînd și culori...

Durerea-n argint ți-o desface.

rondelul tinereții
de ieri

Tinerețe, prag de veșnicie,
Te mai chem și poate nu-n zadar,
Toarnă-mi vin în ultimul pahar,
Să mai plec cu tine-n pribegie.

Și tot sui cu-a viselor solie,
Să mai zbor spre stelele de jar,
Te mai chem și poate nu-n zadar
Tinerețe, prag de veșnicie.
Cit mai arde toamna în arțar,
Uit că mini va fi cenușerie.
Cit de innoptată, de tîrzie.
Clipa de văpaie e un dar.
Tinerețe, prag de veșnicie.

rondelul părului cărunt

Am avut, odată, părul în inele,
Ce-a rămas din ele-n părul meu cărunt ?
Uneori o fată se juca prin ele,
Miinile ei albe, oare unde sunt ?
Noptile de trudă cînd șirag de stele
Dăruiesc iubirii ca să pot s-o-nfrunt...
Am avut, odată, părul în inele,
Ce-a rămas din ele-n părul meu cărunt ?
Să m-agăț de creanga vremilor acele,
Să-i mai rup o floare, un biet dor mărunț.
Sau să scutur frunza visurilor mele,
Fără să mă tingui, fără să mă-ncrunt...
Am avut, odată, părul în inele.

rondel

(lui G. Ibrăileanu)

Îți sint de-acum tovarăș în ninsori,
Căci puritățile încep să doară,

Mi-ai agățat de piscuri și de zori,
Pe vremuri, tinerețea mea amară.

Nu-ai învățat să credem în candori
Și-acum le resimțim ca o povară...
Îți sunt de-acum tovarăș în ninsori,
Căci puritățile încep să doară.

E mult de-atuncea, într-o primăvară,
Ți-ai regăsit sublimile comori
Sau ne întoarcem, sub zăpezi și flori,
În pulberea numai în vis solară ?

Îți sint de-acum tovarăș în ninsori.

rondelul cărților

M-afund în cărți ca-ntr-o beție,
Fierbinte sorb paharul plin
Al poeziei, de rubin.
Cu focul și-apa în frăție.

Subțire, albul vieții vin
Coboară visul pe hirtie.
M-afund în cărți ca-ntr-o beție,
Fierbinte, sorb paharul plin.

M-ajung miresme de la vie,
Mă-mbată-un strugur cristalin,
Transfigurarea-i bucurie
Și-i o himeră orice chin...

M-afund în cărți ca-ntr-o beție.

Cîndva, într-o vară, pe cînd
mă aflam la mare și stăteam
agățat de-o geamandură priv-
ind înapoi spre țărmul nu
prea depărtat mi-au atras a-
tenția doi bărbați, unul înotînd
în urma celuilalt, cel dinainte
anunțîndu-l, din cînd în cînd,
pe celălalt clipa în care se a-
propia valul. Căci era atunci
o avalanșă de valuri înalte, și
jocul cel mai frumos ar fi fost
să-ți pleci capul lăsîndu-le să
treacă, unul cîte unul, peste
grumazul pe care, în răstîm-
puri, ți-l puteai ridica trăgînd
o gură de aer ca, apoi, să ți-l
aplici iarăși zguduind de forță
valului următor. Dar cînd a-
vea să vină valul următor ?
Asta o spunea acel bărbat care
înnota aflîndu-se în față; acel
înnotător care, din cînd în cînd,
se întorcea spre cel de dinapoia
lui anunțîndu-l: „val!”. Așa
încît se crease un fel de ritm,
un fel de muzică, distanțele de
timp pîrînd să fi fost egale:
„val! val! val!” liniștit, so-
lemn, — fără nici-o panică. Eu
mai eram încă agățat de gea-
mandură și țin minte că m-am
întrebat, de fiecare dată, dacă
era sau nu un joc. Adevărată
mirare m-a cuprins însă abia
pe mal. Fiindcă atunci cînd am
ajuns pe țărm s-a petrecut
ceva extrem de ciudat. Cei doi
înnotători se aflau lîngă mine,
întîși ca și mine pe nisip și
se uitau ca și mine în sus spre
zborul lent de pescăruși, numai
că amîndoi erau orbi. N-am fă-
cut atunci nimic să aflui mai
mult. Din toată întîmplarea
am rămas doar cu acea stare
de uluire pe care sîntem ade-
sea tentați s-o înlăturăm cît
mai repede din suflet și din
memorie.

Astfel că, fiind cu totul impo-
triva coșmarurilor și obsesiilor,
am încercat, pe cît mi-a stat
în putință, s-o uit. Și o uita-
sem. Și au trecut anii și mi-am
amintit-o abia acum cînd încerc
să povestesc filmul unui destin
tulburător:

Viața lui Marin Iancu Nicolae.
Această poveste, pe cît de rea-
lă, pe atît de absurdă, cu pre-
lungiri pînă în timpurile de
azi, a început în Dobrogea pri-
mului război mondial, regiune
aridă, cumva neverosimilă, cu
mori de vînt și cîmpuri de ni-
sip, cu sate din chirpici și oră-
șele străbătute de sacale și în-
văluite mai tot timpul în mi-
ros de cafea și berbeci prăjiți.
Venorocirea omului de care
vorbesc s-a petrecut la începu-
tul iernii anului 1917. Condam-
nat la o imobilitate aproape
totală în urma poliomielitei
care-l lovise încă din leagăn și
devenit, la vîrsta de zece ani,
printr-o îndrăzneată interven-
ție chirurgicală, un băiat cu
cîrji, adică un băiat care pu-
tea totuși să meargă, — tocmai
pe cînd voia să iasă din casa
de la Docuzol (casa în care
tatăl său, hamal în portul Con-
stanța, se refugiase cu familia
din pricina războiului), tocmai
pe cînd voia adică să-și încerce

forțele, să se convingă dacă,
într-adevăr, va putea să mear-
gă, dă peste un proiectil care-l
orbește. Un focos de bombă
marca „Krupp” rămas neex-
plodată, adus de fratele său mai
mare ca pe-o jucărie: „uite,
joacă-te și tu!”. Și băiatul n-a
mai ieșit afară din curtea a-
celei case a celui sat cu acel
nume atît de ciudat, „Docuzol”
—, și s-a pomenit, deodată,
înaintea ochilor, cu un fulger
scurt la lumina căruia n-a apu-
cat să vadă decît miinile
fratelui său zburînd prin aerul
iernii calde.

Și urmează iarăși spitalizarea
și băiatul își recapătă vederea
la un singur ochi. După opt
ani! Opt ani în care a ținut
după lumină, culori, și tot ce-l
înconjură, și vede iarăși soa-
rele și e fericit. Opt ani în
care crezuse că a murit. A-
cum, cu un ochi vede totul. Și
își vede și partea aceea para-
lizată — picioarele — dar, de
fericire, și-a spus că în lumea
aceea el nu ar fi putut să aibă
decît o jumătate din sine, cea-
laltă jumătate fiindu-i, încă
de pe atunci, străină. Era silit
să vadă cu un singur ochi și
să meargă cu patru picioare
dintre care două fără oase iar
celelalte din lemn. Nesocotînd
totuși că suferea de o boală
incurabilă a pornit prin re-
giunea aceea atît de neverosi-
milă, cu furtuni de nisip și
arbuști piperniciți, cu căruțași
din neamuri străvechi care du-
ceau apa în butoaie, nesoco-
tînd, deci, realitatea, — băiatul
olog s-a aventurat să desfiin-
țeze o întîmplare pe care nu
voia s-o creadă ca fiind a lui,
o întîmplare considerată ca
fiind absolut înafara firii sale.
Și și-a căutat o meserie. Dar
ce meserie putea să aibă el?
Într-o zi, cineva îl luă în sea-
mă. Era, cum povestește, în
fața unei cizmării aflată pe-un

gorgan, un fel de baracă în-
cinsă cu ziduri înalte de lut
spre care oamenii urcau să-și
facă încălțări. Dar el a obser-
vat că toți cei de acolo, bătînd
în tălpile din piele cuie și pu-
nînd pîngele și lipindu-le între
ele cu pap și sfoară și suind
cusătura pînă sus la gleznă,
faceau toate lucrurile astea
ținînd gheata pe genunchi. Pi-
cioarele erau, deci, cum se în-
credințase, totul, fiindcă deși
lucrezi cu miinile nu poți, to-
tuși, să croiești sau să repari

care îl sugrumă, care îl zgîlție
și îl azvirle la pămînt. O scîrbă
de care se simte hăituit și ca-
re, mai devreme sau mai tîr-
ziu, îi va dăruia poate și ten-
siunea necesară să curme a-
ceastă împrejurare de o ridi-
colă nimicnicie ca să-și poată
lua tălpășița din lumea asta
atît de vitregă pentru el. Ce
rost ar mai avea? Oricum, ar
fi fost cu puțință s-o mai fi
lungit o lună, două, chiar un
an, continuînd să se fi hrănit
cum ar fi putut pe seama pă-

NOAPTEA SFÎȘIATĂ

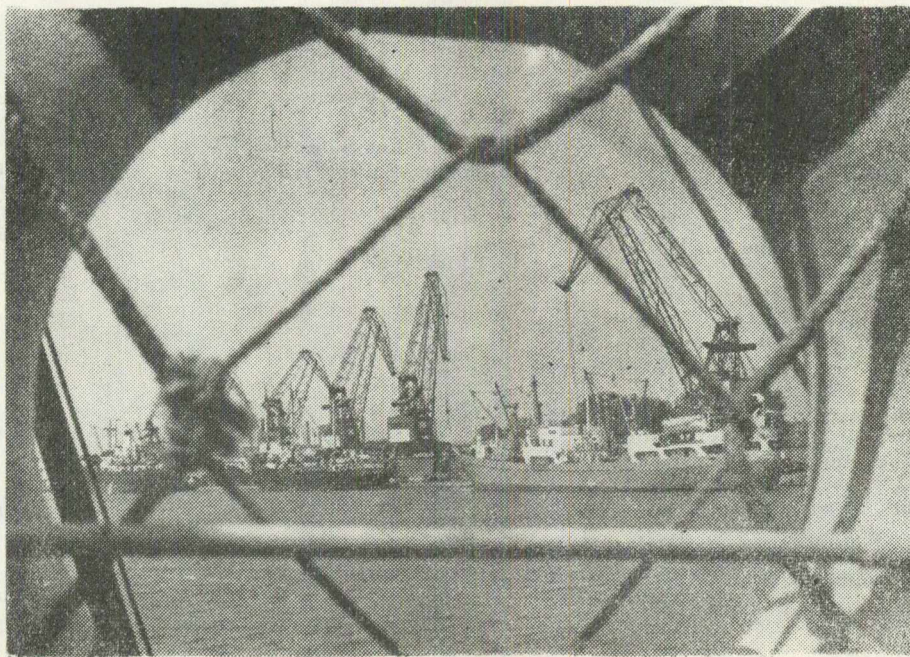
de VASILE BĂRAN

o gheată fără să te ajuți cu
picioarele. Or, el tocmai pi-
cioare nu avea. S-a retras sin-
gur. „N-o să pot — și-a zis.
Fără picioare nu pot fi cizmar”.
Și s-a oprit în fața unui ate-
lier de croitorie. Dar și aici,
cei care călcau și trăgeau ti-
gheluri la mașină, se foloseau
de picioare. Pentru că, iarăși,
nu poți călca haine fără ca
mai întîi să alergi, să-ți pro-
curi cărbuni aprinși pe care
să-i pui apoi în mașina de
călcat, cum nu poți nici să coși
haine fără să apeși cu picioa-
rele pe grătarul mașinii de
cusut.

O vreme băiatul încearcă să
se facă negustor de semințe,
dar, observă repede că și pen-
tru această meserie îi trebuiau
picioare. Mai întîi să alerge.
Dar mai mult decît asta, nu
voia să se arate cerșetor. Și
îl cuprinde scîrba. O scîrbă

rinților săraci sau pe seama
altora. Dar după aceea? După
aceea ar fi fost nevoit, desti-
gur, să asiste, în chip mecanic,
la nestăvilita destrămare a
ființei sale lăuntrice. Fiindcă,
oricum, — gîndea el —, atunci
cînd te ferești de acțiune, cînd
ți-e lehamite de viață și te
retragi în pustiul cel mai ne-
tulburat de oameni viețuind
liniștit, ca o rîmă, ca un ani-
mal hibernal, vine neapărat o
vreme cînd alternativele exis-
tenței ajung dileme și te năpă-
desc și te atacă înlăuntrul tău.
Moartea e, așadar, în tine, și o
poți provoca oricînd. Dar dacă
mai încerci? — s-a întrebat.
Dacă îți pui cu tot dinadinsul
ideea s-o învingi? Atunci, și-a
spus el, prinzînd putere, toată
lumea pare să fie gata să te
ajute. E un gest al lumii. Un
gest pe care îl înțelege fiindcă
ți se pare că toată lumea vine

Ochii care trebuie să vadă da-
că vrei să trăiești, ochii care
nu pot fi numărați, poți să ai
unul, poți să ai zece, principa-
lul e să vezi. Căci omul are
nevoie de miini și de picioare
de nas și de urechi, dar în
primul rînd de ochii care nu
pot fi numărați. Poți să numeri
scaunele, mesele, grăzile și
orasele, dar nu ochii. Poți să
spui exact cite scaune sînt în
acel atelier de fotografiat și
cite aparate și tot ce se mai
află pe acolo, dar nu și numă-
rul ochilor cu care ai văzut
toate astea. Fiindcă în ochi se
află și inima. Și dacă vrei să
faci fotografii trebuie să ai
mai întîi ochi în care să-ți pu-
toată ambiția, toată inima!
Dacă băiatului de care vorbesc

TRAIAN CO

nunta
dobrogei

E goală, așa cum i-a fost o
femeia aceasta cu pletele-n
cu zdrențe de păduri aduna
cu apele ochilor triste, înto-
mirosind a pelin și albă-coli
Dobrogea, fata bătrînă, pro-
cu trupul răscopt întins pe
se dă cu dispreț miinilor a
resemnată își ține în vînt,

se zbate în friguri și joacă
Așa de milenii dragostea a

cutreierată de vînturi își l

ii scufundă în arșița trupul

în oglinzile lichide-ale ceru
și în mirajele ei de piatră s

LA SIGHETUL MARMAȚIEI:

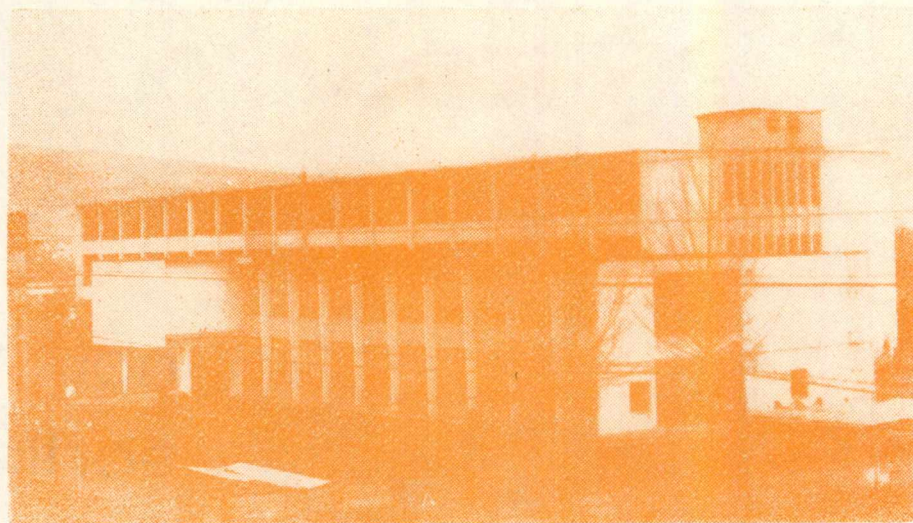
Peisaj încântător, în care nota dominantă sînt dealurile, molcome, unduind pînă la linia orizontului, ca niște valuri imense de pămînt încremenite după legile unei tectonici line, zămisliitoare de întinse plaiuri...

De pe culmi, privirea este chemată să stăruie asupra clădirilor albe, aflate la marginea orașului, ale Fabricii de tricotaje „Unitatea”: corpuri zvelte, echilibrat concepute, înconjurate de verdele tonic al peluzelor. Stîlpii de înaltă tensiune, rigoarea volumelor caracteristice unităților industriale adaugă cadrului natural elementele prezenței creatoare a omului. Numărul muncitorilor, animația care domnește aici la intrarea și ieșirea de la program, zgomotul de fond în care se contopesc, ca într-un șuvoi unic, sunetele muncii — totul indică o activitate vie, generatoare de valori.

...N-a fost, însă, întotdeauna astfel. Acum un sfert de veac, în anii imediat următori marelui act al naționalizării, întreprinderea era o simplă cooperativă al cărei personal de-abia atingea cifra de 45 de lucrători; volumul producției era foarte scăzut iar dotarea tehnică-redusă la cîteva mașini vechi, rudimentare. Erau tarele „moștenirii” lăsate de burghezie, expresia goanei după profituri imediate, a lipsei de perspectivă. În numai unsprezece ani, — pînă în 1959, ca rezultat al ajutorului acordat de stat și al muncii entuziaste, neobosite a colectivului harnic de aici, fosta cooperativă s-a transformat într-o întreprindere de remarcabilă pondere, cu un mare volum de producție. Au avut loc esențiale mutații atît în ceea ce privește capacitatea — în 1965, construcția unei clădiri mari, luminoase, moderne, a schimbat radical înfățișarea vechii întreprinderi — cît și în materie de dotare tehnică. Utilaje perfecționate, da mare randament, de construcție românească precum și din import, au luat locul vechilor mașini, obosite de o prea îndelungată folosire și cu parametrii de producție scăzuți.

TAINA SUCCESULUI

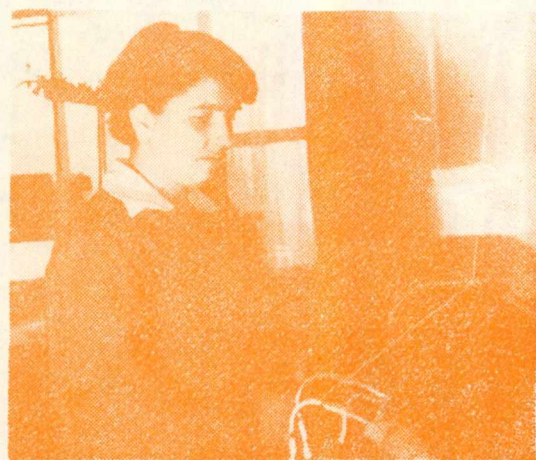
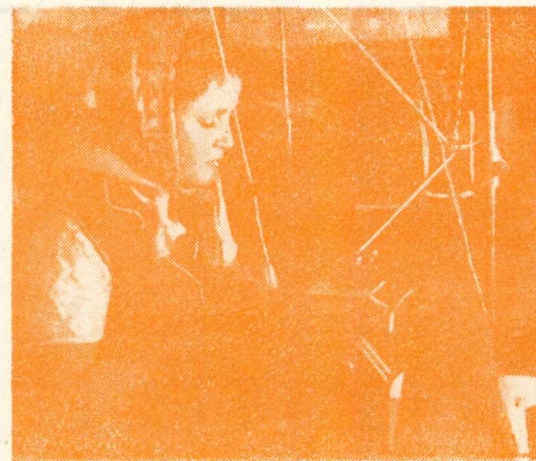
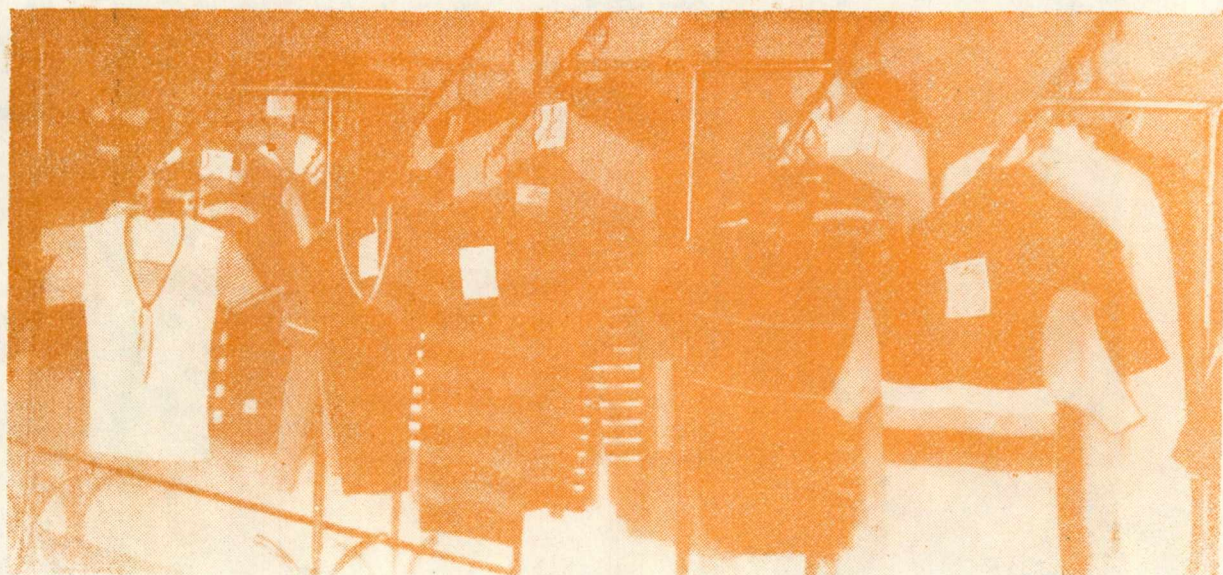
Transformările acestea de substanță, rezultatele remarcabile de astăzi, atît în planul cantității tricotajelor cît și în cel al calității, prestigiul de care se bucură emblema fabricii își au explicația în uriașul elan constructiv al socialismului, în munca bine organizată a oamenilor, în hotărîrea acestora de a lucra cît mai cu folos, cît mai bine. Fotografiile din pagina noastră reprezintă cîteva dintre muncitoarele de la „Unitatea”, membre ale acestui colectiv care au știut să dea strălucire mărcii fabricii. Nu vom da nume, deoarece femeile acestea sînt mai mult decît niște persoane fizice, avînd cutare sau cutare identitate. Ele simbolizează colectivul însuși, sînt exponenții săi. Cu mîinile deprinse să umble agil printre fire, cu ochiul învățat să aleagă cele mai subtile nuanțe, crescute la o adevărată școală a frumosului, lucrătoarele de la „Unitatea” s-au dovedit a fi meștere de înaltă clasă, stăpîne pe mașini și pe tainele meseriei. În iscusința și hărnicia lor, în permanenta ridicare a calității profesionale, obiectiv avut cu consecvență în vedere în întrecerea socialistă, în grija și migala cu care execută operațiile, stă cheia succesorilor, explicația realizărilor care înscriu fabrica de tricotaje „Unitatea” printre întreprinderile cu activitate vrednică de laudă.

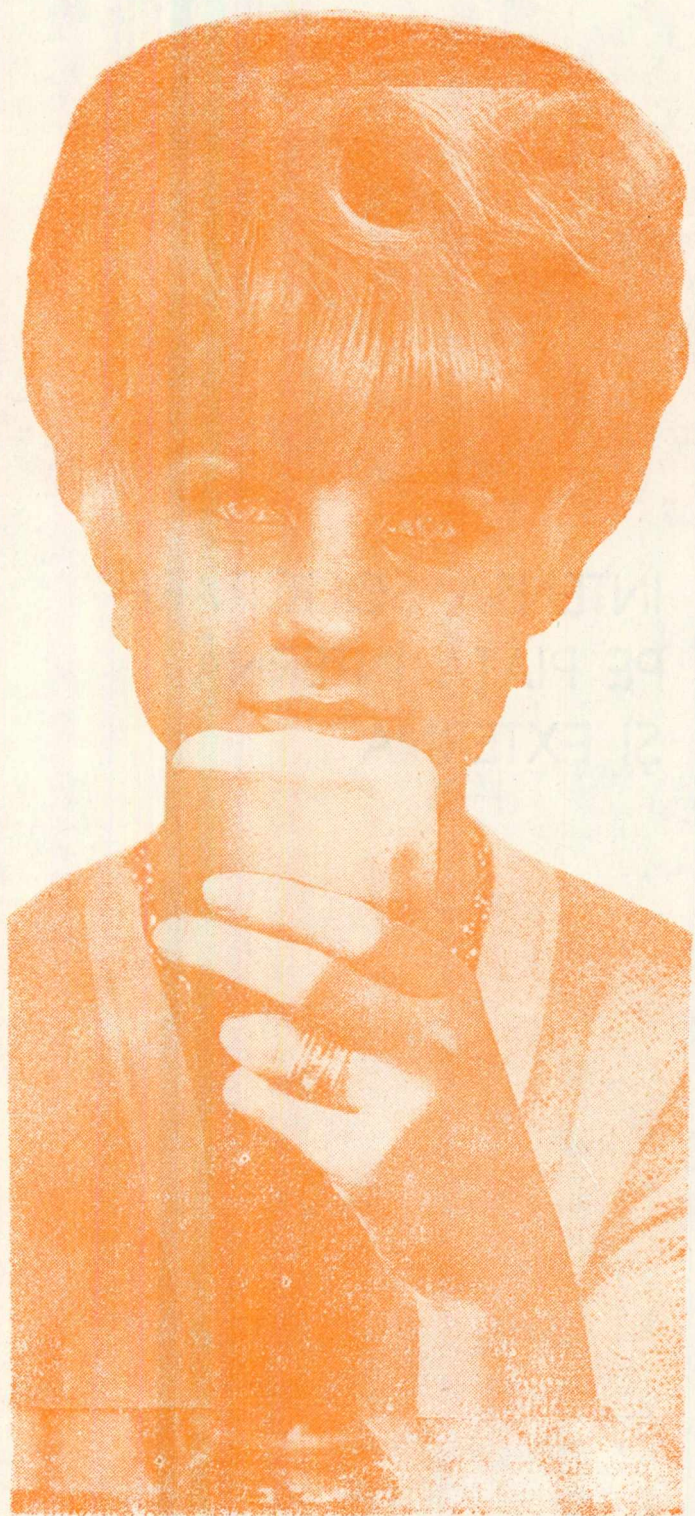

INTENSĂ SOLICITARE PE PIAȚA INTERNĂ ȘI EXTERNA

Grăitor pentru „ștacheta” calității produselor de la „Unitatea” este faptul că aproximativ 86 la sută din volumul producției este cerut la export. Tricotajele lucrate aici și-au cîștigat un bun renume, consolidînd definitiv reputația întreprinderii, pe piețele din U.R.S.S., Republica Democrată Germană, Franța, Norvegia... Un amănunt: firme din Franța au rugat să li se rezerve capacități de producție în vederea unor contractări care vor avea loc în viitor. Un calcul sumar indică faptul că, pentru 1974, cantitățile de tricotaje solicitate depășesc cuantumul comenziilor. Cerințele acestea determină o dezvoltare impetuoasă a fabricii, atît în ce privește mărirea capacităților de producție cît și în îmbogățirea dotării; vor fi aduse aici noi mașini de tricatat românești cît și din import, cu comandă automată. Mecanizarea transporturilor ca și a operațiilor de încărcare-descărcare va contribui de asemenea la mărirea producției. Realizate în culori pastelate, în nuanțe de remarcabilă subtilitate și finețe cromatică, proprii confecțiilor de înaltă calitate, deosebit de durabile, cu un tușeu plăcut, elastice, ușor lavabile, ieftine — căci scăderea prețului de cost este o preocupare constantă a întreprinderii — tricotajele produse la „Unitatea” fac onoare emblemei fabricii, atestă calificarea excepțională a colectivului întreprinderii, satisfac cele mai exigente gusturi, poartă girul calității excepționale.

Fabrica
de tricotaje
„UNITATEA”,
o întreprindere
prosperă,
de mari
perspective

noi
sortimente
de bere
pune
la dispoziția
dv.

**FABRICA
DE BERE
CONSTANȚA**

vizitați

MUZEUL

DE

ARTA

CONSTANȚA!

COMBINATUL CHIMIC FAGARAS

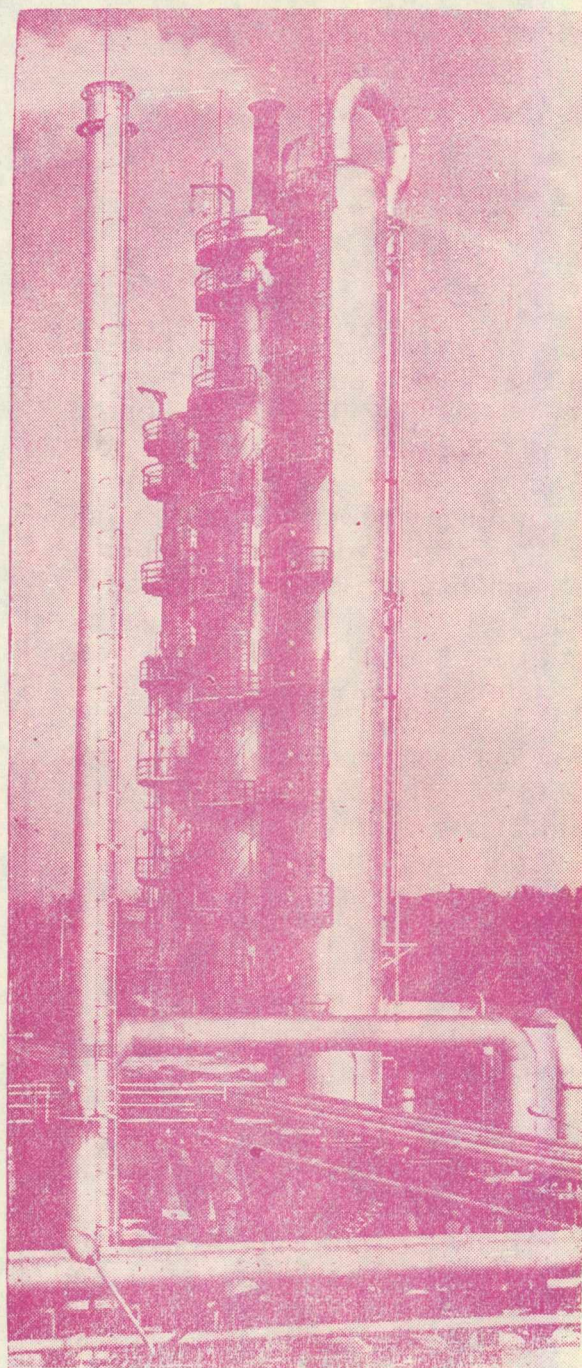
pentru a doua oară, o înaltă distincție — *ordinul muncii*

Printre întreprinderile ale căror colective au fost distinse, la 28 aprilie 1973, cu Ordinul Muncii se prenumără și Combinatul chimic Făgăraș. Munca harnicului colectiv al reputatului combinat făgărășan primea, prin decret purtând semnătura tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat, o înaltă cinstire, un semn deosebit al prețuirii de care se bucură activitatea muncitorilor, tehnicienilor, inginerilor, rezultatele deosebite pe care le-au obținut chimiștii făgărășeni. Cu acest prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea, subliniind și în acest chip, meritele colectivelor decorate: „Doresc să exprim speranța conducerii de partid și de stat că atât județele, întreprinderile și instituțiile care au fost distinse astăzi cu aceste înalte ordine, cât și toate celelalte județe, organizații de partid și colective de oameni ai muncii vor acționa cu toată fermitatea pentru traducerea în viață a hotărîrilor Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale a partidului, pentru dezvoltarea continuă a economiei noastre naționale, creșterea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, pentru înfăptuirea în cât mai bune condițiuni a programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România”.

Sînt cuvinte care conțin în esența lor fierbințe un adevărat program de acțiune comunistă, de înfăptuiri mărețe, program la care chimiștii de la Făgăraș, oameni care supun materia legilor științei și vrierii omului, au aderat ca un singur om. Realizările obținute de combinat, puternica angrenare a întreprinderii în întrecerea socialisă, în lupta entuziastă pentru îndeplinirea planului cincinal în patru ani și jumătate, îi recomandă pe făgărășeni ca pe niște oameni de nădejde, hotărîți să facă tot ce le stă în putință spre a-și îndeplini și depăși sarcinile de plan. Înalta lor conștiință socialistă se materializează în grija permanentă pentru calitatea producției, pentru diversificarea sortimentelor, pentru reprezentarea cu cinste a numelui combinatului. Înalta distincție conferită de către partidul și statul nostru, cuvintele calde ale secretarului general sînt, pentru chimiștii de la Făgăraș o splendidă recompensă, o atestare peremptorie a meritelor lor.

scurtă retrospectivă în trecutul apropiat

Țara Făgărașului — „Terra Blachorum” reprezintă, în istoria noastră națională, o vatră de străveche cultură și civilizație românească, leagăn de descălecători un tărîm al legen-

delor izvorîte din eposul popular. Mărturiile unui trecut de slavă sînt numeroase. Replica prezentului nu este, însă, mai puțin impresionantă — și dintre elementele prezentului, așa cum îl definește construcția socialistă, un loc de prim ordin îl dețin magnifica, imensa „cetate a chimiei”, expresie sinonimă cu aceea de „combinat chimic făgărășan”. Unul dintre jaloanele istoriei semicentenare a întreprinderii — cel mai important, fără îndoială — îl constituie acea memorabilă zi de iunie 1972 cînd întreaga presă publică textul unui decret scris în puține cuvinte dar deosebit de important, atît pentru colectivul de la Făgăraș cît și ca atestare a dimensiunilor pe care le-a atins, în anii construcției socialiste, chimia românească: „Pentru contribuția deosebită a-

COMBINATUL CHIMIC FAGĂRAȘ

**produce
și
livrează :**

dusă la industrializarea socialistă, participarea activă a colectivelor de oameni ai muncii din Combinatul chimic Făgăraș la opera de construire a socialismului și meritele sale în valorificarea superioară a resurselor naturale ale țării. Cu prilejul aniversării a 50 de ani de la înființare, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România decretează: Articol unic: — Se conferă Ordinul Muncii Cl. I Combinatului Chimic Făgăraș. Decretul purta aceeași înaltă semnătură: „Președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu”.

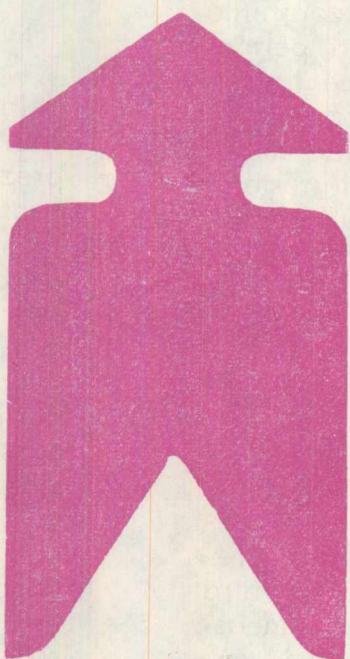
Cronica acelor zile înregistrează ca pe un fapt de seamă vizita pe care secretarul general al partidului a făcut-o combinatului, întâlnirea sa cu colectivul făgărășan, bogată în învățăminte pentru toți membrii acestui colectiv. Cu acel prilej tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a adresat chimiștilor, spunându-le între altele: „Pentru întreg colectivul combinatului — și cred că pentru toți locuitorii Făgărașului — sărbătorirea a 50 de ani de la înființarea acestei întreprinderi constituie un eveniment deosebit de important, pentru că ea marchează un moment de seamă atât în industrializarea țării, cât și dezvoltarea industriei din Făgăraș care, în anii socialismului, a cunoscut, după cum știți foarte bine, o creștere puternică... Aș dori să-mi exprim convingerea, a conducerii de partid și de stat, că oamenii muncii din Combinatul chimic Făgăraș vor face totul pentru a nu rămâne mai prejos decât alte colective, pentru a ocupa un loc fruntaș între combinatele chimice din România. În ce mă privește, vă urez să ocupați un loc cât mai de frunte, dacă se poate chiar primul loc. Vă doresc din tot sufletul aceasta!”.

Unanimitatea și însuflețirea cu care au fost primite aceste înflăcărate cuvinte au dovedit pe deplin că întregul colectiv al Combinatului a înțeles cum nu se poate mai bine că partidul, țara i-au investit cu o încredere căreia se străduiesc din răspunderi să-i răspundă cum se cuvine.

OAMENII COMBINATULUI

Trebuie spus, din capul locului, că este vorba, aici, despre un colectiv care își face, de la primul până la ultimul om, datoria, în spiritul unei înalte responsabilități a faptei și a înfăptuirilor. Dacă desprindem, dintre miile de

- amoniac
comprimat și amoniac
în soluție 20-25⁰/₀;
- azotat de amoniu,
îngrășământ și tehnic;
- nitrocalcar;
- sulfat de amoniu;
- sulfit și sulfat
de sodiu;
- azotit și azotat
de sodiu;
- calora
(impermiabilizator și
accelerator de priză
rapidă a cimenturi-
lor);
- oxigen;
- acid sulfuric 73⁰/₀
(recuperat).

salariați, câteva nume o facem pentru că purtătorii lor sînt, prin dăruire în muncă, elemente exponențiale. Făgărășenii se mîndresc cu Eroul Muncii Socialiste ION MILEA, maestru compresorist, om a cărei viață a devenit un simbol al atașamentului față de locul de muncă: **Ion Milea** împlinește, în 1973, 32 de ani de muncă neîntreruptă aici. Este iubit și prețuit ca inovator (inovațiile sale, aplicate la marea instalație de amoniac, au mărit capacitatea de producție a acestuia cu peste 100 la sută); cunoscător a tuturor tainelor meseriei, maestrul Milea este totodată și un excelent pedagog, prin mîna lui trecînd de-a lungul anilor numeroase cadre de specialiști în fabricarea amoniacului. Despre maestrul **Gheorghe Maier** de la fabrica de azotat de amoniu, Erou al Muncii Socialiste, se spune că a adus, în timpul celor 25 de ani de serviciu aici, o economie de 10 milioane lei. Unele dintre invențiile sale, ca Dispozitivul mecanizat de schimbare a conurilor la trenurile de granulare și mașina de sudat, sînt apreciate pe plan național.

Dacă fenolul românesc este competitiv pe piața mondială, acest lucru se datorează în bună măsură și maestrului chimist **Vichentie Pică**, de asemenea Erou al Muncii Socialiste. **Foith Wilhelm**, mecanic auto, **Vasile Sasu**, lăcătuș montor, inginerul **Constantin Borș**, maestrul dulgher Petre Ionașcu Novac, Ana Keșerü, operator chimist, sudorul Alexandru Doka, inginerul Augustin Korch, Nicolae Zaharia, maestru mecanic, cu o vechime de 36 de ani în combinat, Gheorghe Foghel, specialist în tehnologiile produselor combinatului, Miron Sasu, maestru electrician, Partenie Sanislav, operator chimist — iată alți oameni care sînt o adevărată mîndrie a combinatului. Și nu numai ei. Alții și alții, sute de muncitori, ingineri, tehnicieni, care și-au făcut un punct de onoare, o rațiune a existenței lor contribuind la dezvoltarea combinatului. Încît munca lor este o expresie vie a ceea ce inginerul Teodor Suteu, directorul combinatului denumea „înțelegere și spirit de dăruire”.

produse competitive pe piața mondială

Mai mult de 80 la sută din producția de îngrășăminte — și de alte articole — a combinatului este, actualmente, exportată în peste 20 de țări. Dacă ne referim, de pildă, la azotatul de amoniu, acesta este foarte căutat pe piața vest-germană, belgiană, franceză, daneză etc. Insecticidul „Nitox”-14 se bucură de apreciere deosebită ca agent de combatere a dăunătorilor în pomicultură. Indicii calitativi ai tehnologiilor de fabricație, cantitățile impresionante de produse, gama largă de sortimente recomandă de la sine articolele care poartă binecunoscuta emblemă a combinatului-gigant de la Făgăraș.

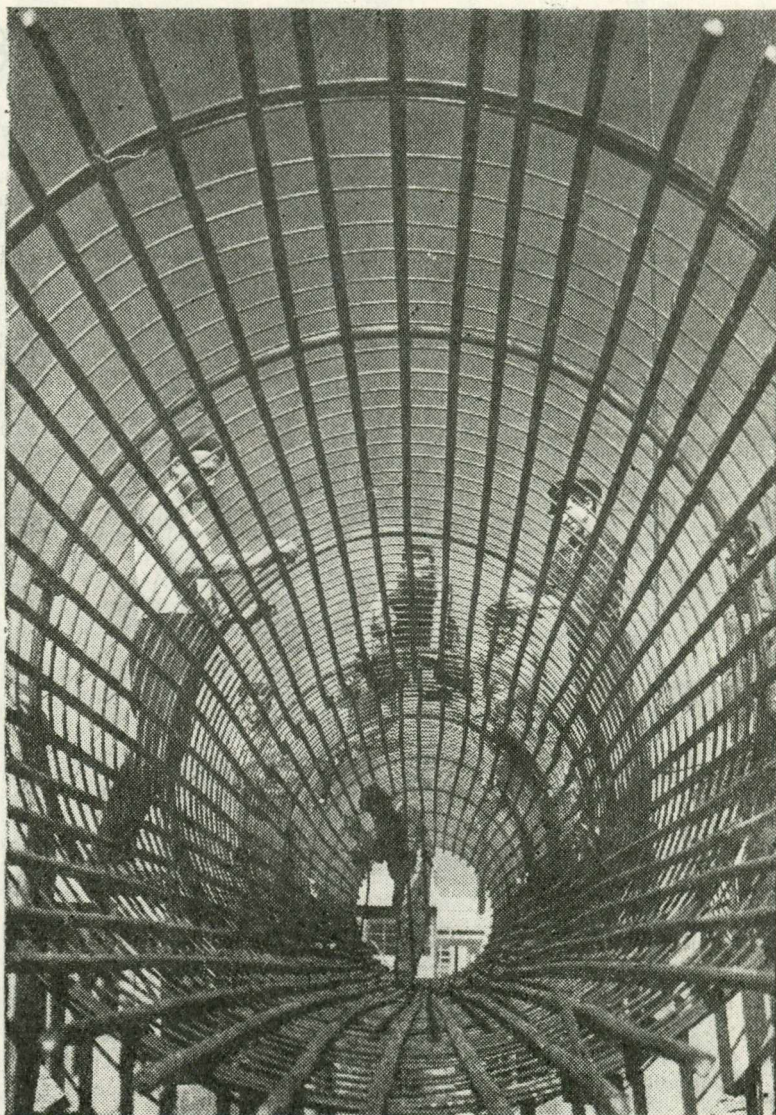
(Publicitate „Tomis”)

i-ar fi venit rău sau i-ar fi fost frică să nu-i fi venit rău acolo și să fi trinit, căzînd, toate scaunele și aparatele acelea, stăpînului atelierului, fi-rește, fiind și el om, i-ar fi venit, probabil, și lui rău și i-ar fi ajutat să se ridice și să-l facă să dispară pentru totdeauna de-acolo, de la gura fluviului care se varsă în mare și care se arăta el însuși o fascinantă imagine pentru aparatul de fotografiat. Lucrurile s-au petrecut însă altfel; băiatul n-a amețit, iar omul cu atelierul l-a angajat ca ajutor al său. Proba reușise! Și astfel au început peregrinările lui Marin Iancu Nicolae prin ținutul Dobrogei ratate, ținut de stepă, atunci fără ieșire la anotimpurile fericite, mergînd într-un cort pe roate, peste bălți și șosele de nisip și căzînd, totodată, și reclama după care: „Apa trece, dar poza rămîne“ precum și acea chemare formidabilă prin insolitul ei: „Dacă vă iubiți, fotografiați-vă!“, oprindu-se în cele din urmă la Medgidia, laș bătrîn, trăgînd parcă să noară, rămas de pe vremea sultanului Medgid, sărac și nurdar, cu roiri de muște ce căuteau peste mărfurile proaspe, vechi și scumpe, cu negusori de alviță și susan și brașagii soioși purtînd pe umeri nari donițe de lemn, strînse în cercuri de alamă, cu sacagii se-aveau pe cap fesuri decorate dormitînd la coada mir-oagelor costelive: „Avem modele speciale de fotografii pentru cruci“.

Și astfel băiatul de 18, de 19, de 20, de 21, de 22, de 25 și de 6 de ani devine un cunoscut al bîlcuului de toamnă. Și cînd dîciul se încheie aleargă în frjele sale de la un capăt la altul al orașelului, iese în cîm-de pină la tabăra militară a rănickerilor unde face fotografii de campanie, aleargă coninu în cîrjele sale toamna și arna, primăvara și vara, zi după zi, an după an, numai să tu fie singur, să nu rămînă o îngură clipă față în față cu îne. Cu o asemenea meserie și făcea întotdeauna curaj, eși, la ceasul cînd soarele sfîntește și el se îndrepta spre ușa în care avea să doarmă, ur mai apoi la atelierul pe are și-l încropise închirînd veche cafenea și își auzea așii sincopați și prea mulți entru o singură ființă ome-ească îl apuca, de fiecare da, panica: „Așa o să fie toa- viața mea?“

Și se oprea. Fiindcă, deși tre-iseră atîta ani, nu stătuse că prea multă vreme în fața arelui. În fața soarelui i se irea că era în fața lumii și, oiectat el însuși jur-împre-ful său, avea senzația că pulează universul cu forme re semănau întregii lumi: ameni în cîrji! Și atunci se mțea liniștit. Căci își dădea ea bine seama că nu numai se zbătea, că erau foarte țîni acei oameni care reu-

șeau să se sprijine pe propriile lor picioare, foarte puțini oamenii care reușeau să vadă cu amîndoi ochii. Sigur că i-a trebuit timp să constate toate astea. După cum i-a trebuit multă vreme ca să-și înțeleagă dragostea pentru lumea de să-răcie în care-și petrecuse toată copilăria. Și abia acum, oprindu-se în fața luminii gata să apună, acea lumină nemai-pomenită ce coborînd țîșnește înapoi ca apele unei fîntîni arteziene, abia acum în fața acestei lumini tîrzii i se părea că ar fi putut să învețe pe dinafară lecțiile soarelui. Anume că nu întotdeauna nenorocirea respinge optimismul. Cum și fericirea poate fi, adesea, tristă. Mai ales cînd e legată de iubire. Fiindcă vine un timp cînd omul intră în sărbătorile pămîntului de care n-are cum să se ferească. La 27 de ani Marin Iancu Nicolae se căsătorește. După cinci ani are trei copii, pe urmă încă doi. O familie numeroasă cu datorii numeroase. „Am datorii la percepție, la comună, la corporație, la proprietar — mărturisește el. Am datorii multe și mari. Fac mereu altele noi pentru a le achita pe cele vechi. Nu reușesc însă să plătesc decît dobînzile“. În cele din urmă, alungat de autorități, pleacă la Brăila unde închiriaza un nou atelier. Lupta e aprigă, fiindcă acum nu mai este vorba de el ci de o întreagă familie — copiii sînt mici, ei nu știu decît că au un tată bun care-i ocrotește și nici nu trebuie să știe altceva, — toți idoli devin învingători. Dar iată că se întîmplă un lucru pe care, atunci cînd îl aflăm, nu-l credem; dat fiind însă tocmai această muțenie în fața conștiinței, precum și acea vocație cu care sîntem înzestrați de a admite pînă la urmă orice întîmplare, ne prefacem că îl înțelegem socotindu-l, așa cum de altfel a și fost, posibil. Cu atît mai mult cu cît faptul se petrece în vreme de război, adică în iarna anului 1942. A-vînd o fetiță bolnavă și fîntîndu-se acasă după ce colindase toate farmaciile orașului, Marin Iancu Nicolae nu-și poate deschide atelierul din pricina unui afiș lipit peste vitrină și ușă; ca să intre trebuia să-l rupă. Dar de peste drum proprietarul îl vede și cum tot voise să scape de el (nu făcuse o afacere prea bună închirîndu-i casa!) anunță deîndată Siguranța. Și este tras de umeri și aruncat într-o mașină și dus într-un beci și ținut toată noaptea. Dimineața se petrece catastrofa: ofițerul îi arată afișul rupt și mototolit (o caricatură anticomunistă) și-l izbește în frunte cerîndu-i să-și declare complicită. Omul își dă seama de pericol — pumnul vine mereu spre ochiul cel bun — și țîpă și încearcă să-l facă atent; poate să-i smulgă nasul sau limba, poate să-i sucească o mină, să-i frîngă coastele, dar să-i lase ochiul,

ochiul cel viu cu care cîștigă plinea copiilor săi. Ofițerul n-are însă vreme să-l asculte, pe el îl interesează altceva, cu totul altceva, individul din fața lui a rupt un afiș politic și el vrea să știe cine l-a îndemnat, cu cine e în legătură, unde e sediul comuniștilor? Și-l izbește din nou peste față și cum pe unul din degetele cu care lovește are un inel masiv de aur, inelul acela ascuțit îi amenință secundă de secundă ochiul și omul și-l închide și își ține minile peste el apărîndu-l. Inelul însă e mai puternic — o mișcare bruscă de boxer îi dă în lături coatele și inelul de aur se infinge în retină, spărgînd-o.

Acum lumea n-are decît să se prăbușească. Ce-ar mai fi de făcut? Și totul, într-adevăr, se lasă adînc în prăpastie, destinele care țineau, într-un fel, de ochiul acela, încep a se stinge precum forma lucrurilor la dispariția ultimei pîlpîiri de lumină. Fetița cea bolnavă va muri. Și va muri încă o fetiță fiindcă nu peste multă vreme familia fotografului, izgonită de proprietar, va fi nevoită să locuiască într-o baracă părăgînită și care, pe deasupra, mai e și lipită de zidul unei mori

care macină zi și noapte făcînd-o să tremure din toate încheieturile. S-ar fi putut întinde doar minile ca să ai de acolo făină pentru o piine, dar făina e a statului, făina-i pentru front, nimeni n-are dreptul să se apropie de sacii morii; nici măcar un pumn de țărițe nu poți să iei de-acolo! Iar fetița cea mică, Speranța cum o numise tatăl, n-are putere să îndure foamea. Și toți cei din baracă o îmbracă pentru mormînt încă de vie, fiindcă știu că nimic n-o mai poate salva. Apoi, după o vreme, ca și cum s-ar fi întins și ea lîngă micul sicriu, a murit și mama.

Se povestește într-o legendă despre un oraș cu străzi și case de sare. Dar impresionantă nu e atît viziunea aceasta fantastică a unui oraș de sare, cît sălbăticia cu care a fost pedepsit singurul străin care pătrunsese acolo: cruzii țartori l-au biciuit, i-au umplut gura cu sare, i-au presărat sare pe rîni; apoi l-au izgonit în deșert cu ochii scoși și limba smulsă să nu poată spune nimănui ce-a văzut acolo. Marin Iancu Nicolae a ieșit din viața aceea blestemată asemenea străinului care pă-

trunsese în orașul de sare: fără ochi, fără soție și fără doi copii. Dar va putea el oare să nu povestească ce-a văzut acolo? Îndărătul său e un drum plin de întîmplări și de lucruri dispărute și pe care, cîndva, ochii i-au luat foc. I-au rămas însă minile și fruntea sub care se agită, precum valurile mării, imagini de odinioară. Și astfel cu mai bine de 15 ani în urmă inventînd scrisul fără ochi, pe hîrtie normală și cu creion normal, își face debutul în literatură scriitorul Marin Iancu Nicolae, autorul unor cărți tulburătoare cum sînt „Focosul“, „După negură, soare“, „Iusuf“, „Elefantul cîrn“, „Bunicuța poveștilor“ — primele două conținînd de fapt, povestea vieții sale și numite într-o cronică literară cărți ale „noptii sfîșiate“.

M-am dus să-l văd. Locuiește în capătul bulevardului 1 Mai la numărul 170, într-un apartament frumos și înviorat, ca un parc primăvara, de cîntecul canarilor. Îmi deschide noua lui soție, Maria Timofte, ingineră la Iprosim, cu care s-a căsătorit acum zece ani. Copiii, cele două fete și băiatul, își au casele lor, au ei înșiși copii, elevi la liceu. N-ar mai fi, deci, decît de scris, de povestit, de ascultat muzică, de înregistrat pe bandă de magnetofon poemul scris azi-noapte în gînd.

Și, bineînțeles, de a răspunde scrisorilor primite. Fiindcă, în urma publicării cărților sale, scriitorul primește o mulțime de scrisori, îndeosebi de la tineri. Au fost momente cînd a primit, într-o singură zi, peste o sută de scrisori. În asemenea cazuri le-a răspuns tuturor printr-un articol publicat într-o revistă sau un ziar. Alteori își anunță vizita cîțiva pionieri care vor cu tot dinadinsul să-l cunoască pe omul care a sfîșiat noaptea. În altă zi îl caută un prieten vechi sau, iată, cum s-a întîmplat acum, un reporter. Îmi strînge mîna, îmi ia fața între minii și de-acolo, din lumea de dincolo de zidul pe care nu-l poate sări, mă întrebă:

— Cum e afară? E soare? Știam. Îmi pare rău că nu te pot vedea. Apoi îmi spune: — Fiindcă asta-i rana vieții mele. Nu mă pot vedea decît pe mine. Înăluntrul meu... Cît pot... Cît m-ajută ochii pe care nu-i știm... După voce trebuie să fii tînăr. Porți plete? Multă vreme mi-a fost greu dimineața. Aveam tot felul de vise și uitam că-s pe pămînt. Visul meu ar fi ochii. Se face transplant de inimă, dar de ochi n-am auzit. Cred că odată și odată... Ar fi singurul lucru pe care l-aș dori! Dacă scrii ceva transmite tuturor cititorilor și corespondenților mei să fie sănătoși.

Ceea ce și fac.

Pe coastele ei cenușii vin oameni cu cintece aspre și arăse-nalță din ea fum îmbătător și freamăt ciudat ca de sătră; infierbîntată, Dobrogea țîpă la ei, cu sute de vînturi, arsă de pară și-i usucă aproape de mura-nroșită a sinilor ei de piatră. Cînd și cînd, obosită, maternă, Dobrogea îi lasă: oamenii chiuie în harmane, au voie să culeagă, să strîngă poame-oricît bat griul, bat piatra-n ciocane, vîntură apele-n plasă iar noaptea, pe lună, se scaldă în ghioluri, frățește cu cai de git. Sub drumul robilor se-ntrec seara în harță vînturători, grăbit urcă praful și pleava fierbinte spre stele; noaptea deasupra Dobrogei e masă-ncărcată cu spumoase cafele în toiul unei ciudate nunți, zbugumate, stranii serbări. Presimți numai că, retrasă în ea, mireasa aceasta uscată chinuită de-atîtea inegale nuntiri, devenite arsuri și dureri își numără-n singe puternice, industriale chemări în care mai speră acum pentru ultima dată.

Așteaptă cu trupul bogat în minuni, ascuns sub veșmînt cenușiu bărbatul cu răsuflet electric — veacul ei de lumină: Mirele cu palmele lucii și mari, cu mers hotărît de tractor, de uzină — care să-i sece sărutul și oftatul de foc s-o răscolească adînc, s-o schimbe în dărnicie, în grădină

departe de lume

Tomis — Echinocîiul de toamnă 1972

Departe de lume împărțit între priveliști lipit de fereastră la care lucrez în mijlocul lumii lucrînd și totuși dorînd-o, totuși lipsindu-mi, departe de lume, tinjînd după ea împărțindu-mă în atîtea priveliști

cu gîndul — și neștiînd să mă împart imposibil să mă împart. Cel mai frumos dintre locuri este acesta în care sînt; toate celelalte locuri la care renunț sînt mai frumoase decît acesta pe care îl iubesc cel mai mult; toate celelalte locuri îmi sînt mai dragi — dar nici la locul acesta în care stau nu pot să renunț. Departe de lume, lipit de fereastră la care lucrez lipit de fereastră, spre toate priveliștile lumii — Departe de lume, visînd-o, sperînd s-o cuprînd sperînd să mă împart în toate aceste priveliști răspîndit cu neputință să mă sustrag cu neputință să mă împart cu neputință să mă restitu sau să mă adun. Ca o stea mărginașă într-o constelație trăind după legile ei, în legile ei cuprins în puterea ei de atracție.

STEGARI REVOLUȚIEI

Revoluția din 1848 a fost precedată de o mare efervescență ideologică. Conținutul progresist al presei și literaturii premergătoare revoluției este determinat de reflectarea pe plan ideologic a tendințelor principale ale epocii între care lupta pentru eliberarea socială și națională a constituit problema majoră a timpului, ce se cerea a fi rezolvată. Oglindind epoca și problemele ei specifice, Nicolae Bălcescu are marele merit istoric de a fi dezvoltat și susținut cu devotament și consecvență toate ideile înaintate, care, pentru acea vreme, însemnau un mare pas înainte în dezvoltarea politică a poporului nostru, în lupta lui pentru desființarea exploatarei feudale, pentru cucerirea libertăților democratice. Poziția lui capătă o valoare deosebită prin importanța pe care o acordă revoluției ca mijloc hotărâtor în rezolvarea transformărilor sociale. În concepția sa despre istorie, ideea luptei de clasă, deși nu este satisfăcătoare analizată, apare ca un fenomen universal, care nu poate înceta decât odată cu înlăturarea exploatarei și cu împlinirea revendicărilor revoluționare ale maselor: „Istoria omenirii nu ne înfățișează decât lupta necontenită a dreptului în contra tiraniei, a unei clase dezmășite de dreptul său în contra uzurpatorilor ei, luptă arzătoare, care adesea are caracterul unei război, luptă fără sfârșit căci se urmează încă în timpurile de azi, și se va urma până când nu va mai fi umbră de tiranie, până când popoarele n-or fi întregite în drepturile lor și egalitate n-o domni în lume“. În acest sens, pentru el, revoluția este un fenomen necesar, determinat de desfășurarea procesului obiectiv al istoriei: „Revoluția română de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără trecut și viitor, fără altă cauză decât voința întâmplătoare a unei minorități sau mișcarea generală europeană. Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza revoluției române. Cauza ei se pierde în zilele veacurilor... Bălcescu a înțeles revoluția ca o consecință inevitabilă a luptei de clasă, ca un moment de hotărâtoare acțiune a maselor. El a acordat o importanță deosebită necesității înarmării poporului în revoluție, legând strins ideea forței armate de rolul poporului. Așadar, revoluționarul democrat Nicolae Bălcescu a considerat revoluția drept condiția de bază și unică a eliberării maselor populare și drept opera nemijlocită a acestora. Aceeași concepție consecvent revoluționară a manifestat și Eftimie Murgu. Ca mijloc hotărâtor pentru schimbarea ve-

chii orînduirii, el preconiza revoluția, care trebuia să se realizeze prin înarmarea poporului. Murgu cerea formarea unei armate puternice, alcătuită în special din țărani. În 1848, după izbucnirea revoluției din Țara Românească, exprimându-și satisfacția pentru victoriile revoluționarilor munteni, Eftimie Murgu, într-o scrisoare către Bălcescu, atrăgea atenția asupra necesității organizării armatei pentru menținerea cuceririlor revoluției împotriva imixtiunilor străine: „Cea dintîi grijă să fie, fraților, armata! Armată cit mai în grabă căutați să aveți, ca să puteți cel puțin cea dintîi năvală să o întîmpinați cu bună ispravă.“

Dîndu-și seama că, pentru a cucerii libertatea și independența națională, poporul trebuie „a dobîndi toate condițiile de putere“ împotriva asupritorilor străini, stegarii Revoluției au susținut necesitatea creării armatei naționale și au luptat pentru Unirea țărilor române, pentru crearea statului național român unitar, liber și independent, capabil să se împotrivească intervenției statelor absolutiste. În repetate rînduri, Bălcescu a subliniat că unirea, libertatea și independența națională sînt singurele paze de apărare a cuceririlor democratice: „...Numai atunci cînd războiul sfînt (războiul de eliberare națională, n.n.) va mîntui nația de apăsarea streinilor și o va reintregi în libertatea și unitatea sa, adunarea poporului, Constituanta, va putea să realizeze în pace toate reformele politice și sociale de care el are nevoie și să constituie domnia democrației, domnia poporului prin popor“. (s.n.). Poziția antifeudală și lupta pentru crearea unui stat independent și suveran se desprinde și din concepția lui Simion Bărnuțiu. După el scopul republicii române cere ca: „În toată întinderea ei să domine și să guberneze numai dreptul și dreptatea, pentru că națiunea română să poată vieții în etern liberă și ne dependență sub scutul acestora“. Republica română să fie suverană, căci, susținea Bărnuțiu: „maiestatea poporului român e însăși potestatea supremă ceea ce se cuvine lui și numai lui în toată întinderea teritoriului său, a

indivizilor săi, a scopurilor și negoțurilor sale naționale.“ Simion Bărnuțiu și-a concentrat atenția asupra problemei naționale, el cerea cu hotărîre independența națiunii române, precizînd că națiunea română „n-are cuget dușman în contra altor națiuni“ și că „nici voiește a domni peste alte națiuni, nici nu va suferi a fi supusă altora, ci voiește drept egal pentru toate“. (s.n.).

Aceeași poziție consecvent democratică are și Avram Iancu atunci cînd luptă pentru drepturile națiunii române din Transilvania. El prezenta ca obiectiv al revoluției insurecția armată împotriva nobililor conservatori, care nu vor „libertatea practică între națiunile transilvănene“. Tocmai acest obiectiv, privit pe plan local, nu general, îl face pe Avram Iancu să se solidarizeze cu hotărîrile „comitetului național“ și să opună rezistență armată pentru a determina guvernul ungar să recunoască revendicările „națiunii române“ din Transilvania.

Deși el era hotărît să ducă lupta pînă la capăt împotriva nobilimii transilvănene, în ce privește războiul dezlănțuit între români și maghiari el își exprimă convingerea profund democratică că între cele două popoare armele nu vor decide niciodată, ci numai înțelegerea reciprocă: „Luați alte mijloace de a trata cu noi, convinge-veți deplin că între noi și voi armele niciodată nu pot hotărî“. În problema națională aceleași idei înaintate a avut și Dimitrie Bolintineanu. „Sentimentul național — spune el — nu se naște din ură față de străini, ci din năzuința spre dreptate, spre binele tuturor membrilor societății...“ Și mai departe arată că: „o națiune trebuie să facă sacrificii pentru interesele generale, să iubească limba, literatura, istoria sa, gloria sa, neatinerea sa, să omoare trecutul, să lucreze pentru viitor“. Situîndu-se pe o poziție înaintată în problema națională — a respectului și dragostei pentru masele populare de orice naționalitate —, stegarii Revoluției au exprimat ideea că fiecare națiune are dreptul de a se dezvolta liber și nestîngherit. Această idee ei au aplicat-o în activitatea lor și au susținut-o cu căldură. Lupînd cu perseverență pentru obținerea unirii țărilor românești, M. Kogălniceanu, Ion Ghica, Vasile Alecsandri, marii bărbații ai revoluției de la 1848 au depus toate eforturile pentru înfăptuirea acestui înalt dezerat al poporului român, de independență, de suveranitate, de egalitate cu toate popoarele lumii.

Prof. A. C. PRUNDEA

1848 în muzică

Evenimentele pașoptiste generează fenomenul complex de organizare a întregii vieți culturale în Moldova, Țara Românească și Transilvania. Arta începe a-și făuri o bază ideologică și estetică la unison cu aspirațiile maselor.

În anul 1835 se semnalează prezența în Muntenia, Moldova, Transilvania și Banat a Marseilezei, care a pătruns în țară de timpuriu. Ecourile ei se pot auzi în Marșul anului revoluționar 1848 care a fost unul dintre cele mai puternice cîntece de deșteptare și mobilizare a poporului la luptă, DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE, cules și cunoscut inițial sub titlul BALADA TRANSILVANĂ, de către un elev al lui Anton Pann, Gh. Ucenescu, care l-a oferit lui Andrei Mureșanu, spre a-i compune versurile.

În întreaga literatură muzicală și poetică revoluționară, care oglindește toate evenimentele secolului al XIX-lea găsim o seamă de personalități (poeti, muzicieni, pictori), care, animate de aceeași idee a unității și libertății naționale, s-au alăturat poporului. Cel mai strălucit exemplu l-a oferit Vasile Alecsandri.

De creația lui Alecsandri se leagă activitatea compozitorului Alexandru Flechtenmacher și a altor compozitori de seamă ai epocii. Cu Flechtenmacher și cu Carol Miculi, alt muzician de seamă și folclorist, Alecsandri va rămîne în strînsă legătură pînă la sfîrșitul vieții sale. Flechtenmacher va fi însă colaboratorul său principal.

Colaborarea cu acesta începe din epoca activității sale în Comitetul de direcție al Teatrului Național din Iași, unde compozitorul era șef de orchestră în anul 1840. Compozițiile lui Flechtenmacher însoțesc o mulțime din creațiile poetului care au ajuns la o popularitate extraordinară, ceea ce l-a determinat pe Alecsandri să afirme: „Eu am existat pentru neamul românesc, din ziua cînd stihurile mele au răsunat sub arcușul lui Flechtenmacher“. Creația muzicală originală a lui Flechtenmacher și nu numai a acestuia se orientează către muzica populară și îmbrățișează genul eroic și bărbătesc al poeziei patriotice a lui Alecsandri. Al. Flechtenmacher (1823—1898) dă la iveală cîntece care ilustrează direct evenimentele de la 1848: Unsprezece cîreșar, Apelul moldovenilor de la 1848, Sfîntă zi de libertate, apoi Hora muncitorilor, Saltă, române și Cîntecul lui Cuza Vodă. Dar numele lui Al. Flechtenmacher rămîne trainic legat de pregătirea și înfăptuirea Unirii prin cîntecul Hora

Unirii. Sfînta zi de libertate prevestește izbînzile luptelor de veacuri ale poporului, anticipează în accente energice zilele împodobite cu fapte mărețe. Acest cîntec, ca și Hora Unirii, va deveni prototip al cîntecului de masă cu puternice accente mobilizatoare. Prima variantă a apărut în 14 iunie 1848 în Foaie pentru minte, inimă și literatură, sub titlul Hora Ardealului semnată „un Român“, care nu era altul decît Alecsandri:

„Hai să dăm mină cu mină,
Cei cu inima română
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pămîntul României!“ —

Adăugînd refrenul **Măi, române măi**, Ucenescu a compus un cîntec de școală intitulat **HORA ARDEALULUI**.

O săptămînă mai tîrziu aceeași „foaie“ publica RĂSUNET al dascălului de psaltichie Anton Pann: „Iar noi, pătrunși la suflul de sfînta libertate / Jurăm că vom da mina să fim în secol frăți“. Era un jurămint care răsuna pe tot cuprinsul țărilor românești, ca o trîmbiță a deșteptării naționale. Flechtenmacher intitulează același cîntec **MARȘUL VOLINTIRILOR**, pe versuri, „pentru muzică vocală și instrumentală“ de A. Hermezi și, în sfîrșit, Alecsandri și Flechtenmacher dau la iveală Hora Unirii, care se adaugă la mînunchiul de cîntece patriotice pe care le-am enumerat mai sus.

Pentru prima oară în istoria culturii, un gen de producție muzicală populară — hora — dezvoltă ideea solidarității și unității pe care o înfrunchează, a bucuriei și armoniei frățești pe care o reprezintă, fiind folosită în scop politic ca unirea pentru care au luptat, alături de Kogălniceanu, intelectuali progresiști însuflețiți de dragostea pentru popor, literați și publiciști în frunte cu Alecsandri, compozitori înflăcărați patrioți ca Flechtenmacher, Wachman și mulți alții.

Mai tîrziu, apare Hora lui Cuza pe versuri de Bolintineanu, compusă de Leopold Stern, legată de actul de la 1859. De altfel, Unirea Principatelor are o foarte bogată literatură muzicală.

Compozitori din vremea pașoptistă și după această perioadă, care au abordat tematica pașoptistă și evenimentele generate de revoluția de la 1848, au desfășurat o vastă activitate patriotică și pe tărîmul propagării muzicii revoluționare pașoptiste, contopind-o cu simțămîntele maselor populare luptătoare pentru împlinirea acestor idealuri.

IOANA PAȚE

Cel chemat a fi împlinitorul idealurilor de dreptate și independență națională a fost în concepția istoricilor români, luptători în revoluția din 1848—1849, poporul. Rolul maselor, iată o idee strălucită la jumătatea secolului trecut. Profesorul de la Golești, transilvăneanul Aaron Florian aducea pe primul plan al desfășurării procesului istoric, națiunea, poporul cu tradițiile și creațiile lui. Pentru Barițiu în lucrarea sa „Despre războiul civil transilvan din anii 1437—1438“ ridicarea țărînimii este legitimă. El vorbește despre drepturile populației rurale, definește răscoala ca fiind „un răzbel civil desfășurat între democrație și aristocrație“ iar cînd M. Kogălniceanu afirma despre popor că e „izvorul a tuturor mișcărilor și isprăvilor și fără care stăpînitorii n-ar fi nimic“ iar Bălcescu afirma prin opera sa întreaga rolul maselor în desfășurarea istoriei, ambii înscriindu-se sub acest aspect pe o linie apropiată cu materialismul istoric, trasau de fapt un program de acțiune privitor la rolul maselor în viitoarea revoluție.

Preocupările pentru folclor ale generației pașoptiste, Alecsandri, Russo și alții alții, sînt expresia aceleiași înțelegeri a raportului dialectic între conducători și mase, a rolului poporului în progresul sub toate aspectele, în apărarea naționalității, a etnicității, a independenței.

De aici urmarea firească a drepturilor ce se impun a fi date acestora sau de nu, smulse de la uzurpatorii aristocrați. De aici pînă la a justifica răscoalele țărînești (vezi Barițiu), necesitatea împroprietăririi țăranilor (Bălcescu), transformările în favoarea producătorilor care trebuie să devină și proprietari, nu era de făcut decât un pas — acela al revoluției. Ridicarea pe o treap-

gînditori luminați (II)

tă superioară a marilor răscoale țărînești anterioare vine ca o subliniere a ideii lui Tudor după care „patria este norodul iară nu tagma jefuitorilor“. Ideile mai sus-amintite — cîteva numai dintre acelea ce tind la dărîmarea stîlpilor ideologici ai regimului feudal — erau sortite a rămîne simple idei frumoase și drepte, chiar tipărite în opuri scumpe și de tiraj redus, de n-ar fi fost îmbrățișate de mase, de n-ar fi devenit un bun al lor. Datorită faptului că au fost însușite de făuritorii istoriei, că au intrat în arsenalul lor, ele au devenit o forță în revoluție. Lecturarea numai a programelor și a acțiunilor ei în toate ținuturile românești va găsi aceste idei în cîmpul disputei ideologice revoluționare. Pentru că gînditorii la care cu atîta zgîrcenie ne-am referit n-au fost niște savanți retrași în saloane capitate, ei au coborît în cetate, în rîndurile combatanților, i-au orînduit pentru bătaie și au fost în fruntea lor, au plătit cu libertatea, cu surghiunul sau cu viața. Ei au crezut în ideile lor și în rolul transformator al acțiunii în sensul legilor obiective, au visat și năzuit o orînduire de un alt tip, care trebuia să urmeze legic aceleia pe care revoluția trebuia să o distrugă. „Ași defini — spunea I. C. Brătianu — revoluția ca un cataclism care înghite vechiul ordin al lucrurilor și totodată o creațiune care naște un altul nou mai

presus celui dintîi“. (Gîndirea românească în epoca pașoptistă, vol. I, București 1969 p. 475). Iar N. Bălcescu vedea în dezvoltarea istorică progresul, evoluția de la inferior la superior, iar revoluția, moment al acestui proces, catalizator al lui, sfîrmător al vechiului. „Mersul revoluției în istoria românilor“ este pledoaria caldă dar lucidă a revoluționarului, pentru acțiunea la care a participat, revoluția învinsă, dar numai temporar, pentru că revoluțiile nu pot fi învinse în spiritul lor.

Înțelegerea legilor istoriei, credința în justetea dezeratelor revoluționare, îi dădeau lui Bălcescu puterea de a afirma cu tărie liniile directoare ale unei revoluții viitoare atunci cînd deznădejdea da tîrcoale fiilor revoluțiilor, prigonii din țara lor. Aceasta era o revoluție socială — eliberarea țărînimii — și națională — prin unirea țărilor românești și eliberarea lor de sub jug străin.

Oameni de gîndire și acțiune, pașoptiștii au înțeles pulsul țării. Și programele lor și acțiunea lor l-au tradus în puncte și în bătaii. Astfel încît, spre sfîrșitul vieții sale, Kogălniceanu se declara mulțumit că a contribuit la împlinirea dezeratelor formulate la anul 1848, și prin care România era o țară de țărani, juridicește cel puțin liberi, o țară aproape în toate granițele ei independentă. Luptătorii români de la mijlocul veacului trecut au contribuit în continuare, după revoluția românească de la 1848—1849, după puteri și pricepere, la transpunerea în viață a luminatelor gînduri pentru țara și poporul lor, pe care l-au înțeles și la care au ținut.

GH. DUMITRAȘCU

POPORUL HOTARAȘTE...

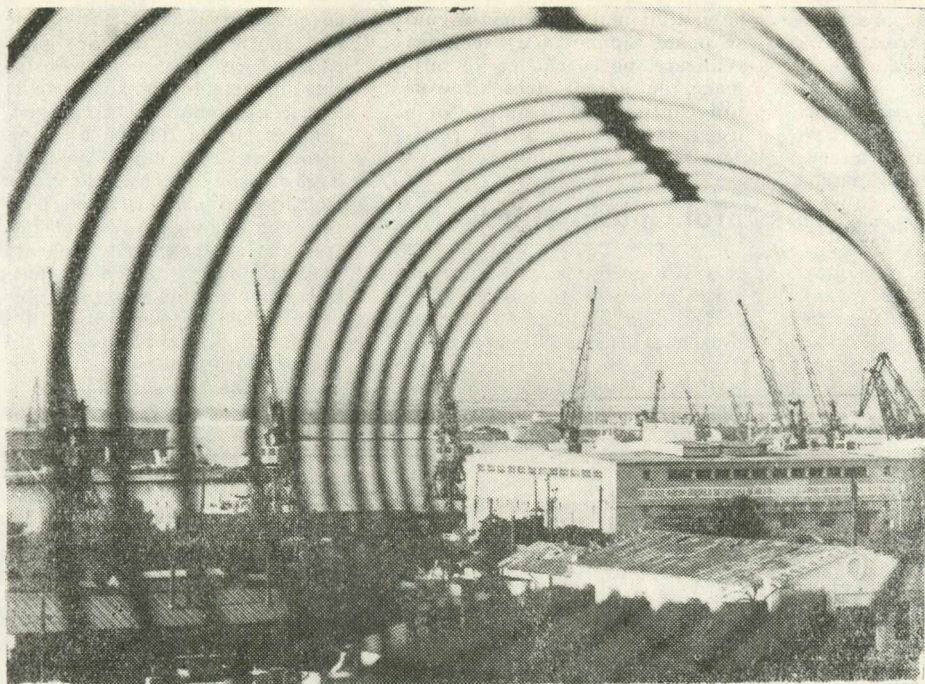
(Urmare din pag. 2)

producție este fapt împlinit prin Hotărârea Marii Adunări Naționale... Veți asigura prevenirea oricărui act de sabotaj, terorism, agitație și propagandă dușmănoasă și sustragere de bunuri — acte, registre etc. În conlucrarea cu organizațiile de masă, veți zădărnici orice tentativă de instigare... Se va proceda cu deosebit tact politic pentru a se evita cât mai mult posibil folosirea forței".

Au fost preluate: două țesătorii, cinci fabrici de produse zaharoase, trei de biscuiți, două de egnat bumbac, două uzine electrice, patru fabrici frigorifice, una de șuruburi, una de ciment, una de ceramică — la Medgidia, una de țiglă, patru rizerii, două fabrici de ulei, o moară, o fabrică de conserve din pește, toate trecute în patrimoniul Ministerului Industriei. Apoi: un depozit de produse petroliere și două cariere de la Ovidiu — în patrimoniul Ministerului Minelor și Petrolului; primăriei Constanța i-au fost atribuite, în scopul satisfacerii nevoilor imediate ale populației, unsprezece mori, patru prese mecanice de ulei și treizeci și cinci de brutării, comunelor urbane și rurale de reședință — cincizeci și patru de mori, treizeci de prese de ulei și cinci brutării. Pe seama cooperativelor sâțești, prin Banca Federală Constanța — unsprezece mori și cinci prese de ulei. Starea generală a obiectivelor naționalizate: jalnică. 70 la sută din acestea aveau grabnică nevoie de completări și reparații. Ultimii ani de stăpînire capitalistă le degradaseră. Trebuiau refăcute, integrate în efortul general al economiei țării, și lucrul acesta nu se putea face peste noapte. Cronica vremii înregistrează strădania supraomenească a noilor stăpîni, a celor cărora li s-ar fi cuvenit de drept, de cînd au fost înființate acele întreprinderi, de a le pune în stare de producție maximă. S-a lucrat zi și noapte. Oamenii au mîncat nu o dată lîngă strung, lîngă prese, lîngă instalații. O făceau iluminați de o bucurie înaltă, mîngîind cu mîinile și cu ochii noua avere a poporului. Un document al timpului preciza că „actul istoric al naționalizării a fost primit cu mare bucurie de majoritatea populației, mai ales de cei ce au fost speculați și

exploatați de foștii proprietari. În foarte multe locuri, populația săracă ne-a dat un real ajutor, asigurînd atît paza cît și preluarea industriilor". (Arh. St. Constanța, dos. 33, fila 23).

Partidul a trimis pretutindeni activiști care să lămurească sensurile și esența actului: „În primele duminici după naționalizare, un număr de 300 de îndrumători au vizitat 99 de comune din județ. Ei au dus munci de lămurire asupra marelui act istoric al naționalizării, atît la întreprinderi cît și în sinul maselor țărănești, în cadrul șezătorilor organizate la căminele culturale... În toată această acțiune de organizare a preluării bunurilor naționalizate, rolul hotărîtor l-a avut Partidul Muncitoresc Român care, prin membrii săi, și-a dus la bun sfîrșit sarcinile" (id.). Reacția reacțiunii? Lăsăm tot documentele să vorbească: „Foștii proprietari prin fel de fel de zvonuri au căutat să semene panică, spunînd că în curînd se vor naționaliza și celelalte industrii mai mici... Printre cei care dau crezare zvonurilor și care-i compătesc pe foștii stăpîni, sînt în primul rînd chiaburii satelor": „Indignarea foștilor proprietari este accentuată, întrucît au fost evacuați din incinta întreprinderilor"; „În rîndul foștilor patroni este neliniște — se despart cu greu de avutul agonisit prin exploatare". Documentele au consemnat însă în unanimitate un fapt fundamental: masele muncitoare au primit actul naționalizării ca pe un eveniment politic de excepțională însemnătate pentru dezvoltarea României, au urmat ca un singur om cuvîntul partidului, au trecut, ca stăpîni al întreprinderilor, la producția sporită pe care o reclamau nevoile țării. S-au scurs de atunci 25 de ani. Un pătrar de secol la începutul căruia oamenii muncii au pornit într-o uriașă operă de construcție, ajungîndu-se la economia socialistă de azi. În ce ne privește, pe noi, constănțenii, anii aceia sînt punctul inițial al unei dezvoltări de mare anvergură, împlinită în adevărate citadele, așa cum poate vedea oricine, cu ochii lui, atît în imaginea cu valoare de simbol a platformei noastre industriale cît și în realitatea fierbinte de pretutindeni a zilelor noastre.

Un arc de cerc larg cît curcubeul cerurilor, cuprins între două registre de culori — sus, ca o tușă prea apăsată, pusă de un pictor iubitor de tonuri dense, grele, linia cenușie a blocurilor, jos — cîmpiile vîșnie schimbătoare ale mării, niciodată egale cu sine înseși, totdeauna înfățișate proteic ochiului, mobilis în mobile; la mijloc, păienjenis fascinant de grui, de suprastructuri albe, de inscripții în toate scriiturile pămîntului, Turn Babel, desfășurat pe orizontală, cu semințiile lui amestecate. Portul: țărîmul de unde pleacă mereu, în călătorii nemaipomenite, spre Mările Sudului, spre Mările Nordului, crîmpeie din trunchiul patriei, sub pavilionul tricolor binecuvîntat de briză. Punctul unde se reîntorc, sub pavilionul tricolor, crîmpeie din trunchiul patriei, nave care și-au împletit parfumul lobdelor de brad cu savoarea crudă a algelor din marea Sargasselor, lucirea aluminului de Slatina cu sclipirile recelui soare austral, melodiosul nostru grai cu sunetele limbilor pămîntului. Mă gîdesc, în tîrziu de noapte cînd scriu reportajul, la marinarii pe care i-am cunoscut, de la Eroul Muncii Socialiste Ștefan Vasiliu — o viață de om petrecută pe mările lumii — și pînă la proaspeții ofițeri, de-abia ieșiți de pe băncile școlii navale. Nu mai știu cîți cunosc — și plecările și reîntoarcerile lor îmi par tot atîtea poeme eroice cîți oameni stau sub semnul bărbătesc al marinăriei. „Cînd pleci, parcă mori întru-cînta", spunea un vers celebru. „Fericit cel care, ca Ulysse, a făcut o călătorie minunată", grăia alt stih, replică la primul, într-o ordine temporală inversă. Pășind iar pe țărîmul României, după săptămîni și luni pe îndepărtate tărîmuri străine, marinarii, oamenii de abia azi, la stadiul marilor perspective. Într-o referință medievală, lăsată de Wenzel von Brognard, călător pe-aici în al treisprezecelea veac, se spune: „O schelă pentru încărcarea grînelor". Și așa a și rămas portul îndelungă vreme, pînă la realipirea Dobrogei la țară: „un mic adăpost completat cu un dig de 200 m lungime, cu o întindere de apă, protejată, de vreo patru hectare în partea de est a puțin întinsei și deschise băi semieliptice pe care azi se întind platformele portului, cu vreo 270 m de cheu de lemn, cu cîteva linii ferate și magazine de cereale, iată ce era portul Constanța acum 50 de ani cînd a intrat în stăpînire românească. Nu era un port propriu-zis ci o simplă schelă". (Virgil Cotovu, în „Analele

Dobrogei", vol. II, 1928). Într-o jumătate de veac devenise de nerecunoscut. Mai era însă drum de străbătut pînă la realitățile vremii noastre. Nicolae Iorga intuise devenirea viitoare atunci cînd scria, în „Drumuri și orașe din România":

„Din cimentul, din granitul acesta va răsări aceeași roadă ca și din cîmpiile cele mai mănoase. Și orașul înțelege să fie vrednic de acest port, cucerit prin muncă îndelungată și prin mari jertfe asupra mării" (s.n.) Adevărul cuvintelor marelui istoric se proiectează însă în incomparabil mai mare măsură asupra timpului nostru decît asupra vremii sale. Căci creșterea spectaculară a portului, a bazinelor și instalațiilor sale, ca și a flotei noastre comerciale, a fost cu puțință doar ca urmare a avîntului economic generat de orînduirea socialis-

rari și dirji ca și Gilliat al lui Victor Hugo. Oamenii mării. Carnetul reporterului, cronica portului, cronica faptelor județului înregistrau, la 30 aprilie, un record: 34.600 tone-mărfuri la trafic. Recordul a fost repede întrecut de înșiși realizatorii lui. „La 20 mai, relatează tovarășul inginer Constantin Voicu, director adjunct tehnic și cu producția al portului, sporirea gradului de mecanizare a operațiunilor de încărcare-descărcare și efortul depus de oamenii portului au dus la realizarea unui trafic de 42.400 tone mărfuri, ceea ce constituie recordul întregii istorii a portului. În primele cinci luni ale anului curent, traficul portuar a înregistrat, față de prevederile planului, o depășire de peste 335.000 tone mărfuri. Cifra realizată în decembrie '72 a fost depășită în trei rînduri în anul acesta: în ianuarie, în aprilie și în mai. Faptul acesta ne dă certitudinea că, și de-acum înainte, traficul portuar la Constanța va atinge valori din ce în ce mai ridicate". În „Scînteia", în paginile „Dobrogei noi", și ale revistei noastre, pe micul ecran, la radio, în zeci de publicații românești și străine, imaginea portului Constanța este asociată ideii de dezvoltare impetuoasă. Cutezanță și dăruire, spirit comunist de emulație, iată datele fundamentale ale oamenilor uniți în colectivul reprezentat prin emblema „Navrom". Faptele lor ating nu o dată dimensiunile eroismului. De curînd, „Drobeta" salvase echipajul unei nave grecești aflate în pragul naufragiului. Cîteva zile mai tîrziu, același vas românesc smulge adîncurilor echipajul altei nave sub pavilion străin. În drum spre Capetown, „Vrancea" suferă o avarie gravă — se rupe o pală și apa începe să pătrundă în canalul axului portelice. Radiogramă către „statul-major" al flotei de pe țărîmul patriei; i se ordonă comandantului: „Reparație la Capetown!" Valeriu Mareș, șeful mecanic, și tovarășii săi fac o socoteală: reparația înseamnă andocare, descărcare, schimbarea elicii, reîncărcarea. Egal cu-atîtea și-atîtea zile pierdute, cu atîta și atîta valută pierdută. Nu se poate! Și alcătuieste un sistem de pompe cu care nava, încercată de drum și de o furtună cumplită, ajunge la țărîmul patriei. Oamenii portului, oamenii mării despre care ne-a vorbit cu adîncă admirație tovarășul Nicolae Moise, director cu exploatarea flotei: căpitani de cursă lungă care au cîntărit mările și oceanele pămîntului de la ecuator la antipodii, ca Adrian Serescu, mecanic de înaltă calificare, ca Ion Enescu, și Constantin Folescu, deprinși să cunoască după „bătăie" inima de oțel a coloșilor, timonieri ca Gheorghe Ispas, docheri fruntași ca Nicolae Chiosea, Tudor Oniga, Vasile Vasiliu. Oamenii portului nostru nou, ai țării noastre stînd sub semnul nobil al muncii zămislitoare de valori fără pereche.

AL. MIHALCEA

fericiți
cei care,
ca ulysse...

tă. În cincinalul trecut, cifrele care exprimă volumul lucrărilor de extindere ating dimensiuni astronomice. „Tatrele" și „Mercedesurile" de mare tonaj au cărat de la Ovidiu, pentru digurile de larg și noile moluri, un munte de piatră, peste nouă milioane de metri cubi, în curse însumînd 83.000.000 km, de mai bine de 20 de ori drumul de la pămînt la lună... Azi ancorează la Constanța nave de 60.000 tdw și, în curînd, vor putea intra și cargourile uriașe de 80.000 tone. Flota a urmat o evoluție paralelă. De la două nave, cît aveam, practic, la terminarea războiului, azi pavilionul patriei flutură pe arborii unei flote de 61 de vase, care unesc România, pe tainice cărări de apă, cu îndepărtate meleaguri ale planetei, alăturînd numele străvechilor țînuri românești de nume cu stranii rezonanțe exotice: „Lupeni" merge spre Kokura, „Sălaj" către Djakarta, „Slatina" a ancorat la Saint-Malo, „Craiova" la New Orleans, „Dunărea" a pus cap-compas spre Point Noire, „Dobrogea" se află la Hsing Kang... Aplicate la harta mapamondului, stegulețele tricolore, unite prin firele liniilor maritime, închipuiesc o plantă cu sute de ramuri plecînd dintr-o rădăcină unică — țărîmul românesc. ...Oamenii portului: navigatori, docheri, mecanici, tehnicieni. Populația unei lumi de bărbăție, de cutezanță, oameni a căror ființă este prin toate fibrele legată de mare, teme-

Iulian antonescu :

1) Dobrogea e un străvechi pământ românesc, în permanent dialog cu ținuturile frățești de la nordul Dunării, cu o bogată experiență umană, ilustrată, rînd pe rînd, prin existența statului feudal al lui Dobrotici, prin îndrăzneța prezență a Basarabilor munteni : Mircea, Dan al II-lea, și prin continuitatea de sînge și spirit a realității românești care a dăinuit și s-a afirmat și aici, în pofida stăpînirii musulmane. În plus, Dobrogea e și o experiență unică pentru neamul românesc: aici s-a realizat o fecundă sinteză între elementul românesc băstinaș și aporturile românești din Muntenia, Moldova, Transilvania, la care se adaugă semnificativ romanitatea sud-dunăreană a arămanilor. Se va împlini în curînd un secol de la proclamarea independenței de stat a României și de la re-integrarea Dobrogei în cadrul statului românesc modern — și nu există un omagiu mai deplin adus strădanilor și realizărilor prezentului decît organizarea acestui muzeu.

2) Muzeul va urmări etnogeneza poporului român pe teritoriul Dobrogei, afirmarea sa pe plan politic și cultural, conviețuirea cu naționalitățile conlocuitoare și va încerca să arate cît de înrudit, prin spontaneitate, bun-simț istoric și vigoare, este elementul băstinaș străbun (cel ce se angajase cu 2700—2500 de ani în urmă într-un dialog atît de viu, de constructiv, cu exponenții lumii mediteraneene care erau grecii) cu elementul românesc actual, în această Dobroge care pulsează de inițiative și de avîntată viață socialistă.

3) Cred că viitorul așezămînt va fi un muzeu al continuității și afirmării elementului românesc la Marea Neagră. Funcțiile sale vor fi multiple : cercetare științifică multilaterală și interdisciplinară, amplă activitate cultural-educativă, informare și orientare a turiștilor, pentru a înțelege tîlcul și mesajul acestui bătrîn pămînt dacic și românesc — fiindcă geto-dacii care au viețuit aici, în preajma avanposturilor lumii mediteraneene, sînt carne și sînge din trupul Daciei lui Burebista și Decebal, așa cum Dobrotici e un ctitor de țară românească ce poate sta alături de Basarabi și de Mușatini. Și după sute de ani de apăsător și paralizant jug otoman, Dobrogea își recapătă respirația sa firească, amintind de avîntul greco-latin, cînd este, în 1877, reîntegrată spațiului danubio-carpatic.

dr. adrian rădulescu :

1) Este firesc să reflectăm istoria, atît de plină de fapte, de evenimente, a ultimelor decenii, într-un Muzeu de istorie modernă și contemporană, a cărui înființare ar echivala cu reluarea firului istoric de acolo de unde îl lasă Muzeul de arheologie (secolul al XI-lea) pînă la zi. Se impune cu atît mai mult reflectarea realităților istoriei moderne și contemporane din spațiul dobrogean cu cît, peste foarte puțină vreme, se vor împlini 100 de ani de la dobîndirea independenței naționale și de stat a României, eveniment cu largi ecouri în conștiința poporului român și cu adînci implicații în istoria provinciei românești dintre Dunăre și Mare.

2) Aceste obiective ar corespunde unor năzuințe patriotice, de afirmare a perenității și importanței elementului etnic românesc. Aceasta se impune cu atît mai mult cu cît, privind lucrurile în spiritul educației comunist-patriotice, este nefiresc să lipsească din peisajul Constanței un așezămînt care să slujească istoria luptei revoluționare a clasei muncitoare, a mișcării muncitorești și democratice, în strînsă legătură cu activitatea por-

tuară a orașului nostru, acest „plămîin“ uriaș al țării la Marea Neagră și, prin aceasta, la lumea întreagă.

3) Viitorul muzeu ar trebui să fie organizat într-o clădire istorică, de pildă în cea dintîi primărie a orașului Constanța — fosta poștă a municipiului, edificiu caracteristic pentru stilul arhitectonic al veacului trecut. El ar trebui să conțină piese originale din arhivele orașului Constanța, ale portului, din arhivele tuturor orașelor și comunelor care s-au înscris în viața istorică a județului : documente fotografice, literare ca și piese tridimensionale, pe care le putem realiza în machete și diorame, ca macheta uzinei de la Năvodari, a fabricilor de la Medgidia, a marelui complex de pe platforma industrială constănțeană etc. Să nu uităm caracterul a parte din punct de vedere etnic al Dobrogei, cu multiple posibilități de reflectare a vieții specifice românilor și celorlalte naționalități, care, în viața contemporană, reușesc să constituie un monolit de conviețuire socialistă.

prof. dr. i. lungu :

1) Consider că un muzeu al Dobrogei, cu o arie de cuprindere mai largă, deși pretențios, este mult mai rațional.

În cazul unui muzeu de isto-

influența timpului în care trăiesc, a concepției căreia, îmbogățind-o, i se integrează în scrierile lor.

În condițiile actuale, mai mult ca oricînd, trebuie remarcată dezvoltarea turismului intern și extern. Îmbogățirea patrimoniului cultural cu un Muzeu de istorie a Dobrogei ar lămurii și pe vizitatori asupra unor elemente esențiale ale dezvoltării noastre fără precedent și am face o dovadă demnă de luat în seamă pentru cei care vor să ne cunoască, de oriunde ar fi, că aceste realizări sînt rodul unei lupte continue, în sensul larg al acestui cuvînt.

3) La Constanța, există în prezent un Muzeu de arheologie, a cărui activitate s-a impus. În asemenea condiții, o singură unitate muzeistică cu mai multe secții i-ar mări prestația lărgindu-i sfera preocupărilor. Ar fi de remarcat și avantajul financiar, care în cazul unei administrații comune e de la sine înțeles.

În asemenea condiții, stabilirea proporțiilor fiecărei secții mi se pare o chestiune esențială. Îmi este, desigur, greu să sugerez anumite limite, dar în fixarea proporțiilor mi se pare rațional un raport invers trecutului istoric. Părții contemporane ar fi de dorit să-i fie acordat spațiul cel mai mare, iar înapoi trecut, ordinea să fie descrescîndă. S-ar putea reproșa acestei idei o neconcordanță față de numărul anilor

baterii cit mai largi modul cum se poate ajunge la o asemenea realizare, pe ce căi, cu ce mijloace, cu accent deosebit asupra conținutului tematic. Nu e ușor, dar este posibil de realizat.

prof. marin stanciu :

1-2) Nu doresc să răspund pe larg la aceste întrebări. Subliniez doar că un asemenea muzeu ar răspunde cerințelor exprimate în documentele de partid privind educarea patriotică a maselor : istoria modernă și contemporană a Dobrogei, atît de interesantă și — trebuie s-o spunem — insuficient dezvoltată în manuale și în publicațiile de specialitate, ar putea să fie înfățișată, în cadrul muzeal adecvat, publicului larg, din țară și străinătate, așa cum s-a constituit ea de-a lungul vremurilor.

3) Cred că ar trebui început cu anul 1848 (deși Dobrogea se afla atunci sub stăpînire otomană). Acel moment poate fi ilustrat, cel puțin pentru a releva ideea conștiinței naționale a populației românești dintre Dunăre și Mare, prin expunerea unor cărți de cult care conțin interesante adnotări marginale scrise de către dobrogeni care au urmărit cu atenție evenimentele revoluționare de la Iași și București. Războiul de independență, moment crucial în istoria națio-

ce privește județul nostru, de mai multe hărți militare operative care ilustrează încheierea de forțe în Dobrogea de la intrarea României în război pînă în prima decadă a lunii octombrie 1916, cînd Constanța a căzut sub ocupație germană. Considerăm că ilustrarea istoriei contemporane trebuie să înceapă cu exponatele care prezintă cuantumul distrugerilor provocate de război, apoi reforma agrară din 1921, înființarea noilor fabrici, dezvoltarea comerțului și transporturilor navale. Mișcarea comunistă și muncitorească poate fi amplu prezentată ; avem, în acest sens, o cantitate importantă de documente privind condițiile grele de muncă și viață ale populației muncitoare, grevele și demonstrațiile anterioare anului 1920, participarea proletariatului constănțean la greva generală, desemnarea delegaților la Congresul de înființare a P.C.R., activitatea pentru organizarea secției constănțene a partidului și pentru atragerea muncitorilor în sindicatele unitare. Activitatea din ilegalitate ca și în cadrul organizațiilor legale de masă : „Liga drepturilor omului“, „Blocul muncitoresc-țărănesc“, sindicatele anii dictaturii antonesciene, rolul P.C.R. în conducerea luptei antifasciste ; atitudinea ostilă a populației și armatei față de trupele germane — sînt compartimente tematice pentru care există un bogat fond documentar. La fel și insurecția națională antifascistă armată. Pentru perioada a construcției socialiste, căreia considerăm că trebuie să i se acorde o mare importanță în cadrul viitorului muzeu, filiala nu mai păstrează documente. Iată de ce credem că, pentru împlinirea acestei lipse, ar fi nevoie să se apeleze la fondurile documentare ale instituțiilor și întreprinderilor din cele două județe dobrogene, ale Academiei de științe sociale și politice, Direcției Generale a Arhivelor, ca și la concursul persoanelor particulare.

prof. romulus popa bran

1-2) Înființarea acestui așezămînt de cultură se impune pentru că : muzeul va fi un mijloc de evidențiere și demonstrare a continuității românești în Dobrogea, a elementului autohton getic, a culturii și civilizației strămoșești, de subliniere a rolului politic, economic, social și cultural jucat de Dobrogea în istoria națională și în istoria sud-estului european. Va trebui, de asemenea, să pună în lumină contribuția Dobrogei, a locuitorilor săi, la consolidarea și dezvoltarea statului român. La făurirea orînduirii socialiste, fiind în același timp o instituție importantă de informare a maselor largi din țară și a vizitatorilor străini asupra istoriei acestui teritoriu românesc străvechi, un for de educație patriotică a tinerei generații. Nu mai puțin importantă este funcția sa de conservare a documentelor istorice, a urmelor de viață materială și spirituală din cuprinsul Dobrogei, ca și funcția de cercetare științifică a culturii și civilizației getice, dacoromane, strămoșești și românești. O altă funcție însemnată va consta în prezentarea istoriei și civilizației naționalităților conlocuitoare, a contribuției lor la dezvoltarea României.

3) În materie de organizare, cred că trebuie pornit de la titulatura de „Muzeu de istorie al Dobrogei“, for care are menirea de a reflecta întreaga istorie a acestui ținut. Considerăm că ar trebui conceput pe epoci : comuna primitivă, epoca sclavagistă, epoca feudală, apoi capitalistă și socialistă ; am în vedere organizarea unor secții : arheologică, etnografică, viață culturală, care să includă vestigii de civilizație și cultură, unelte, arme, hărți, desene, gravuri, tablouri, schițe, planșe, fotografii, diorame și machete.

cum vedeți viitorul muzeu de istorie modernă și contemporană al dobrogei ?

Interlocutorii noștri sînt : Iulian Antonescu, director adjunct al Direcției Așezămîntelor Culturale din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, dr. Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de arheologie Constanța, prof. univ. dr. I. Lungu, rectorul Institutului pedagogic din Constanța, prof. Marin Stanciu, directorul Filialei Arhivelor Statului, și prof. Romulus Popa Bran, directorul Liceului nr. 4 din Constanța. (Începutul anchetei în nr. 10 (96) din 25.V.1973).

(II)

realizată de
ALEXANDRU MIHALCEA

rie modernă și contemporană, am risca să ilustrăm în mod trunchiat istoria acestui pămînt dintre Dunăre și Mare. Actualul muzeu de arheologie stabilește legăturile pe diverse planuri ale Dobrogei cu „lumea“ dintr-o anumită perioadă, foarte importantă, desigur, dar limitată în timp. Un muzeu al Dobrogei ar avea menirea, ar trebui să illustreze nu „aparitia vieții pe pămînt“, ci existența noastră, a poporului român, în timp. Fiecare colțisor de țară a fost și este pârtaș la istoria întregii țări, a întregului nostru popor.

De ce numai istorie modernă și contemporană ?

Eu opinez pentru un Muzeu al Dobrogei, chiar dacă deschiderea lui ar urma să fie închinată celor 100 de ani de la cîștigarea Independenței României. Sau tocmai de aceea, îmi permit să sugerez o asemenea propunere.

2) În primul rînd, o asemenea instituție, cu menirea de a ilustra și de a cerceta, ar putea fi de un real folos în stabilirea unor puncte de reper prin care să se ajungă la o istorie mult îmbunătățită a dezvoltării Dobrogei în cadrul general al istoriei întregii țări.

Evident, vestigiile, materialul faptic, documentele vremii rămîn pentru totdeauna ce au fost. Considerațiile asupra lor, explicarea fenomenelor ce se degajă din ilustrarea lor sînt mai curînd un apanaj al prezentului decît al trecutului. Și aceasta — mai ales datorită faptului că, deși istoria o face poporul, o scriu oamenii, care nu pot și nu sînt absolviți de

cuprinși în fiecare perioadă. Da, fiindcă această perioadă este, comparativ, mult mai densă. Intr-una din scrierile sale, Marx afirma că „în marile evoluții istorice, 20 de ani sînt egali cu o zi, deși după aceea pot urma zile în care să se concentreze cite 20 de ani“. Trezirea la socialism reprezintă în istoria noastră tocmai o suită de asemenea zile mari, în care „se concentrează cite 20 de ani“. Și fără îndoială, păstrînd proporțiile, este nevoie de mers înapoi pînă la legătura cu actualul muzeu.

Numai în felul acesta o asemenea instituție de cultură poate fi deosebit de utilă. Plecînd de la începuturi, acoperînd toate perioadele pînă în zilele noastre, păstrînd proporția delimitărilor cuvenite. Față de ce s-a făcut pînă acum, este nevoie de mult mai mult. Este absolut utilă o investigație a tuturor muzeelor, a arhivelor, bibliotecilor, lăcașurilor de cultură și cult etc., etc. În acest sens va fi necesar să se cerceteze documente și materiale existente la unele instituții similare, din străinătate. Am în vedere materialul arhivistice îndeosebi din Turcia și R. P. Bulgaria — și poate nu numai acesta.

Mă gîndesc apoi la o seamă de materiale existente chiar în cuprinsul județelor Constanța și Tulcea, care mai pot fi cu siguranță găsite. Aș sugera în acest sens o vie și largă popularizare a acestei acțiuni în toate satele și comunele Dobrogei. ...Revenînd, eu cel puțin, n-aș pune problema oportunității și utilității existenței unui Muzeu al Dobrogei, ci aș supune dez-

nală, poate fi ilustrat prin picturi, acuarele, litografii, precum și cu materiale de la Direcția Generală a Arhivelor Statului, unde bănuim că ar exista rapoarte militare și chiar tratatele de la San Stefano și Berlin din iunie 1878. Perioada 1878 — intrarea României în primul război mondial poate fi evidențiată cu ajutorul documentelor care atestă înființarea unor obiective industriale sub regim protecționist, cu documente și fotografii înfățișînd construcția portului Constanța și a podului de la Cernavodă. Crearea marii proprietăți funciare și oneroasa aplicare, în Dobrogea, a legii reformei agrare din 1864 ; urbanismul și construcțiile edilitare, efortul material al statului român pentru modernizarea Constanței, începînd cu 1878 (construirea cazinoului comunal, actualmente clădirea I.J.P., a Palatului primăriei, azi „Poșta veche“, casele lui M. Kogălniceanu de la Constanța și Murfatlar, sediile unor instituții de credit și ale unor case bancare) ; dezvoltarea stațiunilor balneare și a turismului — iată o tematică amplă pentru care există material ilustrativ. La fel și în ceea ce privește apariția și organizarea proletariatului, constituirea primelor asociații și cluburi muncitorești, activitatea elementelor înaintate ale clasei muncitoare pentru organizarea sindicatelor, ca și manifestarea solidarității cu echipajul de pe „Potemkin“. Documente care atestă nemulțumirile țăranilor față de exploatarea moșierească, exprimate în forme violente în 1908, există, de asemenea. Marea conflagrație din 1914—1918 poate fi marcată, în ceea

● Amza Pellea în haine de general ● Un Boeing și un salt mortal ● Colea Răutu, înțeleptul tribului ● Cine este Leona?

Cînd am aflat despre posibilitatea unei întîlniri cu... apașii la circa 30 de kilometri de Constanța, memoria mi-a reprodus imaginea unui ținut stîncos, țipetele imitînd păsările cerului, ale unor călăreți cu pielea arămie, un cerc de colibe sărace, bizoni în goană, stîrnind o avalanșă de praf, jocuri de armă repetate de stînci într-o tăcere de groază... Da, am urmărit cu simpatie, în fața ecranelor mari și mici, pe acei oameni simpli, luptînd cu disperare pentru a-și păstra pămîntul și datinele lor, retrăgîndu-se tot mai puțini și mai singuri dinaintea unui tăvălug... Și poate că am preferat aceste filme cu indieni celor de capă și spadă, romantismului poleit al castelelor de carton i-am preferat, zic, culoarea de multe ori crudă a acestor istorii din Vestul Sălbatic...

Iată-ne, deci, la fața locului în care se realizează o poveste cu... apași. Rezervația geologică **Cheia**, de lîngă Tirgușor, pare să reconstituie întocmai relieful de deșert pietros din Arizona. Stîncăria cu forme bizare care ne înconjoară adăpostește, într-o latură a ei, o așezare ne-verosimilă sub soarele Dobrogei, dar deosebit de autentică pentru echipa de la Defa-Berlin care filmează aici exteriorul la **Apașii** (Apaschen): colibe de rogojini, cai, călăreți a rămii, o multitudine de indieni și îndiene cu înfățișări tipice... Sînt figurați, desigur, din împrejurimi, repede bronzați de dogoarea verii, familiarizați cu vestimentația, cu cerințele filmului încă de anul trecut, cînd au „pozat” pentru prima serie. Regizorul, dr. Kolditz Gotfried ne întîmpină cu amabilitate. „Am ales acest loc din țara dv. ospitalieră pentru însoțit, pentru soarele de aici, atît de generos, și, desigur, pentru că avem convingerea unor similitudini cu romantismul aspru al locurilor cerute de scenariu”. ne-a declarat el. Operatorul se asociază acestei opinii cu precizarea: „**E un relief tonifiant, bogat în contraste și o lumină crudă pe care și pictorii ar căuta-o.**”

Ce ne mai spune regizorul Kolditz? „Sîntem bucuroși de a fi realizat aici o colaborare fructuoasă, nu numai tehnică și artistică, dar și socială. De la primul tur de manivelă am fost înconjurați cu cordialitate, cu înțelegere, ajutați în munca noastră. Este al 14-lea film pe care-l fac: nu este doar o polițete să remarc valoarea ridicată a actorilor români”.

De după un șir de stînci apare un bărbat semeț pe un armăsar sur, călărește lejer, venind spre noi fără grabă, e îmbrăcat în haine de general american din celălalt secol, zimbește larg, ca și cum ne-ar spune o șotie: Amza Pellea. Aflăm că interpretează în acest film pe generalul Crook, figură în același timp reală și legendară. Nu este singurul actor român care contribuie la realizarea filmului. Ceva mai încolo, în dreptul unei colibe, îl găsim pe Colea Răutu, acest Anthony Quinn al nostru, repetînd o scenă în compania Renatei Blume, protagonistă filmului. Actorul român cu cel mai bogat repertoriu filmic interpretează acum pe bătrînul Nana, înțeleptul tribului. Ii spun că arată neschimbător. „Nu am timp să obosesc”, ne răspunde, cu căldura, cu modestia atît de caracteristice. Disponibilitățile sale varii, energia ce pare inepuizabilă îl distribuie în mai multe filme pe an, dintre cele mai diferite. „Anul acesta am fost solicitat în cinci filme”.

Deasupra noastră, a colibelor de apași, a stîncilor roase de timp, un Boeing traversează cerul aducînd un nou lot de tu-

riști pe aeroportul Mihail Kogălniceanu. Imaginea cvadrimotorului se asociază frapant cu călăreții din jur, ca un salt mortal în „tunelul timpului”. Cîți kilometri faci în filme? îl întreb. „Greu de spus. Ți-aș putea spune cîți fac pentru filme: numai în acest an am parcurs cu avionul vreo 28.000”. În afară de film, ce-ți place cel mai mult? îl mai întreb. „Îmi plac florile și caii”. O ultimă întrebare, îl pune pe gînduri: Ce satisfacție îți proiectezi în viitorul apropiat? „S-o văd pe fiica mea Irina pe un platou de filmare”, ne răspunde.

Trecem, cum era și firesc, la tinăra actriță de teatru și cinema din R.D.G., Renate Blume. „Eu sînt Leona”, rostește ea, cu un suris carnal pe o figură de tanăgră. Ne răspunde apoi cu precipitare, derulînd impresii atît de proaspete pentru ea: „**Îmi plac oamenii, peisajul acestui țărm de mare, litoralul dv. intim și vast, pe care îl explorez cu plăcere. Hotelul Perla unde stau își merită numele.**”

Între două filmări din care înțelegem rosturile umane, mesa-jul cald al filmului, avem răgazul de a schimba cîteva cuvinte cu interpretul principal, actorul iugoslav Mitici Goico. Are 33 de ani și este la al 9-lea film. Împreună cu regizorul Kolditz este și semnat al scenariului. „Dr. Kolditz, ne spune, a accentuat pe idei, pe mesajul uman, social (documentar chiar) al acestei povestiri cinematografice. Eu am insistat asupra culorii, a pitorescului, a mișcării. Actorii români au adus o notă de vigoare, dar și de umor, interesant, desigur. O mexicană (Leona) se îndrăgostește de șeful tribului, Ulzana: o iubire. Un alb, generalul Crook, se împrietenește cu același vajnic Ulzana: o prietenie. Ulzana este Mitici Goico. Tribul condus de Ulzana înalță niște diguri de apărare, dar și pentru a realiza culturi irigate: o colectivitate. În lipsa generalului Crook, armata va arunca în aer digurile și va muta cu forța tribul pe un pămînt arid: intriga, care declanșează un final tragic. Iată pentru ce Mitici Goico crede în forța de emoție a acestui film.”

G. OCTAVIAN

Opera populară din Ruse a întreprins în orașul nostru, între 20—25 mai, un turneu artistic cu două dintre premierele de succes ale stagiunii sale curente — opera „Samson și Dalila” de Saint-Saëns și baletul „Iarmaroc la Sofia” de Jul Levi.

Cele trei reprezentații susținute la Constanța s-au ridicat la un înalt nivel artistic, asigurîndu-și astfel o bună primire din partea iubitorilor genului din orașul nostru, căror le-au oferit posibilitatea de a se întîlni, pe de o parte, cu una dintre creațiile intrate de mult în repertoriul marilor teatre lirice din lume (opera „Samson și Dalila”) și, pe de altă parte, cu o lucrare deosebit de originală (baletul „Iarmaroc la Sofia”), aparținînd unui compozitor bulgar din tinăra generație. În sprijinul acestor afirmații, vom nota declarațiile făcute, vizavi de acest turneu, de către cîțiva dintre spectatorii întîlniți în cele trei zile de spectacole: Ion BADICĂ, președintele Comitetului municipal Constanța pentru cultură și educație socialistă — „Samson și Dalila” este un spectacol ce impune prin sublinierea valorii melodice a partiturii, prin excelenta imbinare dintre compartimente, prin interpretarea dinamică și dramatică realizată de soliști. Opera din Ruse ne-a demonstrat că deține forțe artistice de mare valoare, capabile să ofere interpretări

ror compartimentelor unitate și sensibilitate, dozînd cu atenție sonoritățile”.

Mircea GAFÎTEANU, instrumentist — „Iarmaroc la Sofia” beneficiază de o excelentă partitură muzicală, tînărul compozitor bulgar Jul Levi obținînd interesante efecte sonore prin imbinarea elementelor folclorice cu cele ale muzicii ușoare și ale jazzului”. Fănică LUPU, prim solist de balet — „Iarmaroc la Sofia” ilustrează un gen de spectacol tot mai căutat de către publicul din toată lumea. Ajutată de un ansamblu de balet de o înaltă profesionalitate, coregrafia, ingenioasă și foarte expresivă, mi-a întărit convingerea că muzica se poate... vedea. Într-o perfectă relație muzică-miscare, balerinii bulgari combină inteligent pașii de dans modern cu tehnica dansului clasic, ilustrînd la fel de strălucit amîndouă aceste stiluri”.

Iar dacă prin asemenea rezultate s-a încheiat turneul Operei populare din Ruse la Constanța, faptul se datorește, fără îndoială, nu numai eforturilor creatoare ale artiștilor bulgari, ci și, în egală măsură, ambianței propice creată prezenței acestora de către colectivul liric constănțean, atenției de care s-a bucurat manifestarea în rîndul publicului, al organelor locale de partid și de stat. Pentru că, întîlnirea dintre tovarășul Vasile Vilcu, prim-secretar al Comitetului județean Constanța al P.C.R.,

după turneul operei populare din ruse la constanța

schimburi artistice ce urmează a deveni tradiționale

de nivel artistic deosebit de elevat”.

Silviu PANȚIRU, directorul Teatrului liric din Constanța — „Într-o lucrare foarte pretențioasă (tocmai de aceea, opera „Samson și Dalila” este relativ rar abordată de către colectivele lirice), artiștii bulgari au reușit în ansamblu, ca și individual, adevărate creații muzicale. Dirijorul Romeo Raicev a demonstrat o deplină stăpînire a aparatului scenic și orchestral, vivacitate și aplomb”.

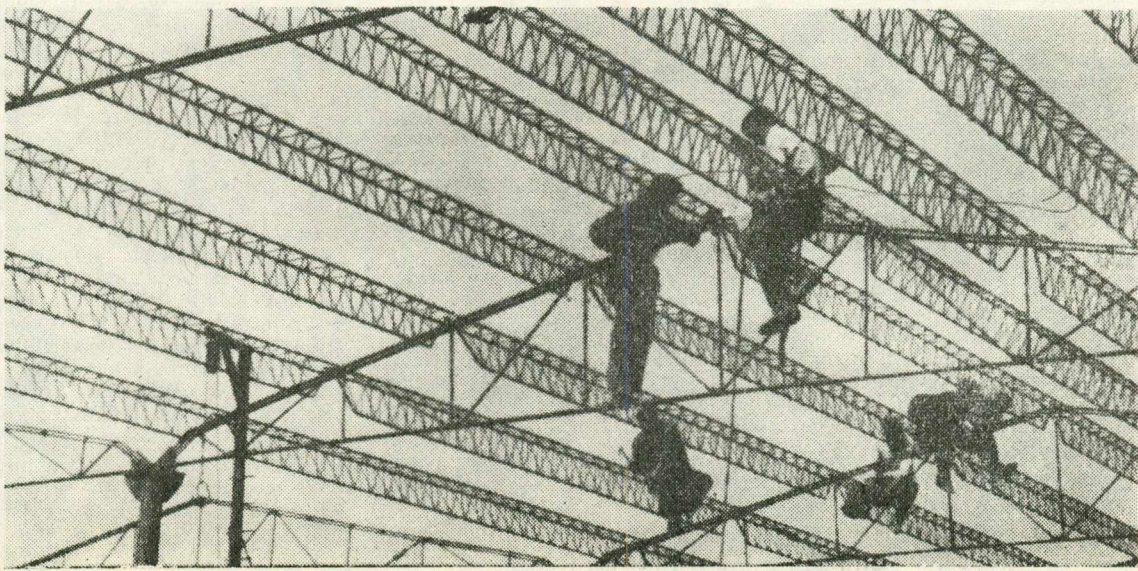
Boris COBASNIAN, maestru de cor — „Spectacolul de operă a constituit, din punct de vedere muzical, o reușită deplină. Mă bucur sincer de succesul corului, el fiind pentru mine și pentru compartimentul cu care lucrez un imbold în muncă”.

Ion DRUGAN, regizor artistic — „Montarea baletului comic „Iarmaroc la Sofia” se remarcă prin excelenta caracterizare tipologică a personajelor, element realizat, în nota partiturii muzicale, cu mijloacele dansului, fără a se abuza de pantomimă. În ceea ce privește spectacolul cu opera „Samson și Dalila”, trebuie remarcată contribuția dirijorului Romeo Raicev, care a imprimat tutu-

cu conducerea ansamblului bulgar, ca și reuniunile dintre membrii compartimentelor artistice ale celor două teatre, au amplificat și mai mult bunele auspicii sub care a debutat colaborarea dintre Teatrul liric din Constanța și Opera populară din Ruse, conferind acestei relații rodnice perspective”.

Referindu-ne la acest important aspect al problemei, nu pot fi decît salutate intențiile manifestate de conducerea celor două teatre de a permanentiza schimburile reciproce de spectacole, de a contribui, fiecare în folosul celuilalt, la montarea unor lucrări din creația compozitorilor contemporani români și bulgari, de a înlesni participarea unor realizatori și interpreți constănțeni la spectacolele trupei din Ruse, și invers. Se va asigura, astfel, succesul unei colaborări la fel de fructuoasă pentru activitatea fiecăruia dintre cele două colective artistice și, în primul rînd, deosebit de „rentabilă” pentru publicul spectator din Constanța și Ruse, în sensul întăririi tradiționalelor relații prietenești, pe toate planurile, între popoarele celor două țări vecine și prietene.

ARCADIE STRAHILEVICI

CASA PIONIERILOR DIN CONSTANȚA DUPĂ 20 DE ANI

Concepută și orientată spre depistarea și dezvoltarea intereselor, înclinațiilor, aptitudinilor și talentelor copiilor, Casa pionierilor din Constanța — prin cercurile, formațiile și ansamblurile sale — a asigurat, în decursul acestor 20 de ani, realizarea cerințelor educației comuniste, îmbogățirea continuă a cunoștințelor însușite la lecții, formarea unor deprinderi practice pentru muncă și viață celor peste 50.000 de copii constănțeni care au trecut pe aici. Trebuie subliniat rolul Casei pionierilor în orientarea politico-metodică a activității pionierești, mai ales după prima Conferință Națională a Organizației pionierilor din 1966. Adevărat centru politico-metodic al Consiliului județean al Organizației pionierilor, ea a organizat activități cu caracter orientativ pentru cercurile și formațiile din școli, preocupîndu-se în permanență de promovarea noului, a celor mai eficiente și moderne metode și procedee de lucru în toate domeniile muncii pionierești. Cercurile, ansamblurile și formațiile existente azi la Casa pionierilor, în număr de 35 față de cele 15 existente cu 20 de ani în urmă, sînt adevărate stații pilot, pentru cele din școlile și casele pionierilor de pe teritoriul județului.

Prin acțiunile sale de masă, organizate la sate, s-au creat tradițiile unor mari serbări cîmpenești, concursuri sportive, de orientare turistică, de Cruce Roșie, mici pompieri, de pregătire pentru apărarea patriei, prilej de legături prietenești între pionierii din Constanța și cei de la sate.

Expozițiile tematice ale cercurilor de artizanat și croitorie, de arte plastice, de filatelie, demonstrațiile de aeromodellism și navomodelism, ale cercurilor de radio și automatizări, ale pionierilor conducători de carturi organizate duminica la sate, expozițiile micilor tehnicieni, artiști fotografi, pictori, ale filateliștilor, biologilor și ale participanților la expedițiile pionierești din ultimii ani, carnavalurile tematice, concursurile sportive și multe alte manifestări patronate de Casa pionierilor din Constanța au însuflețit viața pionierească a județului, și cu timpul, au dus la crearea unor adevărate tradiții pionierești.

Cercurile, formațiile și ansamblurile Casei sînt azi adevărate etaloane pentru activitățile similare din școli. Corul Casei pionierilor clasat pe locul I a primit și titlul de „laureat” al tuturor etapelor republicane ale Festivalului cultural-artistice al pionierilor și școlarilor, taraful și fanfara pe primul loc la ediția 1971 a aceluiași festival au cucerit trofee „scoica de argint” și „trompeta de aur a litoralului” la primele două ediții ale Festivalului „Litoral”, prilejuit de „Serbările Mării”. Micii tehnicieni și constructori, stimulați în mod creator în cercurile de modelism, radio-telecomunicații și automatizări, au participat an de an la acțiunea republicană „Minitehnicus”. Să nu uităm faptul că primii roboți electronici din țară s-au născut la Constanța. Tot de aici, de pe țărmul Mării Negre și-au luat zborul expedițiile pionierești ale cutezătorilor care au adus de pe înălțimile Bucegilor și ale Făgărașilor trofee — premii ale primelor ediții ale acestui pasionant concurs.

Sînt realizări și fapte care, în seara cînd trompetele pionierești vor anunța în Portul Tomis aprinderea „Focului de tabără al amintirilor”, ce va reuni generațiile celor 20 de ani, vor constitui prilejul unei bogate serii de proiecte ale unor noi inițiative pentru anii viitorului.

DORINA ROTUND

ce perspective credeți că deschide conferința pe țară a u. a. p.?

Urmărind lucrările **Conferinței pe țară a U.A.P.**, am cerut citorva din membrii filialei constantene să-și dea părerea asupra perspectivelor pe care le deschide acest important eveniment. Vom reveni mai pe larg în numărul viitor.

Eugen Mărgărit: Cred că a deschis perspectivele unei confruntări multilaterale între idei, concepții, modalități de expresie. În acest climat de efervescență se vor naște indubitabil marile creații ale generației noastre.

Constantin Georgescu: Se creează perspectivele maturizării noastre artistice, printr-o mai netă orientare ideologico-politică, prin creșterea responsabilității creatorului de artă față de societatea în care trăiește.

Ion Stoica: Cred că s-a netezit terenul unui dialog continuu, deschis, al artistului cu realitatea contemporană. Pentru că — și Conferința a subliniat-o pregnant — artistul este omul

epocii, reprezentantul epocii în care trăiește și la viața căreia trebuie să participe. Am reținut și voi ține seama în creația mea că sintem artiști într-o țară socialistă pe care sintem chemați s-o slujim prin arta noastră.

Ion Mătășăreanu: Conferința deschide perspectiva unei vieți spirituale mai pline, mai stimulatoare la creație. Ea va contribui la crearea unui climat de mai activă conlucrare între membrii filialei noastre, așa încât, cu forțe unite, fără sfideli, să se realizeze acel cadru prielnic marilor înfăptuiri. Sint convins că în anii ce vin vom fi autorii și martorii unei arte mari, însuflețitoare, bogată în numeroase valențe umane, demne de epoca în care trăim și pe care trebuie s-o înfățișăm în toată amploarea marilor ei aspirații și realizări.

Microanchetă de ION BĂDICĂ

literatura și știința

În cadrul **Decadei cărții tehnico-economice** (21—31 mai a.c.), Consiliul județean al sindicatelor Constanța a organizat un bogat program de acțiuni, dintre care reținem simpozionul pe tema: **Romanul științifico-fantastic și cuceririle tehnico-științifice** desfășurat în sala de conferințe a clubului S.N.C., cu participarea scriitorului Sergiu Fărcășan, redactorului Victor Zetnic de la Editura Albatros, inginerilor Gh. Vericeanu și Gh. Codreanu, a unor constructori de nave, navigatori, cadre tehnice de la Șantierul naval, I.C.H. și Navrom. Discuțiile au evidențiat interesul crescând al tineretului pentru cuceririle științei și tehnicii, caracterul educativ și stimulator al literaturii de anticipație, necesitatea unei colaborări între scriitorii de science-fiction și cercetătorii științifici în viitorologie. Descriind succint caracteristicile literaturii de anticipație, scriitorul Sergiu Fărcășan, apoi redactorul Victor Zetnic au subliniat mesajul social-u-

man al acestui gen de literatură, menită să fertilizeze în conștiințe interesul față de universul științific, să stimuleze spiritul creator al oamenilor, dragostea pentru nou, receptivitatea și visul constructiv. Ing. Gh. Codreanu, de la Șantierul naval, a descris impresionantul salt evolutiv realizat într-un timp scurt de șantierul și colectivul în care lucrează: realitatea însăși creează fantezia, a spus el. Alți vorbitori s-au referit la orientarea fermă a tineretului către știință și tehnică (I. Ioniță), la necesitatea de a visa proiectiv, la pasiunea de a cerceta, de a inova (N. Stoian), la orașele viitorului etc. Interes au suscitat cuvintele navigatorului Ion Opreșan de pe nava **Sinaia** (întors dintr-o călătorie de 7 luni) despre lupta cu stihile, despre necesitatea prevenirii cicloanelor ca o problemă deosebită a științei viitorului mai mult sau mai puțin apropiat etc.

CONSTANTIN VICTOR

TV

SHAKESPEARE

Pornind să înfățișeze viața ilustrului dramaturg, N.B.C.-ul dispunea de invidiabilul avantaj al unei istorii păstrătoare. N-a fost nevoie de artificii vizuale sau de arabescuri stilistice care să compenseze eventuale lacune biografice, pentru că din tot ce a existat acum patru secole n-a pierit nimic, în afara marelui Will, desigur. Itinerariul unei existențe pe care o mulțime de pedanți au încercat s-o rupă de operă se reconstituie tulburător, pas cu pas, din simpla manevră a aparatului de filmat care descoperă, nu inventează, evocă, iar nu recurge la înflorite sugestii. E mai mult, spuneam, un avantaj decât un merit; avantajul pe care-l comportă obiectul pas-trat, în fața amintirii lui, odată pierdut pentru totdeauna. Spiritul corosiv al timpului a ocolit până și registrul nașterilor din anul de grație 1564, an în care mănșarul John Shakespeare a aruncat, într-adevăr,

suprema mănșă umanității. Aprilie 1564! Astfel de precizări calendaristice constituie un lux istoric pe care rareori ni-l putem permite. Să ne închipuim, de pildă, că au fost descoperite actele de stare civilă ale lui Mihai Viteazul, în fond, contemporanul dramaturgului! Nu există în intenția mea nici o comparație valorică, istoriile își au, dacă se poate spune astfel, fel, destinul lor, dar nu mă pot abține să nu constat, privind documentarul în chestiune, că istoria noastră mai zbuciumată, mult mai zbuciumată, așterne umbre peste fapte cu mult mai apropiate. Data nașterii lui Creangă constituie încă obiect de dispută între istoriografi, fără voia lor, desigur, și va continua să fie, deși din momentul fericit al nașterii povestitorului n-a trecut decât o viață de om și vreo cîțiva ani pe deasupra.

Registrul de stare civilă din 1564 al orașelului Stratford

(Urmare din pag. 3)

Apoi au apărut ei. Imbrăcați în pufoaice, în salopete soioase, cu căciuli trase pînă peste ochi. Prevesteau parcă o iarnă fabuloasă, o iarnă în care întreaga deltă va fi un aisberg desprins din imensele gheturi ale nordului.

S-au oprit, ne-au privit o bucată de timp, apoi s-au apropiat. Miroseau a pește și a noroaie scitice, a vînturi prelinse hoștește printre stufărișuri; miroseau a depărtare regăsită și a zbor de pasăre.

— Mai e cineva aici? am întrebat atunci.

„Aici“ era de fapt un ținut de câteva sute de kilometri pătrați. „Aici“ era de fapt o foarte întinsă zonă sălbatică și golită de lume.

— Da, mai e, mai e. Noi și patru canadieni veniți la vînătoare.

— Unde i-ați întîlnit?

— Mergeau spre Matia, sau poate spre Roșca.

Amurcea grăbit peste acele mlaștini și canale tomnatice, fără păsări, fără oameni, cu o vegetație deasă și uscată, o vegetație ajunsă în pragul humei, în pragul acelei contopiri primordiale cu marea realitate a deltei.

— Dar voi încotro mergeți? i-am mai întrebat.

PRINTRE PESCARI DELTEI

— La Mila. Poate ajungem pînă diseară. Pînă la Mila 23 nu-s decît nouă sau zece kilometri. Cu „Sanitavs 2“ sau cu oricare altă șalupă ce străbate aceste întinderi îi faci într-o jumătate de oră. La visle însă faci de trei ori pe atît. Dar delta se modernizează indiferent de vreme, indiferent de anotimp.

I-am luat la remorcă și am ieșit în Bogdaproste, apoi în lacul Trei Iezere. Acolo am dat de coloana a opta; două bacuri dormitor cu cîte patruzeci de paturi, un tanc petrolier; optzeci de oameni cu totul.

Pescarii au discutat ceva, apoi au coborît împreună cu cei nouă veniți la coloană. Și-au luat piine și conserve și s-au întors în lotci. Am intrat apoi în Lopatna și am luat-o către Mila 23. Spre Furtuna, încolo, cerul era roșu, cu norii abia ridicați deasupra întinderilor de stuf răscopt. Seara era calmă, liniștită. Atît de liniștită încît simțeam

cum prin aceste locuri se prelinge întregul flux al tainelor pămîntului. Știu, o bună parte, o foarte bună parte din aceste taine se pierd în cele patru zări, așa cum și Dunărea se pierde în Marele Ocean. Dar multe dintre ele rămîn. Indiferent de anotimp, indiferent de migrații, indiferent de inundațiile pustitoare.

Și totuși, în ciuda atîtor vicisitudini, de ce o vizitează atîția oameni? Numai pentru că realitatea ei amintește ceva din marea geneză a universului? Nu mă refer la satele ei bineînțelese, la centrele ei populate, aceste enclave ale conștiinței într-un teritoriu cîndva ostil. Ci la natura ei violentă, ale cărei izbucniri fascinează. Iar aceste izbucniri se petrec toamna și primăvara. Nu iarna, cînd ținutul ei e uscat, monocrom; strălucitor dar uniform. Și nici vara, cînd vegetația ei atinge perfecțiunea. O perfecțiune ostilă oricărei mediocrități, o perfecțiune care dă grai culorii, și mirosului, și zborului de pasăre.

Și totuși, rămîn la aceste două anotimpuri: toamna și primăvara. Toamna, cînd se încheie un biociclu iar primăvara, cînd acest ciclu se deschide, cînd, asemenea unei chemări de demult, urcă pe Dunăre, greoi, încărcăți de incalculabila bogăție a mărilor, sturionii.

Iată, deci, Delta despre care scriu acum. Este o „deltă“ posibilă poate, așa cum pentru fiecare vizitator al ei ea este doar o ipostază, o secvență din nelimitatul șir de imagini pe care îl poate oferi. Una din aceste imagini am surprins-o toamna trecută.

Mergeam spre Mila, sat deșirat de-a lungul Dunării Vechi, sat a cărui vîrstă măsoară deja un secol de existență, sat cu cîteva duzini de televizoare. Deci, o localitate ca oricare alta, unde o comunitate de cîteva sute de suflete aspiră, retrasă într-un cotlon tradițional-geografic, aspiră cu o aviditate pantagruelică la marea realitate a lumii. Seara — spun — era clară, de sfîrșit de noiembrie. Ieșiserăm din mrejele canalelor și ale întinderilor de stuf. Așteptam satul. Și satul a apărut: mai întîi ca o șuviță de fum, apoi ca o înmănunchiere de minarete uscate sau plopi, apoi casele de un albastru cețos, strecurat parcă prin sita deasă a amurgului. Ceea ce m-a surprins însă a fost emoția evidentă a pescarilor, acești oameni tăcuți și modesti, acești oameni-cavaleri ai apelor.

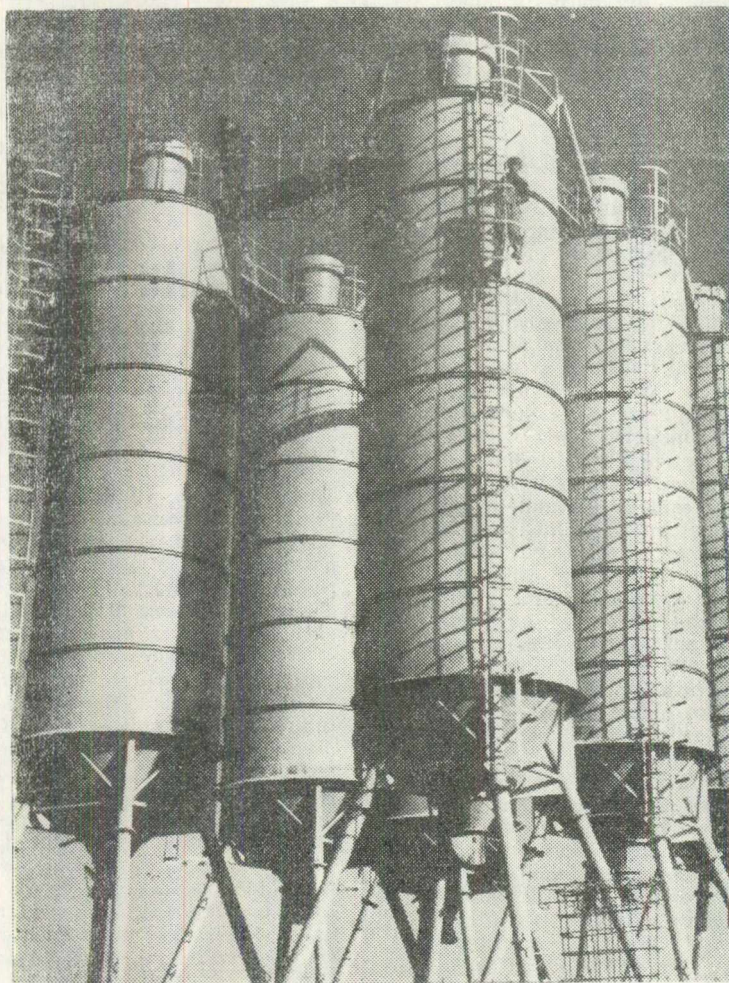
— Rămîneți aici? am întrebat pe unul dintre ei.

Era Ivenco, șeful lor, un bărbat uscățiv, între două vîrste, de statura acelor plopi scuturați de toamnă.

— Da, rămînem, rămînem pînă mîni. P'ormă plecăm iar spre Răducu.

Doar de atît au nevoie — de o noapte. Timp pentru odihnă și timp pentru a reconstitui din nou și din nou imaginea lor despre lume. Apoi pleacă în silh. Fiecare amurg aduce cu sine și ideea de lume, de univers uman, așa cum fiecare dimineată aduce cu sine o nouă reintegrare în teritoriul fascinant al deltei. Iată deci cît de șocantă, cît de neașteptată poate fi această alcătuire. Ziua ești biblicul vîntor, Diana cu ciuta, Hubert-patronul plăcerilor silvestre. Noaptea, în schimb, ești un om ca toți ceilalți. Și nu-i nici o contradicție aici, ci doar o completare fericită. Asta-i delta: dintr-o sălbăcie, din ceva care amintește de începutul lumii intri distinct, violent aproape, în mijlocul civilizației. E ca și cum te-ai afla într-o cîmpie foarte întinsă, goală, sterilă, lipsită de vegetație și de oameni și dai de o cetate. Deschizi poarta și intri. În spate ai cîmpia aceea absolută, în față oamenii. Dialogul care se naște (ești obiectul lui, ești deținătorul său cel mai autorizat) este tocmai dialogul care se stabilește între realitatea cîmpiei și existența miraculoasă a acestor oameni.

C. NOVAC

upon Avon a șezut la loc de tihnă după cum la fel de statornic i-a fost traiul podului de pe Avon pe care pașii lui Shakespeare l-au străbătut în drum spre Londra, drumul consacării. Nu-ți cere prea mult efort invocarea spiritului marelui dramaturg cînd printr-o gene-roasă absență a legilor furtunoase ale trecerii, împrejurările de atunci se păstrează neschimbate. Cețurile nordice au ocrotit Westminster Hall, turnul Londrei sau Hampton Court; despre Windsor nu se poate spune decît același lucru. New Place a supraviețuit oricăror concepții destructive, naturale sau umane. Revenind el însuși, dramaturgului i-ar fi ușor să se descurce: peste precipitarea modernă se înalță, răbdate de vreme, reperele neatînse ale unui ev cu care noi, nu rareori, tratăm doar prin arheologie. Dialogul fundamental cu înaltași ni-l purtăm în spațiul unei posterități amarnic încercate; nici un mesaj nu ne ajunge din urmă fără un adaos de dramatism, de involburare, există destine pentru a căror existență putem invoca mărturie, pe lângă scriitură, doar undele nestatornice ale riurilor pe ale că-

ror maluri au căzut capete înșingurate. Miron Costin sau Antim Ivireanu. Posteritatea calmă, reculeasă a lui Shakespeare, dincolo de stările de tractări, e o fericită posteritate care păstrează, avar, pînă și foșnetul pelerinei lui elisabettane. Încă o dată, nu există în intenția mea cine știe ce absurdă tentativă de proporționare valorică sau măcar vreo notă polemică; vreau să spun doar cel, că împrejurările, în sensul cel mai larg al cuvîntului, împrejurările au înlesnit N.B.C.-ului evocarea personalității marelui dramaturg în ceea ce aceasta se poate oferi percepției noastre imediate. Adjudecîndu-ni-l, odată cu întreaga umanitate, o facem cu conștiința că între dramatismul istoriei noastre și blîndețea altor istorii, există o strînsă relație cauzală de care n-a fost străină nici nașterea, nici creația și nici posteritatea reculeasă a lui Shakespeare. De abia de aici înainte se poate afirma că emisiunea consacrată lui William Shakespeare de către televiziunea britanică a fost interesantă și instructivă, mai ales instructivă.

◆ poșta redacției

HORIA ȚĂRU. — Poeziile dv. rețin atenția prin vizibila fluentă a versului, prin siguranța și decizia intonației, care pare mai degrabă aceea a unui poet consumat decât a unui începător. Unele strofe sînt de-a dreptul memorabile, chiar dacă zîmbetul pe care îl poartă provoacă nu se știe totdeauna cît a fost într-adevăr scontat :

„În violete string lumina
Și palma mea cu ochi rotunzi
Își mină apele-n retina
Acelor plopi cu fluturi scunzi.”

Sau :

„Dar pe biserici terminate
De palmele unui străbun
Îmi deapăn cazurile toate
Să mor în iarnă la Crăciun.
Decît o crimă care lasă
În urma ei un criminal,
Mai bine o durere roasă
Pe margini de un papagal.”

Observ însă că lipsa unui obiectiv mai înalt, a unui principiu integrator apropiat acestor texte de jocul de societate, ceea ce e cazul să vă dea de gîndit. În totul, ele au un aer de dadaism benign, amintind vag de poezia unui Grigore Cugler (cu al său **Apunake și alte fenomene**) sau, mai încoace, de cea a contemporanului dv. Ion Nicolescu, lipsite fiind însă atît de capacitatea de fantazare în absurd a primului, cît și de libertatea, umorul lamentos și spiritul caustic al celui de al doilea. Oricum, în stadiul în care vă aflați, afirmarea dv. începe să nu mai depindă în mod hotărîtor de cîștig și sfaturile unui sem-natar de răspunsuri la Poșta redacției.

IOANICHIE OLTEANU

CENACLU

MIERCURI, 18 APRILIE, ci-
tește în cenaclu **Doina Rada**
Stoian nuvela „Vara fericirii”.
În discuțiile care au urmat,
Arthur Porumboiu relevă ta-
lentul autoarei de a transmite
anumite stări sufletești, cu
toate că se află la un început
în care jenează tendința de fi-
lozofare terestră și neîndemi-
narea de a întreține tonusul
încordat al misterului. **Doina**
Barbu proza i se pare o bana-
litate sentimentală în care mo-
tivația personajelor, a gesturi-
lor lor, este neconvingătoare.
Ovidiu Dunăreanu consideră
că autoarea prozei are talent.
Aerul de basm, diafanitatea u-
nor pasaje nu atenuează totuși
prea mult compoziția fragilă,
asediată pe deasupra de reto-
rism și „poezie”. **Miki Vasile**
apreciază în mod deosebit sin-
ceritatea autoarei, amendînd
însă artificialitatea gesturilor
finale ale personajului. **Petri-
șor Nedelcu** distinge diferențe
vizibile în tonul lucrării care
oscilează între realismul brutal
și idilismul superfluu. În
cuvîntul său, **Nicolae Motoc**
consideră că „Vara fericirii”
este textul tipic al unui înce-
pător, cu toate calitățile și de-
fectele sale. Lipsește originali-
tatea creatorului, o viziune u-
nitară, existența unei logici ar-
tistice coerente.

MIERCURI, 9 MAI, poezie și
proză au citit **Elena Dobrescu**
și **Gheorghe Păduraru**.

☆
Joi 24 mai, la Casa corpului
didactic din Constanța, a avut
loc ședința de constituire a
Cenaclului cadrelor didactice
din oraș și județ. Conducerea
cenaclului a fost încredințată
unui birou format din profeso-
rul Eugen Lumezianu, poetul
Ștefan Careja, profesorii Flo-
rin Pietreanu și Ion Făităr,
documentaristul C.C.D. Prima

Discuțiile au coincis în general
asupra faptului că cei doi ti-
neri nu au prezentat lucrări
sensibil schimbate de la ulti-
ma lor lectură în cenaclu.
Arthur Porumboiu deplînge
maniera și prețiozitatea la ca-
re a ajuns, prematur, E. D.
Proza i se pare gazetărească,
ironia s-a subțiat, tonul proas-
păt lasă loc mistificării. **Ovidiu**
Dunăreanu remarcă faptul că
G. P. este o adevărată conști-
ință socială în formare, însă
încă la început pe tărîm artistic.
Florin Pietreanu relevă încă-
cătura afectivă a poemelor, ex-
primată însă cam primitiv.
Proza deranjează prin lipsa de
profunditate. **Lui Radu Holban**
i se pare că grandilocvența as-
cunde sentimentul în poezia
E. D. și că proza n-ar avea
altă calitate în afară de aceea
a fluentei.
Criticul Alex. Ștefănescu, care
a condus această ședință, a-
trage atenția asupra faptului
că E. D. este o natură înzes-
trată a cărei poezie nu este
cenzurată de o conștiință artis-
tică, spre deosebire de G. P. la
care există reale preocupări de
teoretizare a unei formule este-
tice. Stilul lui G. P. este stilul
unui moment care prezintă
dezinvolt personajul tînăr, un
stil care își păstrează farmecul
chiar și ca simplu exercițiu.

M. R.

☆
ședință de lecturi și discuții
va avea loc în ziua de 12 iu-
nie ora 19. Va citi versuri
profesoara **Francisca Ricinski**.
Cadrele didactice care doresc
să citească în cenaclu vor ex-
pedia lucrările pe adresa Ca-
sei corpului didactic.
Urăm succese multe noului
cenaclu.

I. B.

N-a fost un gol năprasnic la
păianjen, nici urmarea unei
„foarfece” măiestre, n-a fost
rezultatul unei manevre ne-
maipomenite, nici apoteoza u-
nui dribling infernal (așa cum
tot Dumitrache ne-a demon-
strat în meciul cu R.D.G.) ci
rodul unei gîndiri simple de
marcaj „om la om”. Iată de
ce nu sîntem de acord cu
toată această lume care s-a
grăbit să vadă în golul victo-
riei noastre, un nesăbuit dar
al lui Blochwitz. Firește o a-
tare interpretare a reactuali-
zat povestea aceea a lui Ră-
ducanu cu Ceapcovi, gafă a-
utentică și ilustră care, ca o-
rice gafă, a și putut fi repa-
rată. La 27 mai însă s-a dat
un gol absolut normal, re-
zultat din îndeplinirea inteli-
gentă a sarcinilor de înaintaș
central pe care Dumitrache
nu le-a ignorat nici o secun-
dă. Să nu uităm cele petre-
cute înainte de minutul iz-
binzii. Tot timpul Dumitra-
che a jucat cu gîndul la un
amănunt extrem de impor-
tant. Portarul este și el ju-
cător advers și în consecință
și el trebuie marcat cu ace-
eași strictețe cu care sînt

SPORT

golul lunii mai

marcați toți coechipierii lui.
Ceea ce Dumitrache a și făcut
tot timpul. În treacăt fie
spus, celebrul Müller nu în-
treprinde mult mai mult
pentru echipa sa campio-
ană a Europei. Or, go-
lul nostru a venit direct
din presiunea exercitată
cu subtilitate de Dumitra-
che asupra lui Blochwitz. El
nu a căpătat acel balon ; l-a
cucerit. S-a dus acolo unde
degajarea lui Blochwitz mai
ajunsese, și-a disimulat cu
dibăcie intențiile, s-a prefă-
cut că nu-l interesează pro-
iectele excelentului portar,
s-a răsucit cu suplețe și pre-
zența de spirit, dar ce nu a
făcut !.. A întreprins tot ce
trebuia să întreprindă pen-
tru ca măiestria lui să pară
eroarea lui Blochwitz. Aceas-
ta este povestea reală a ace-
lui vital 1—0, de la care po-
vestea preliminarilor refi-
cepe, desigur, altfel.

GOLGETER

DIN TRECUTUL SPORTULUI DOBROGEAN

Hotărît lucru, anul 1911 ne-a
rezervat cîteva surprize. Astfel,
în ziarul „Drapelul” din 12 iu-
nie, anul de mai sus, la rubri-
ca „Silhuete” — care cultiva
satira și umorul — citim cîte-
va rînduri despre „faimosul
luptător MAMUT PEHLIVAN
(n.n., vom vedea mai încolo
cine a fost acest ilustru perso-
naj) s-a dovedit a fi și un mare
popicar”. Așadar, se practica
în Constanța și acest sport
foarte vechi la noi, popicele...
Tot în acel an găsim în „Do-
brogea jună” (ziar care înce-
puse să acorde mai multă at-
enție sporturilor) și vești des-
pre existența scrimei în Con-
stanța, sport care, fără îndoia-
lă, nu în acel an apăruse pen-
tru prima oară în public... Iată
în acest sens spicuri dintr-un
material destul de amplu în
legătură cu : „un mare asalt de
arme și un concurs de spadă,
care va avea loc în localul Ca-
sinului Comunal sub patrona-
jul autorităților civile și mili-
tare din localitate. Aasaltul de
gală se va da în sala de ser-
bare a Casinului, sîmbătă 20
septembrie 1911, la orele 5
seara ; după amiază (!?! n.n.)
va avea loc un mare bal, ur-
mat de cîntecul. Concursul de
spadă se va da pe terasa des-
pre mare, Duminică 21, la orele
4 p.m. Vor fi premii constînd
din obiecte de artă”.
Anunțînd în mod deosebit fa-
ptul că vor lua parte cei mai
buni trăgători din București,
Constanța și alte orașe, con-
fratele constănțean publica și
o lungă listă a concurenților,
fără însă a specifica și orașul.
Așa că am cercetat cu interes
justificat filele următoare ale
colecției. Dar, în van, căci n-a
mai apărut nimic. O meteahnă
întîlnită deseori și în ziarele
din Capitală și care va mai
dăinui. Se anunța prin avan-
cronici, unele de oarecare pro-
porții, ca în cazul de față, o
manifestațiune sportivă impor-
tantă, dar apoi ziarul respectiv
(și nici altele) nu publica mult
așteptata cronică. Uneori, e
drept, apăreau doar cîteva rîn-
duri cuprinzînd rezultatele. De
data asta nici măcar aceste re-
zultate, pe care le-am fi re-
produs — „pro memoria” —
pentru iubitorii acestui sport.

☆

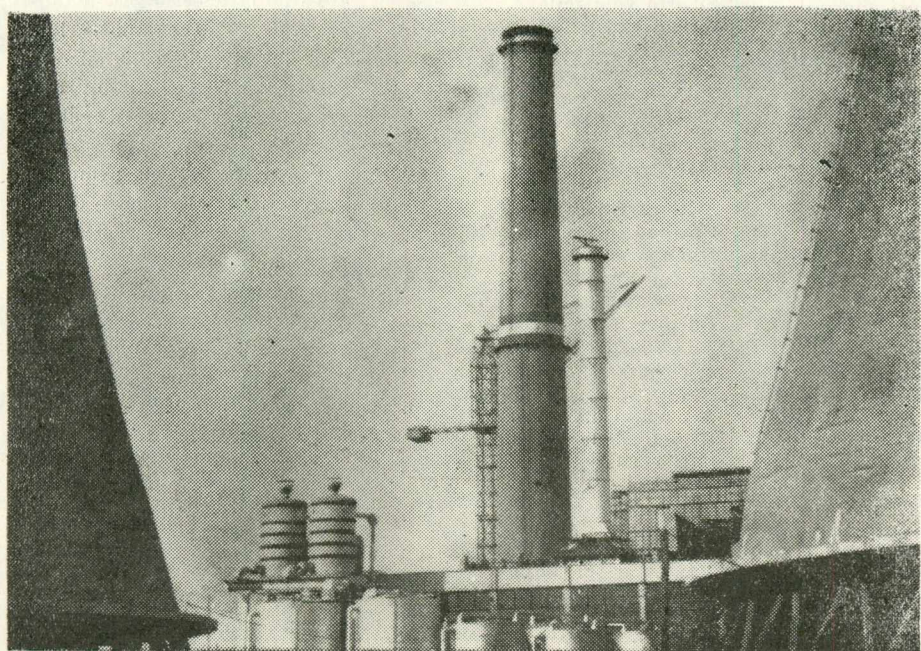
În fapt, un fel de carnaval
gigantic care a durat o lună
(de la 6 august la 8 septembrie
1911). „Grandioasele serbări din
Constanța”, cum le-a numit
presa locală, au avut drept scop
stringerea de fonduri pentru
ajutorarea sinistratilor din
Moldova, unde avuseseră loc
mari inundații. Și de data asta
o popularizare susținută prin
presă și apoi foarte restrînse
cronici, lapidare chiar.
Numai anunțarea programului,
pe zile și ore, cu manifestările
și întrecerile respective, ocupa-
se un spațiu apreciabil în zia-
re. Firește, nu-l vom reproduce
întocmai ci vom consemna o
serie din „interesantele nume-
re” din cadrul aceluia uriaș car-
naval — păstrînd pe alocuri
ortografia... pitorească. Astfel
s-au desfășurat : serbări nau-
tice ; curse de bărci cu veli
mari și cu veli mici ; bărci de
război balniere cu 5 și cu 10
rame ; excursii pe mare cu
vaporul „Traian” ; serate vene-
tience în larg ; mari serii de
ploaie de artificii ; serenade
de mandole și ghitare în gon-
dole și coruri ; danțul matelo-
ților ; danțuri naționale ; apa-
riția de monștri marini și bărci
alegorice ; corabia naufragiată
și apărarea unei cetăți la coas-
tă ; mare bombardament între
o galeră genoveză și un torpi-
lor ; defilarea bărcilor trase de
un remorcher ; scafandrii lu-
crînd în apă și la suprafață ;
sărituri cu bicicleta în mare ;
curse după rațe ; curse în a-
dîncime fără costum de sca-
fandrieri pentru scoaterea de
diverse obiecte ; inaugurarea
„Yacht Clubului — Român” ;
reprezentăție teatrală și bal pe
vaporul „DACIA”, cu ilumina-
ție venețiană ; sosirea trirame-
lor romane și debarcarea în
exiliu a poetului Ovidiu ; cham-
pionate de tennis, cu șase mari

premier în obiecte de artă ; aler-
gări de cai pe hipodromul de
la Anadachioi ; concurs de pa-
tinaj cu roțile ; alergări de bi-
ciclete și alergări în sac ; mari
serbări la Mamaia și concu-
rsuri de natație etc., etc. De
notat următoarea știre în legă-
tură cu „Grandioasele serbări” :
„Compania dramatică AL. DA-
VILA aflată în turneu a donat
și ea premii”. Pentru iubitorii
de atunci ai sporturilor faptul
nu constituia o surpriză, intru-
cît Al. Davila înainte de a de-
veni celebrul dramaturg, autor
al piesei istorice în versuri
„Vlaicu Vodă”, fusese (și ră-
măsese apoi) un vajnic adept
al sporturilor, deținuse direcția
săptămînalului de specialitate
„Revista Sportivă”, care a ap-
ărut la București, timp de a-
proape un an (1896), iar după
1900 a fost un harnic membru
al Automobil Clubului Român...
Am publicat o bună parte din
programul „Grandioaselor ser-
bări” spre a sublinia că în
Constanța se practica, în ur-
mă cu peste șase decenii, nata-
ția și canotajul (era și firesc,
nu ?), ciclismul, yachtingul,
patinajul cu roțile, tenisul de
cîmp, și, bineînțeles, călăria,
sport cu tradiție aci...
Ar mai fi de notat, în acel
sezon estival 1911, un alt eve-
niment dacă vreți, mai mult...
monden însă, prilejuit de pre-
zența faimoasei sportive bucu-
reștene Mița Biciclista, „pe
care antreprenorii Casinului
Comunal au readus-o după ce
cu o lună înainte părăsise os-
tentativ orașul”. Dar compor-
tarea ei în urbe a iritat opinia
publică, după cum rezultă din
unele notițe și versuri satirice
apărute în presa locală...
Și cu aceasta, să trecem la se-
zonul 1912.

☆

Alergările de cai de pe hipo-
dromul Anadachioi se aflau în
plină vogă, ele desfășurîndu-se
acum de cîteva ori pe an, și în
afara tradiționalei expoziții. În
programul reuniunilor din 1912
a apărut „o foarte interesantă
noutate” : cursa ofițerilor. Pro-
ba a stîrnit un viu interes.
(Printre vedetele competiției
se numărau : sublocotenent U-
nanian, de la regimentul 34,
Constanța, locotenent Costiniu
și căpitan Pascu, ambii repre-
zentanți ai regimentului 9 Că-
lărași din localitate).
La Casin, la diferite „journées”-uri
sau reuniuni, ca și seara pe
faleză, elita constănțeană co-
menta cu aplomb „cursa ofi-
țerilor”. Acum, „Pavilionul” de
la hipodrom — o mică tribună
— căreia i se adăugaseră cîteva
șiruri de bănci, în dreapta și
în stînga — era populată și de
elegantele Constanței, care în-
durau cu stoicism praful, va-
carmul și arșița.
Și numărul spectatoarelor creș-
tea, poate (sau, desigur) nu din
pricină că le pasionau cursele
de cai în sine, ci pentru că era
ceva de „bon-ton” să fii văzut
la hipodrom, loc de etalare a
toaletelor și de... inevitabile
flirturi, și că (mai ales) evolua
o serie de chipeși ofițeri care
faceau adevărate furori, și
pentru care în timpul concu-
rsului palpitau în „Pavilion”
— și pe băncile de lîngă acesta
— destule inimi simțitoare...
În ceea ce privește automobi-
lismul (bineînțeles, practicat de
plăcere, ca turism) avea deja
numeroși adepți. Altminteri,
săptămînalul „Expres-Comer-
cial”, organ financiar și indus-
trial al dobrogenilor, nu ar fi
publicat în vara anului 1912 pe
lîngă reclama obișnuită — „au-
tomobile noi și de închiriat” —
și o serie de „anunțuri” mari
privind înființarea unei „școli
de chauffeur — pentru însușirea
artei mînuirii volanului”. Este
de presupus că în inima unora
dintre elevii acelei „școli de
chauffeur” o fi încolțit speranța
că se vor organiza și la Con-
stanța concursuri de automobi-
le, așa cum aveau loc în Capi-
tală de mai mulți ani...
Din păcate, nu putem afirma
dacă asemenea speranțe au
fost traduse în fapt !

EMIL IENCEC

praga — „orașul de aur“

Dacă m-ar întreba cineva ce mi-a reținut atenția după ce am cutreierat Praga, aș confirma cu plăcere ceea ce mi-a spus la sosire Anton Karabinos, directorul protocolului Organizației Internaționale a Ziariștilor: într-adevăr „orașul celor 100 de turnuri“ sau „orașul de aur“ își merită pe deplin numele.

Despre Praga se poate afirma fără rezerve că este frumoasă, având acel echilibru tonic al peisajului urbanistic, cu o imperceptibilă surdină pusă peste coardele agitației urbane despre care s-au scris atât de mult și atât de multe. Edificiile celebre, purtând patina vremii, pot desigur îmbia la considerațiuni despre succesiunea stilurilor (gotic, baroc, renaștinist), dar multe din ele sînt, înainte de toate, mărturie ale unei culturi și civilizații bine constituite, într-un trecut mai îndepărtat sau mai apropiat. La Praga te simți în permanență participant la o fabuloasă sărbătoare, acel gen de sărbătoare despre care Hemingway scria că „rămîne mereu prezentă cu tine“; însăși concepția urbanistică a acestui decor fascinant îți ghidează la un moment dat gîndurile la soarta orașelor ale căror grandoare și viitor își au rădăcinile adînc înfipite în trecutul lor.

Alături de biserică, imprimerii și edituri, Praga respiră farmecul subtil al vechiului oraș cu o sută de turnuri, 180 de poduri și renumita instituție de învățămînt superior — universitatea — cea mai veche din Europa centrală. În apele Vltavei, rîu ce străbate capitala pe o lungime de 23 de kilometri, se oglindesc clădiri cu frontoane în stil baroc, pîrînd să străjuiască din toate părțile aceste maluri, presărate pe alocuri cu arhaice mori, între care se întinde celebrul pod al lui Carol.

Vizitarea orașului vechi, dar mai ales a muzeelor te incită la folosirea irezistibilă a superlativelor. Avînd ca ghid pe cunoscuta traducătoare de limba

română Lidia M. Duțescu, am străbătut uriașele saloane ale cunoscutei biblioteci Strahov, una din mindriile praghezilor. Aici sînt păstrate peste 130.000 de volume, dintre care unele de o inestimabilă valoare nu numai pentru literatura cehoslovacă, ci și pentru cultura universală. Muzeul de artă națională, ca și valoroasa colecție „Loreta“, unde sînt păstrate obiecte de artă executate de vestiți șlefuitori de diamante din lume, atrag mii de vizitatori din țară și de peste hotare. Prezentul, nu mai puțin măreț, dar în permanență avid de spațiu, creînd meticolos premisele unor viitoare tradiții, unește construcțiile industriale moderne și cartierele de locuințe ridicate în ultimii ani cu centrul orașului, cuprins între colinele dominate de celebrul Hrad, reședința președintelui republicii și locul de expunere a unor bogate colecții naționale.

Praga cunoaște o impetuoasă dezvoltare. Chiar și cea mai

bună hartă industrială a capitalei țării prietene poate să nu fie actuală. Oricît de rapid ar lucra cartografia, cu greu pot să țină pasul cu schimbările foarte frecvente survenite în peisajul industrial. Se înscriu mereu noi obiective, marcînd dezvoltarea ascendentă a economiei Cehoslovaciei, adevărat simbol al noului, al progresului. La cîteva sute de metri de cvartalul îngălbenit de vreme, pitulat în umbra zidurilor unei catedrale, umbră răsfrîntă peste casa și copilăria celui care avea să cutreiere literar vorbind, meridianele lumii sub numele de Franz Kafka, se înalță turla de altă esență, de alt semn, a unei fabrici. În cartierul unde și-a purtat pașii Egon Erwin Kisch, celebrul „reporter frenetic“ și unde s-a născut legenda golemului, forfotește astăzi o lume pusă sub semnul dezvoltării industriale de mare anvergură. Splendorii „turnurilor de aur“ oglindite în Vltava și în acordurile lui Bedrich Smetana epoca socialismului i-a conjugat mindria oamenilor liberi, forța uriașă a fabricilor, extraordinara simfonie a muncii.

SIMION TAVITIAN

AMSTERDAM

Cel mai potrivit anotimp pentru o sedere de cîteva zile în Olanda este anotimpul florilor. Indicatoarele rutiere cu potirul albastru al lalelelor răsturnat în toate direcțiile au transformat întreaga țară într-un loc de agrement privilegiat.

Locuiam la un arhitect care își făcuse studiile la Paris prin anii '30, păstrînd încă imaginea unui Cartier Latin lipsit de violența actuală a drogstorelor. Cunoștea destul de puține lucruri despre români, deși avusese cîteva colegi la Paris care, după cîte își mai aminteste, făcuseră oarecare vîlvă cu proiectele lor.

Programul familiei era unul tipic pentru oameni de loc imbatrîniți: serviciu, multă plimbare după masă, un film, o vizită, televizorul.

Înainte de a ne despărți, am vizitat împreună cheiul portului Haga — coborîtor în treptele de marmură ale vîrstei confortului — dinspre centrul aglomerat către intimitatea algelor putrede de prea multa lumină a lunii.

Ne-am făcut și o fotografie în fața vilelor decupate parcă din cărțile lui Andersen, cu ciocolata ferestrelor înmuiată de brize, prin fața cărora mai treceau la ceasul acela de seară lupi de mare deghizați în pensionari care s-au dezvățat de băut în sufrageriile caselor albe, fără perdele, ca să se poată vedea de pe stradă curățenia de pahar a interioarelor și — mai ales — florile. Foarte multe flori.

Am ajuns la Amsterdam în jurul prînzului.

Amănunte destule, despre istoria orașului aveam să aflu, mai tirziu, în plîmbarea de cîteva ceasuri, cu barca, pe canalele fără sfîrșit, ascultînd împreună cu toți ceilalți oaspeți de-o zi ai Veneției Nordului, explicațiile spirituale ale unei însoțitoare poliglote, care zimbea la fel de convingător în

limbile franceză, engleză, germană, rusă și spaniolă. Schimbînd barca cu un autobuz am trăit apoi emoția călătoriei pe autostrada subacvatică, tresărînd cîteva zeci de minute pe un drum subteran care traversează orașul sub nivelul canalelor sale, respirînd, ca și noi, curioșii, prin cîteva turnuri imense, devenite adevărate simboluri recente ale portului vechi.

Eram, așadar, în Amsterdamul marelui Rembrandt, Harmenszoon van Rijn — cel mai venerat cetățean al Olandei din ultimii trei sute de ani — și căutam inutil imagini care să-mi amintească de moara lui natală cu o mamă îmbrăcată în alb, învățîndu-și copilul să citească. Există și asemenea mori de vînt — e adevărat — în această țară cu 13 milioane de locuitori. Așa cum există Muzeul național („Rijksmuseum“), Palatul regal construit în anul 1648, Muzeul municipal („Stedelijkmuseum“) sau palatul Waag — construit în urmă cu peste cinci secole — și care găzduiește două muzee dintre care unul rezervat istoriei orașului al cărui nume — Amsterdam — înseamnă de fapt „digul de pe Amstel“.

Aceste mori de vînt aparțin însă istoriei mai vechi a orașului și nu prezintă același interes pe care îl justifică, de pildă, cel mai mare muzeu de artă modernă din lume, după cel din New York, cea mai mare colecție de maestri ai picturii universale (în afară de Rembrandt — van Gogh, Matisse, Chagall ș.a.), cea mai bogată colecție de artă orientală din Europa (mai ales din creația indoneziană).

Fabricile de prelucrat diamante — o adevărată îndeletnicire națională — și cele de bere (instalațiile de la „AMSTEL“ și „HEINEKEN'S“ produc cea mai bună bere din Europa) adaugă vechiului centru de cultură virtuțile noului oraș industrial în care 500.000 de oameni se duc la slujbă numai cu bicicletele, în fiecare zi.

Această țară — care a mai dăruit lumii pe Spinoza și Huygens — are doar 10 la sută din locuitori ocupați în agricultură, fiind, cu toate acestea, unul dintre cei mai mari exportatori de produse alimentare din Europa.

Dar nu numai de produse alimentare, pentru că tot în Olanda, la Eindhoven (în sud) își are sediul și gigantul produselor electrotehnice „Philips“, devenit un veritabil simbol al dezvoltării economice a țării. Și, revenind la Amsterdam, am fost impresionat să văd, aproximativ la aceeași oră a după-amiezii, la fel de multă lume, mai ales tineri, nu numai în fața casei în care a trăit Rembrandt timp de 46 de ani — acoperind pereții celor trei etaje somptuoase cu nenumărate gravuri și tablouri — din care peste 700 se află acum la Muzeul Național — dar și în fața modestei căsuțe de pe strada Prinsengracht nr. 263 în podul căreia s-a alcătuit, pagină cu pagină, tulburătoarea mărturie care este „Jurnalul Annei Frank“.

TEOFIL BĂLAJ

ABIOSEH NICOL
(Sierra Leone)

mă reîntorc

Mă reîntorc
De-a lungul coastelor
guineeeze,
Presărate în frumuseți
și farmec
Ale frumoaselor orașe
noi:
Dakkar, Accra și
Cotonou,
Lagos, Bathurst, Bissau,
Și Freetown și
Libreville.
Libertatea nu aparține
decît sufletului.
Ei îmi spuneau: Mergi
între pămînturi
Și vezi adevărata
Africă!
Căci oriunde ești
Vii de acolo, de acolo,
de acolo.
Intră adînc în inima
junglei cît mai adînc
Și vei găsi inima ta
ascunsă
Sufletul tău strămoșesc
Și liniștit.
Și eu plecai, plecai
Dansînd pe drumul meu,
Dansînd, dansînd.

MALIK FALL
(Senegal)

așteptare

Bătrîna Dado cînta
Cînta și tînăra Kangado:
Dacă mi-a plecat
bărbatul
De ce să deretic casa?
Mi-a plecat de mult
bărbatul
Da'-i păstrez supa
călduță!
Și dulăul lui l-așteaptă
Pe bărbatul meu plecat
Iar eu îi pîndesc venirea
Și tresalt cînd clopotul
Bate ceasul de amiază.
Așa cînta
Tînăra Coumba Kangado
Aidoma bătrînei Dado.

BABI AG
AURALLA

(Des Kes Relo)

nocturnă

Într-un amurg
Ne-adăposteam cămilele
La porțile unui sat.
Se lăsa noaptea...

DIN LIRICA AFRICANĂ

În românește de
GHEORGHE DRAGOȘ

Deodată
Un zvon de melodie
pluti în briza înserării.
Cîntau fetele, frumoasele
fete

ținîndu-și lira
pe genunchii feciorelnici;
Și ele cîntau, cîntau
fetele.

SAYD
(Somalia)

ieri

O ureche aplecată
peste veacuri adormite
pe drum întunecat
de vremuri.
Oh, tu Naftaye!
Tu mi-ai spus cîndva
domol
povestea culturii mele
și gîndul îmbătat al
rasei noastre
somalze.
Și-acest nisip
subțire și fin
în căușul palmei
tu îl strecoai în alte
vremuri
și acolo numai sufletul
singur numai el
găsește urme;
urme, urme.

GABRIEL OKARA
(Nigeria)

spiritul vîntului

Se-ntorc cocorii albi
Albi în tăcerea cerurilor;
Ei au găsit în Nord
Găzduire pentru cuiburi,
Cînd aici ploua, ploua.
Zburînd în cele patru zări
Duși de instinct.
Ei îmi readuc
Spiritul vîntului
Scăpat de mina măruntă
a zeilor.
Și prin voia zeilor
Așezat aici pe stîncă
Ei îi privesc trecînd
De la soare răsare la
asfințit
Iar sufletul meu reînvie.
Și stăruie,
În vîltoarea unei
mlaștini roșii
Și fiecare vibrație
Cheamă instinctul vieții
Din fiecare celulă.
O, Zeu al zeilor
Nu voi putea să ascult
Chemarea rugăciunii
Nici ruga amiezii
Căci barza mea albă e
prizonieră
A pîrului meu ars?
A pielii mele negre?